۱) مقدمة الادب زمخشری.

۲) لغت زوزنی.

۲

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله سپاس وستایش مرخدای را منت دخی الکن
اول الله که
الذی فضّل الله آنکه افزون کرد
ارتق قلر
علی جمیع الالسنة برهمهٔ زبانها دکلی دلر
ارزرنا
لسان العرب کما فضّل زبان تازی را چنانکه افزون کرد
عربدیلنی شبله که ارتق قلدی
الکتاب المنزل به کتاب را که فرود آورده است کتاب
که اشغا اندرلمشدر
علی سایر الکتب بر دیگر کتابها کی قلان کتابلرا اوزرینه
والصلوة علی النبی ودرود بر پیغامبر واسنکلدن پیغامبر
اوزرینه
الامی العربی که نانویسنده تازی که یازلمزده عربدر
وعلی آله اشرف العرب وبر خاندان او شریفترین عرب
وآنک اهل بیتی اوزرینه که عربون شریفرکلر
بعد النبی پس از پیغامبر پیغمبردن صکره
ولجلالة هذا اللسان واز بهر بزرگواری این زبان
واول لغتنا اوزره اشبو دلك

٣ وما جعل الله له وآنچه گردانید خدای مر او را اول
نسنه که قلدی تکری تعالی اول دلیچون
من نباهة الشان از بلندی کار ایشلک بجالکندا
وان الحاجة الیه سانحة وبدرستی که حاجت بوی
او پیش آینده است وبدرستی حاجت اکا الرو کلجی در
فی الملة الاسلامیة در دین مسلمانی مسلمانلقی
دیننده
فی انواع علومها در گوناگون دانشهای او انون
درلو درلو بلمکلکلت
وفنون آدابها وگوناگون فرهنگهای او وانون
درلو درلو دابلرینه
کان المتعاطون بودند گیرندگان الدلیه شروع
ایدجك
لاتقانه مر درست کردن او را انی درست طمقلقدن
اوز
والتبحر فیه ودور اندر شدن در وی دکز اچنده
کز مکلدن ارز انوك
معدودین فی علماء هذه الامة شمرده شدگان در دانشمندان
این امت سایلمش الدلر امل دانشمندلری اچنده
مذکورین فی طبقات الائمة یاد کرده گان در گروههای
اماان اکلمش الدلر ایامالر ومنده
ومن صنع الله واز لطف خدای دکنوك لطفینا الله

لِهٰذِهِ الطَّبَقَةِ باین طایفه بو طایفه‌یه

اِنَّ الْمُلُوكَ لَمْ تُمْطِرْ بدرستی که پادشاهان نباراند
بدرستی که پادشاهلر یاغدرمدی

سَحَائِبُهُمْ ابرهای ایشان انلرک بلوطلری

وَلَا فَاضَتْ اَعْطِيَاتُهُمْ و نه ریخت عطاهای ایشان
دخی اقمدی انلرک عطالری

وَمَوَاهِبُهُمْ عَلٰى اَحَدٍ وبخششهای ایشان بر کسی
و انلرک بخششلری بر کیسه‌یه اوزرنه

فَيْضَهَا عَلٰى هٰؤُلَاءِ ریختن بخششها براین طایفه ال
بخششلرک اقمقلکی بو طایفه اوزرنه

مِنْ اُدَبَائِهِمْ وَخُطَبَائِهِمْ از ادیبان ایشان وخطیبان ایشان
انلرک لغوی لرندن وخطیبلرندن

وَمُتَرَسِّلِيهِمْ وَشُعَرَائِهِمْ و دبیران ایشان وشاعران ایشان
وانلرک بازجیلرندن وشاعرلرندن

وَلَمْ يُخْلِ بَعْدَ انْقِضَاءِ وخالی نگذاشت پس از گذشتن
ویوش قومدی گچدکدن صکره

دَوْلَةِ الْعَرَبِ عَصْرًا دولت عرب روزگاری را
عرب دولتی بر زمانی

مِنَ الْاَعْصَارِ مِنْ مَلِكٍ از روزگارها از پادشاهی که
روزگارلردن پادشاهدن که

فَاضِلٍ جَوَادٍ فاضل جوانمرد بود فاضل الجوانمرد ال

يَرْغَبُ فِيهِمْ که رغبت کند در ایشان که رغبت ایده
انلره اچنده

وَيَصْطَفِيهِمْ وَيَكْفُلُهُمْ وبرمیگزیند ایشان را و تربیت میکند ایشان را
و اوزنده لینه انلری و تربیت ایده انلری

وَيَكْفِيهِمْ وَيَتَعَصَّبُ وکفایت میکند کار ایشان و تعصب میکند
وکفایت ایده انلرک ایشنی و تعصب ایده

لِصِنَاعَتِهِمْ وَيَحْرِصُ از بهر پیشه ایشان وحریص میکند
انلرک صناعتلری ایچون وحریص اوله

عَلٰى تَنْفِيقِ بِضَاعَتِهِمْ بر روان کردن سرمایه ایشان
روان اتمکلک اوزره انلرک سرمایه‌لری

وَالَّذِي اصْطَفَاهُ اللّٰهُ و انکه برگزید او را خدای تعالی
شول ملک که اونی الله تعالی

فِي زَمَانِنَا لِنُصْرَةِ الْاَدَبِ در زمان ما از بهر یاری دادن ادب
بزم زمانمزده ادب یاردم ویرمکلکدن

وَقَذَفَ فِي قَلْبِهِ الرَّغْبَةَ و انداخت در دل او رغبت را
و برقدی انون گوکلنه رغبتی

فِي كَلَامِ الْعَرَبِ الْاَمِيرُ الْاَجَلُّ در سخن عرب میر بزرگ
عرب سوزنده اولو

اَلْاِسْفَهْسَالَارُ بَهَاءُ الدِّينِ سپهسالار زیبای دین
اسپهسالار دینک گورکی

عَلَاءُ الدَّوْلَةِ اَبُو الْمُظَفَّرِ بلندی دولت خداوند پیروزی
دولت یجالکی یکمکلک ایسی

اَتْسِزُ بْنُ خُوَارَزْمْ شَاه اتسز بن خوارزمشاه اتسز که اغلی دور خوارزمشاهک

أَدَامَ اللهُ عَلَاءَهُ — دایم دارد خدای بلندی او
دایم دُتسون تکری اُنوك یجالکنی

وَنَصَرَ لِوَاءَهُ — و یاری دهاد علم اورا و یاردن
ویرسون اُنوك علمنه

فَغَايَةُ لَذَّتِهِ فِي مُجَالَسَةِ الْأَفَاضِلِ — پس غایت ذوق او در همنشینی فاضلانست
پس اُنوك غایت ذوقی فاضللرده اوتورمقدەدر

وَقُصَارَى لَهْوِهِ — و غایت بازی و شادی او
و غایت اوینی و شادلغی

فِي مُنَادَمَةِ الْأَمَاثِلِ — در همنشینی مهترانست
اولولر ایله اوتورمقدەدر

لَا زَالَ ظِلُّ كَرَمِهِ الْوَاسِعِ — همیشه بود سایه کرم او که فراخ است
همیشه اُلسون اُنوك کرم کولکسی که کینکدر

عَلَيْهِمْ مَمْدُودًا — بر ایشان کشیده اُنلرڭ
اوزرینه چکلمش

وَجَنَابُهُمْ بِإِنْعَامِهِ الْفَائِضِ — و سوی ایشان بنعمتهای او روان
آنلرڭ یانی اُنوك متّصل نعمتلرندن

مَجُودًا وَصِلَاتُهُ وَخِلَعُهُ — بارنده و بخششهای او و خلعتهای او
نعمش و اُنوك بخششلری و خلعتلری

مُتَرَادِفَةٌ عِنْدَهُمْ مُتَوَالِيَةٌ — دمادم نزد ایشان پیوسته
بری برارد نجه انلرڭ قتنده اولاشی

رَائِحَةٌ إِلَيْهِمْ غَادِيَةٌ — بشبنگاه آینده بسوی ایشان بامداد آینده
کیجه کلجی انلرڭ کا ارته کلجی

وَقَدْ رَسَمَ لِي — و بدرستی که بفرمود مرا و بدرستی که بکا بیوردی

أَمْرُهُ الْعَالِي زِيدَ عُلُوًّا — فرمان بلند او افزوده شود از جهة بلندی
اُنوك یوجه‌سی که بجادرادغش اولسون یجالك جهتندن

بِتَحْرِيرِ نُسْخَةٍ مِنْ كِتَابٍ — بنبشتن نسخه از کتاب
بر نسخه یزمقلغه کتابدن

مُقَدَّمٍ مِنَ الْأَدَبِ لِخِزَانَةِ — مقدمه از ادب از بهر خزینه
ادب مقدمه‌سنوك خزینه‌سی ایچون

كُتُبِهِ الْمَعْمُورَةِ فَعَمِلْتُ — کتابهای او آبادان پس کردم
اُنوك کتابلرینوك که آبادان در پس ایشلدم

عَلَى امْتِثَالِ رَسْمِهِ وَجَعَلْتُ — بر پیش بردن فرمان او و گردانیدم
قبول ایتمکلك اُزرینه اُنوك بویروغنی و ایلدم

الْكِتَابَ مَوْسُومًا بِاسْمِهِ — و گردانیدم کتاب را نام نهاده بنام وی
بو کتابی اد ویرلمش اُنوك ادینه

لِأَنَّ هٰذَا الْكِتَابَ قَدْ أَصَابَ — از برای آنکه این کتاب بدرستی یافته است
اندن اُترکه اشبو کتاب بدرستی بولمشدر

قَبُولًا مِنَ الْقُلُوبِ وَهَبَّتْ — قبول از دلها و وزنده است
قبول للغی کوکلردن و اسمشدر

فِي الْبِلَادِ هُبُوبَ الصَّبَا — در شهرها همچو وزیدن باد مشرق
شهرلرده اسمکلکی کبی مشرق یلنوك

وَالْجَنُوبِ فَأَرَدْتُ أَنْ لَا يَزَالَ — و باد قبله پس خواستم که همیشه بود
و قبله یلنوك پس دلدم که همیشه الا

مَذْكُورًا فِي كُلِّ مَكَانٍ وَزَمَانٍ — یاد کرده در هر مکان و در هر زمان
آکلمش هر مکانده و هر زمانده

وَيَكُونُ اسْمُهُ الْعَزِيزُ — و بود نام او که عزیز است و دلدیم که اولا اُنوك آدی که عزیزدر

٨ جارياً على كلّ لسانٍ روان بر هر زبان روان اولا
هر دیل اُدُرنه

والله موفّقه لما يرفع وخدا توفيق دهنده اوست بر انچه بلند كند
والله توفيق ويجيجی دُر اول نسنه‌يه كه يجلدر

الذكر الجميل ياد كرده نيكو را گزل كلو ذكری

ويكسب الثواب الجزيل و ميورزد پاداش بزرك را
وكسب ايدر اولو عوض

انّه خير موفّقٍ ومعينٍ بدرستی كه او نيكو دهنده است ويارى دهنده
بدرستی كه او توفيق ويجيجی ويارديم ايدجيدر

وهو على خمسة اقسام واو كتاب بر پنج قسم است
واول كتاب بش قسم اوزرنه‌دُر

القســـــم الاوّل
فى الاسماء

القســـــم الثّانى
فى الافعال

القســـــم الثّالث
فى الحروف

القســـــم الرّابع
فى تصريف الاسماء

القســـــم الخامس
فى تصريف الافعال

٩
القســـــم الاوّل
وهو قسم الاسماء

بـــــاب

وقتٌ، هنگام اوقاتٌ، ج حِين، مثلّه احيانٌ

اَجَلٌ، آجال، آوانٌ، اوِنَه، اِبّانٌ، ابابين

دَهرٌ، دُهورٌ، حِقبَه، حِقَبٌ، حُقبٌ

احقاب، بُرهَه، مَنون، عَصرٌ، اَعصار

عُصور، زَمَنٌ، اَزمانٌ، زَمانٌ، اَزمِنَه

صَرفٌ، گردش روزگار روزكار دونمكلكی صُروفٌ

رَيبٌ، رُيوبٌ، رَيبُ المَنونِ، حوادث روزگار روزكار دونمكلكی
قلق قلرى

فَترَةٌ، درنك درميان دو پيغامبر قَرنٌ، هشتاد سال يا سی سال

قُرونٌ، سَنَةٌ، سِنونٌ، حَولٌ، اَحوالٌ

حِجَّةٌ، حِجَجٌ، عامٌ، اَعوامٌ، العامُ، اسال بو يل

اى الحدود للعباد وهو قوله تعالى كانت على المؤمنين كتاباً موقوتا اى محدودا
الحين الوقت والمدة وحين من الدهر اى مدة
الاجل من الوقت الذى ينقضى فيه ...
الفرق بين الدهر والزمان ان الدهر من حين خلق الله العالم والزمان زمان الحر والبرد والربيع والصيف والشتا

بُرهَه بُرهَه
عَصر عُصُر عُصْر عُصُر

عاماً اوّل، پارسال یکسان یل الـقابل، سال آینده
گلجک یوبیر یل
فصل، بلك فصل از چهار فصل دوردر فصللری فصول،
ربیع، بهار خریف، تیرماه شتاء، زمستان قیش
قبل الشتاء جمع شتوه
شتوه، صیف، تابستان یاز مشتا، بعنی مدد
منتصف الشهر، نیمۀ ماه آیك یاریسی شهر، ماه
اشهر، شهور، اشهر معلومات، میان دو عید
ایکی بیرام آراسی
غرّه، اوّل ماه محاق، آخر ماه ایل آخری سِرار،
سلخ، المحرّم، محرّم آی صفر، صفر آی ربیع الاوّل،
ربیع الثانی، جمادی الاولی، جمادی الآخره،
رجب، شعبان، شهر رمضان، شوّال،
ذو القعده، ذو الحجّه، جدیدان،
شب و روز گیجه گوندوز
ملوان، لیله، شب لیل، لیالی، قطعه
پاره از شب
گیجه دن پاره

قطع، قِطع، زلفه، زُلف، هزیع، طایفه،
وهن، بسکون الهاء و لا غیر نیم شب موهن، بهره، سحر،
اسحار، اللیلة، بالنصب علی الظرفیة امشب لیلة غد،
فرداشب
البارحه، دوش دون گیجه البارحة الاولی، پرندوش
دونکی گیجه دن اول گیجه
لیلة السدق، شب سده لیلة القدر، شب ٢٧ رمضان
لیلة القضاء، شب حکم برات گیجه سی یوم، ایّام،
نهار، نُهُر، نحر النهار، صدر النهار،
اوّل روز
وجه النهار، ختم النهار، آخر روز گونك آخری
بالکسر لانه مبنی علیه
یوماً یوم، هر روز الیوم، بالنصب امروز امس، دی دون
اوّل من امس، پریر دون دکل اندن اول گون اوّل من اوّل
گون
من امس، پس پریر پریر دون دکل اندن اول گون دکل دخی اندن اول
منصوب
غداً، فردا بعد غد، پس فردا بر گون تباشیر الصبح،
روشنایی بامداد

عمود الفجر، فلق، بامداد بكرة، صبح، صباح،
فجر، غداة، غدوات، غدوة، الغداة بالنصب امروز بامداد
غداة غد، فردا بامداد ضحى، چاشتگاه ضحوة ،
ظهر، وقت نماز پيشين ظهيرة، ظهائر، عصر، وقت نماز ديگر
مغرب، وقت نماز شام مساء، شبانگاه كيجه وقتى اصيل، آفتاب زرد گون صاري دوغى وقتى
اصل، آصال، اصائل، اصلان، عشاء، پس از غروب شفق گون بتدوغى اصلى
عشية، عشيات، عشى، عتمة، وقت نماز خفتن يتسو نمازى وقتى
صباح مساء، يوم السبت، روز شنبه يوم الاحد، روز يكشنبه
يوم الاثنين، روز دوشنبه يوم الثلثاء، روز سه شنبه
يوم الاربعاء، روز چهارشنبه يوم الخميس، روز پنجشنبه
يوم الجمعة، روز آدينه اسبوع، يك هفته اسابيع،
يوم عاشوراء، روز دهم محرم اونجى گون محرم آينده نوروز، روز اول از بهار ايلك باز گونى

نيروز، مهرجان، مهرگان وقت خزان عيد، جشن بيرام
اعياد، عيد الفطر، عيد روزه گشادن اروج احلدغى بيرام
عيد الاضحى، عيد قربان قربان بيرام يوم النحر، يوم التروية،
يوم عرفة، الايام المعلومات، ده اول ماه ذى الحجة ذى الحجه آينك اول اون گون
عشر ذى الحجة، الايام المعدودات، سه روز پس از عيد قربان
ايام التشريق، مدة، پارهٔ روزگار روزگارك بر پارهسى
مدد، ساعه، ساعات، انا، آناء، فينة، فينات،
فواق، مقدار ميان دو دوشيدن الساعة، بالنصب على الظرفية اكنون الآن،
آنفا، پيشتر از اكنون متى، كى نه وقت ايان، مذ، از آن وقت باز أول وقتدن
منذ، مبنى على الفتح اذ، در زمان گذشته گچمش زمانده اذا، در زمان آينده گلسى زمانده
دفعة، دفعات، مرة، مرات، كرة، كرات، تارة، تارات،
طور، اطوار، ذات مرة، ذات سنة، در سالى ذات شهر، در ماهى

١٤ ذات ليلة، در شبى ذات يوم، در روزى ذات غداة، در بامداد بر دكاه

ذات عشاء، در شبانگاه بر كجه وقتى حينئذ، در آنگاه. غداتئذ، در آن بامداد

غداتئذ، در آن بامداد عشيتئذ، در آن شامگاه ليلتئذ، در آن شب

يومئذ، در آن روز ساعتئذ، در آن ساعت الساعة، رستخيز

يوم القيمة، يوم البعث، يوم الدين، يوم النشور،

يوم الخروج، يوم الحشر، يوم الجمع، يوم الحساب،

يوم العرض، يوم الحسرة، يوم التنادي، الحاقة، واجب

القارعة، كوبنده الواقعة، بلا افتنده الطامة، بلا غالب

الصاخة، بلاى كر كننده الغاشية، بلاى آينده و پوشنده

الآزفة، نزديك اشراط الساعة، نشانهاى رستخيز زهرة الدنيا، آرايش اين جهان

دنيا، اين جهان اخرة، آن جهان اولى، اين جهان اخرى، آن جهان

عاجلة، اين جهان آجلة، آن جهان رقدة، همدة، برزخ، [illegible]

البرزخ ما بين الدنيا والآخرة من وقت الموت الى البعث

باب سماء، سموات، خضراء، رقيع، ١٥

برقع، عرش، عروش، أفق، كناره آسمان آفاق،

مشرق، جاى برآمدن آفتاب مشارق، شرق، مغرب، جاى فرو رفتن آفتاب

مغارب، غرب، خافقان، دو كناره آسمان يك كناره آسمان

كبد السماء، ميان آسمان [illegible] حبيكة، راه آسمان كوكبها

حبائك، حباك، حبك، قوس قزح، كمان رستم مجرة، كهكشان

فلك، افلاك، برج، بروج، ابراج، حمل، برج بره

ثور، برج گاو [illegible] جوزاء، برج [illegible] سرطان، برج خرچنگ

اسد، برج شير ارسلان برجى سنبلة، برج خوشه [illegible]

ميزان، برج ترازو عقرب، برج كژدم قوس، برج كمان جدى، برج بزغاله

دلو، حوت، برج ماهى بالق برجى شارق، آفتاب شوارق،

شمس، شموس، قرص الشمس، گرده آفتاب [illegible] عين الشمس، چشمه آفتاب [illegible]

حاجب الشمس، آنچه اول پیدا میشود از آفتاب در وقت طلوع

قرن الشمس، داره، خرمن آفتاب دارات، قمر، اقمار،

زبرقان، هاله، خرمن ماه هالات، هلال، ماه نو اهله،

بدر، ماه شب چهارده اون دردنجی بدور، نیران، آفتاب و ماه

قمران، نجم، انجم، نجوم، کوکب، کواکب، نحت، ماهتا

نحوت، دری، ستاره تابان یلدز دیجی یلدز دراری، طارق، ستاره بامداد

شهاب، ستاره دیو انداز شهب، زحل، کیوان مشتری، برجیس

مریخ، بهرام عطارد، تیر زهره، ناهید سهیل، ستاره که از سوی یمن بر آید

شعری، ستاره که بنو خزاعه آنرا پرستند النجم، پروین الثریا، مصغر ثروة

بنات نعش، هفتورنگ یدی گز یلدز السها، ستاره کوچک که نور چشم بآن تجربه کنند

الفرقدان، دو برادران ایکی قرداش یلدوز العیوق، ستاره تک که بنجا یلدوزی

شفق، آخشم قزیلی ضوء، فروغ روشنلق ضیاء، روشنائی سنا، کان مقصورا واذا کان ممدودا یکون من الرفعة

شعاع، اشعه، نور، انوار، ظلمه، ظلم ظلمات،

ظلام، دجی، ظلمه غیبوبة الشفق دجیه، دجی، حندس، للیلة شدیدة الظلمة

غلس، تاریکی آخر شب غسق، تاریکی اول شب مشرق، آفتابگاه

ظل، ظلال، فیء، سایه زوال افیاء، برق، درخش

نار تسقط من السماء فی رعد شدید

بروق، صاعقه، صواعق، صاقعه، صواقع

رعد، تندر رعود، عارض، ابر عوارض، غیم،

السحابة الغیم والجمع سحاب وسحب وسحائب

غیوم، سحابه، سحاب، سحائب، غمامه، غمام،

غمائم، مزنه، ابر سپید مزن، مجلجل، ابر سپید

جهام، ابر بی باران کسفه، پاره ابر کسف، ضبابه، تارمغ دومان

ضباب، مطر، امطار، حیا، غیث، غیوث، دیم،

ودق، عهده، باران پس از باران یر یغمردن صکره یغان یغمر

عهاد، وسمی، باران نخستین اول یغان یغمر ولی، باران دوم

طَلّ، باران خرد قطره طِلال، وابِل، باران بزرك قطره وَبْل،
جَوْد، باران تیك دِيمَة، باران شبان روزی دِيَم، قَطرَة،
قَطْر، قِطار، شُؤْبوب، شتاب باران شَآبيب، غَدير، آب باران جمع شده
غُدْران، ثَلْج، برف ثُلوج، بَرَد، تگرك جَليد، [illegible]
صَقيع، سَقيط، ضَريب، نَدَى، شبنم که [illegible] اَنْداء،
هَواء، میان آسمان و زمین اَهْوِيَة، جَوّ، اَجْواء، لُوح، حَرّ، گرما ایستی
بَرْد، سرما صووق هَجيرَة، گرمگاه هَجير، هاجِرَة، هَواجِر،
فَوْرَةُ الحَرّ، سختی گرما ريح، اَرْياح، رِياح، قَبول، باد مشرق مشرق یلی
صَبا، دَبور، باد مغرب جَنوب، باد قبله شِمال، باد [illegible] [illegible]
نَكْباء، باد كژ اگری یل نَسيم، باد خوش رُخاء، باد نرم عَقيم، باد بی منفعت
عَقام، لاقِح، بادی که درخت را باردار کند لَواقِح، حَرور، باد گرم [illegible]
سَموم، باد گرم بعد صِرّ، آواز باد سرد صَرْصَر، باد سخت و سرد [illegible]

اِعْصار، گرد باد قصرغه اَعاصير، غُبار، گرد توز هَباء،
هَبْوَة، عَجاج، نَقْع، غَبَرَة، قَتَرَة، قَتام، گرد سیاه قره توز
قَسْطَل، گرد لنگر عِثار، عِثْيَر، رَهَج، هَيْج، باب
رهج الغبار وارهج الغبار اثار
تُراب، تُرْبَة، تُرْب، بَرَى، خاك روی زمین ثَرَى، خاك ذیر زمین
جمع ارض علی غیر قیاس، الارض
اَرْض، اَرَضون، اَراضي، غَبْراء، بِساط، بَسائِط، فَجْو،
الغضراء طينة خضراء علكة يقال انبط فلان بئره في غضراء صحاح
رَغام، خاك نرم غَضْراء، گل سخت یپشگان بلچی طين، گل بالچی
اَطْيان، خُلْب، گل سخت و بارلو قیه سوق بلچی وَحَل، گل کوی صوقق بلچی
وُحول، اَوْحال، رَدْغَة، گل تنك جمر رَدَغ، حَمْأة، گل سیاه قره بلچی
حَمَأ، مَغْرَة، گل سرخ قزل بلچی مَغَرات، صَلْصال، گل خشك آواز کند قرا آواز ادن بلچی
فَخّار، سفال سرجونق بلچی سُلالَة، گل دره صاف بلچی
صَعيد، روی زمین یر یوزی ساهِرَة، جُدَد، زمین راست دوز یر
کشور
اِقْليم، اَقاليم، سَبَخَة، شورستان چوراق یر سَبَخات، سِباخ

سبخ، ارض يباب، زمين ويران ريف، زمين آبدان اوردن بر

ارياف، جرز، زمين بى باران بيغمور سوز بركات بمز سهل، زمين يمشوق بر

سهول، اخدود، شكاف زمين يرياغى اخاديد، حزن، زمين درشت

حزون، ميثا، زمين بى ريك و نرم غسون يمشوق بر سراب، كوراب

ال، قاع، هامون قيعه، قيعان، صفصف، صحصح،

صحصحان، صحصح، صحراء، براز، فضاء، عراء، مفازه، بيابان

مفازات، مفاوز، موماة، بريه، برارى، فلاة،

فلا، فلوات، سبسب، سباسب، عبهب، فدفد،

فدافد، سهب، سهوب، تيه، بيابانى كه رونده در او متحير ميشود

تنوفه، مهمه، بيداء، بيابان هلاك كنند هلاك ايدجى يار

بيد، معلم، جاى باشان نشانلو ير معالم، مجهل، جاى بى نشان

مجاهل، رمله، رمل، ريك رمال، كثيب، توده ريك

كثبان، كثب، نقا، انقاء، حقف، احقاف،

نجد، جاى بلند انجاد، نجود، يفاع، نشاز، نشز،

وهده، جاى نشيب انش ير وهد، وهاد، غور،

هبوط، حدور، تل، توده ديبه تلال، ربوه، مثلث

ربى، رابيه، روابى، اكمه، اكم، اكام، اكم، اكام

نجوه، جبل، كوه جبال، اجبال، طود، كوه بزرك

اطواد، اخشب، اخاشب، شاهق، كوه بلند

شواهق، علم، اعلام، هضبه، كوه پست هضبات،

قنه، سركوه قنن، قله، قلل، نيق، ذروه، مثلث بلندى كوه طاغ باشى

ذرى، سفح، دامن كوه سفوح، حضيض، بن كوه مغاره، سوراخ كوه

مغارات، غار، غيران، كهف، كهوف، بطن، اندرون كوه

بطون، شعب، دره غاله دربند شعاب، ثنيه، راه دشوار در كوه

ثنایا، عقبه، عِقاب، عَقَبات، صَعود، کَؤود، ٢٢

حَجَر، اَحجار، حِجاره، جَلمَد، سنگ بزرگ جَلامِد، جُلمود،

جَلامید، جَندَل، سنگ گرد جَنادِل، فِهر، سنگ

افهار، صَفوان، سنگ لغزان طاش صَخره، سنگ سخت

صَخر، صُخور، مغناطیس، سنگ آهن کش

صَلد، سنگ سخت و لغزان طاش حَصباء، سنگ ریزه

حَصاة، حَصا، حَصَیات، رَمضاء، سنگ گرم جَمَره،

جَمَرات، جِمار، مَروَه، سنگ سپید مَرو، رُخام،

مَدَره، کلوخ کنک مَدَر، فَلاعِر، فصل

مَعدِن، کان مَعادِن، صُفر، روی صَفّار، روی گر

شَبَه، برنج نُحاس، مس قِطر، مس گداخته

لُحام، کفشیر آنُک اُسرُف، اُسرُب، رَصاص، ارزیز

غِلاب، قَلَعی، فِضّه، لُجَین، نَضر، زر نُضار، ٢٣

ذَهَب، عَین، عَسجَد، زُخرُف، عِقیان، زر

تِبر، زر ساو شَذره، شَذَر، شُذور، نوره،

کِبریت، گوگرد کِلس، ساروج جِصّ، قَصَّر، فَصّ،

اِثمِد، سنگ توتیا زِیبَق، زاووق، مُرتَک، مرداسنگ

زاج، نَفط، قَطِران، زِفت، زَرنیخ، لُک، قیر، قار،

مَلّاحه، نمکزار مَلّاحات، مِلح، مَلّاح، نمک فروش مِینا،

حِلیه، پیرایه حُلی، حَلی، پیرایه زنان حُلی، خَرَزه، مهره

خَرَز، خَرَزی، مهره فروش سَبَجه، مهره سیاه سَبَج،

جَزعه، مهره چشم جَزع، وَدعَه، وَدَع، وَدعات،

بِلَّور، جَوهَره، گوهر جَوهَر، جَواهِر، جَوهَری،

یاقوت، یَواقیت، عَقیق، لَعل، بَدَخشانی، زُمُرُّد،

فَيْرُوزَج، پیروزه زَبَرْجَد، جُمانَه، جُمان، مَرْجانَه،
مَرْجان، بُسَّد، مهرهٔ سرخ قَهْرَبان، کهربا
بِجازَه، بجاده بِجِیذَق، سِمْط، رشتهٔ مروارید
سُمُوط، رَسُوَه، دستینهٔ آهنین رَسَاء، سِوار، دست برنجن
اَسْوِرَة، اَساوِر، دُمْلُج، بازوبند دَمالِج، یارَق، یارهٔ زنان
قِلادَه، گردن بند قَلائِد، عِقْد، عُقُود،
طَوْق، اَطْواق، بِقْصار، مِخْنَقَه، گلوبند
مَخانِق، وِشاح، میان بند اَوْشِحَه، قُرْمُول،
قَرامِیل، قُرْمُل، قَرامِل، واسِطَه، میان گردن بند
اَواسِط، عُوذَه، تعویذ هیکل عُوَذ، تَمِیمَه، تَمائِم
سُبْحَه، مهرهٔ تسبیح اِکْلِیل، سربند اَکالِیل
خاتَم، خَواتِم، فَتْخَه، انگشتری فَتَخ، فَصّ، فُصُوص،

خَلْخال، پای ابرنجن خَلاخِل، تاج، افسر
تِیجان، شَنْف، شُنُوف، قُرْط،
قِرَطَه، رَعْثَه، رِعاث، فَصْلٌ طَرِیق، طُرُق،
مَذْهَب، مَذاهِب، صِراط، سَبِیل، سُبُل، سَرَب،
مَشْعَب، فَجّ، راه فراخ فِجاج، نَجْد، راه راست بربالا
اَنْجاد، سَنَن، راه راست نَهْج، راه روشن مِنْهاج،
مَنْهَج، مَناهِج، جادَه، مَحَجَّه، شارِع، شاه راه شَوارِع،
مَنارَه، نشان راه مَنار، اَمارَه، اَمارات، عَلَم، اَعْلام،
اَثَر، آثار، قارِعَةُ الطَّرِیق، چارسوی راه فَرْسَخ، فَراسِخ
مِیل، اَمْیال، غَلْوَه، بَرِید،
دَلِیل، هادِی، خِرِّیت، راه براستاد فَرانِق،
مُسافِر، مُسافات، شُقَّه، راه دور و دشوار
مَرْحَلَه، منزلگاه مَراحِل، مَنْزِل، مَنازِل، اِبْنُ السَّبِیل

سابله، راه گذریان سوابل، رفقه، همراهان یلداشلر
رفاق، قافله، قوافل، عیر، کاروان غله اعیار،
سیاره، لطیمه، کاروان خوشبوی لطایم، ثقل، اثقال،

باب ماء، میاه، امواه، ثمد، آب اندک

ثماد، وشل، اوشال، برض، ضهل، ماء سکب، آب ریزان پیوسته
مسکوب، سخین، آب گرم مسخن، غدق، آب بسیار
قال الجوهری ماء ضحضاح ای قریب القعر وقال المطرزی الماء الی الکعبین
غمره، غمر، غمار، ضحضاح، آب تا شتالنك ضحاضح،
حبابه، نفخه آب سو قبرجوغی حباب، جرعه، جرع، صبابه، باقی آب در تنك
شفافه، باقی آب در خنور فرات، آب خوش عذب، شبم، آب سرد
زلال، آب آسان بگلو رونده نمیر، آب گوارنده ازرق، آب صافی
رنوه، آب تیره کدر، معین، آب روان در روی زمین ملح، آب شور
اجاج، آب تلخ طرق، آب ستور در وی شده قراح، آب خالص جمد، یخ

مجمده، یخدان مثلجه، برف دان بر، بحر، بحور، بحار،
ابحر، یم، طم، لجه، میان دریا لجج، موج، امواج،
تیار، دردور، گرداب تهوه، زبد، کفك دریا ازباد،
طوفان، جزیره، خشکی میان دریا جزایر، صدف، غلاف مروارید
اصداف، دره، مروارید درر، لؤلؤه، لؤلؤ، لآلی، انجو غابه
سمکه، سمک، سماك، ماهی فروش شص، دام ماهی بلق دزغی
حوت، ماهی بزرك حیتان، نون، نینان، کنعد، خار ماهی برسین بالغی
کناعد، بنیه، ماهی کول سازان بالغی بنانی، بنیات،
زجر، ماهی شیم چوکا بالغی شبوط، ماهی کره قلقان بالغی
رباحه، ماهی خرد رباح، ربیثا، ماهی ریزه اشاجی بالغی
جری، مار ماهی ییلان بالغی جراری، حساسه، ماهی خشك قوری بالغی
حساس، حسانات، حرشف، شیرماهی صفدع، چغر قربغا

ضَفَادِع، عُلْجُوم، چغزر دُعْمُوص، کفچلیز دَعَامِیص،

سَرَطَان، خرچنگ [illegible] وَادِی، رود دره أَوْدِيَة، خَلِيج،

خُلْجَان، نَهَر، أَنْهَار، فُوَّهَةُ النَّهْر، سر جوی فَمُ النَّهْر،

ذِنَابَة، پایان جوی إنما وأيا فی قَاصِيَة، قَوَاصِي، سَاقِيَة،

سَوَاقِي، جَدْوَل، جوبچه جَدَاوِل، نُؤْي، جوی گرداگرد خیمه

نُؤِيّ، تُرْعَة، راه گذر آب بسوی نشیب تُرَع، تَلْعَة،

تِلَع، تِلَاع، مَسِيل، راه گذر آب سیلابها مَسَايِل،

أَبْطَح، رود فراخ کرده وسنگریزها باشد أَبَاطِح، بِطَاح، بَطْحَاء،

بَطِيحَة، بَطَائِح، بَثْق، بند گشاده بُثُوق، سِكْر، بند بسته

سَيْل، سیل سُيُول، دُفْعَة، آب بیکبار [illegible] دُفَع، [illegible]

حَمَّة، چشمه گرم عَيْن، چشمه عُيُون، يَنْبُوع، يَنَابِيع،

مَنْهَل، آبگاه مَنَاهِل، وِرْد، مَوْرِد، مَوَارِد، رَكِيَّة، چاه

الأبطح مسيل واسع فيه دق [illegible] وجمع البطاح جمع على غير قياس

رَكَايَا، بِئْر، آبَار، قَنَاة، کاریز حَرِيمُ البِئْر، گرداگرد چاه

قَلِيب، چاه کهنه قُلُب، رَسّ، جُبّ، چاه که نکشیده [illegible]

طَوِيّ، چاه برآورده قَعْر، بن چاه قُعُور، غَيَابَة، شَفِير، [illegible]

بَكَرَة، چرخ چاه بَكَر، بَكَرَات، دَلْو، دِلَاء، سَجْل، دلو پر آب

سِجَال، ذَنُوب، غَرْب، دلو بزرگ غُرُوب، نَيْطَل، رِشَاء، رسن چاه

أَرْشِيَة، دَالِيَة، دَوَالِي، دُولَاب، چرخ آب که بستور گردد

دَوَالِيب، عُضْمُور، [illegible] عَصَامِير،

رَاقُود، [illegible] رَوَاقِيد، حَوْض، آبدان حِيَاض، مِقْرَاة، حوض بزرگ

مَقَارِي، مَصْنَعَة، حوض یا چاهی که برای آب باران کنند مَصَانِع،

طُحْلُب، [illegible] طَحَالِب، غُثَاء، خاشاک بر سر آب [illegible]

جُفَاء، خاشاک بر لب آب مُسَنَّاة، [illegible] مُسَنَّيَات، عَرِم،

شَطّ، لب جوی شُطُوط، سَاحِل، سَوَاحِل، شَاطِئ، شَوَاطِئ،

العرم المسنات لا واحد له من لفظه ويقال واحدها عرمة

عذوه، جوف، فرضه، کشتی گاه، جسر، پل خرد جسور،

قنطره، پل بزرگ قناطیر، باب نبت، گیاه

نبات، عشب، گیاه تر اعشاب، زرع، کشت زروع، مزارع، کشتزارها

مزرعه، کشتزار عصف، برگ کشت حبه، حب، حبوب،

بذر، تخم غله بذور، بزر، تخم تره بزور، قصبه، نایژه ساق الزرع

سنبله، خوشه گندم سنابل، سنبل، حنطه، فوم، قمح، بر،

حناط، گندم فروش شعیر، جو قصیل، جو تر ارزن، دخن،

ذره، سلت، جو برهنه جاورس، گاورس باقلی، باقلاء،

فول، حمص، نخود عدس، نسک شامخ، گاورس برنج

ارز، برنج مج، ماش ماش، لوبیا، ملک، جلبان، قت، کبت

شهدانج، کبدانه شهدانق، کمون، زیره سمسم، کنجد

بزرقطونا، تخم اسبغول ... تخم عصفر، گل معصفر اصبغ جگکی

قرطم، تخم معصفر اصبغ تخم ضغث، دسته گیاه ...

اضغاث، تبن، کاه کعبره، بند نایژه کنبک کعابر، زوان، سیاه ... بغدای ...

بیدر، خرمن گاه بیادر، کدس، خرمن ناکوفته اکداس،

صبره، خاش ج صبر، عرمه، خرمن کوفته دکلیش خرمنه

عرم، طابع، خاتم، روشم، مبطخه، پالیزگاه قوئلق

مباطخ، فالیز، فوالیز، فلاذ، پالیزبان بستانچی رکب، پشته پالیز

مجذار، هراسه ابوف فزاعه، من الفزع بهوج، لعین، بطیخه، خربزه

بطیخ، بطاطیخ، بطرفه، خربوزه فرنبوز بطارق، حدجه، ...

حدج، شریده، چلوی خربزه قشر، پوست خربزه و جز آن قشور،

قثاءه، خیار قثاء، ضغبوس، قثده، خیار بادرنگ قثد،

قرعه، کدو قرع، دباءه، کدوی کرد دباء، یقطین، ...

باذنجانه، باذنجان، بصله، پیاز بصل، بصل حریف، پیاز تند

٣٢ عنصل، پیاز دشتی بیان صوغان ثومه، ثوم، ثوم عنیف، سیر تیز

فجل، جزر، شلجم، سرجم، لفت، شلغم کرد قنّبیط، کلم

کرنب، سلق، چقندر مقطنه، پنبه زار مقلق قطن، پنبه پنبق

قطّان، پنبه فروش جوزقه، غوزه جوزق، جوزنه، غوزه

بتیلم، غوزهٔ ناشکافته اچلمدق غوزه عقّازه، غوزهٔ شکافته اچلمش غوزه

حبّ القطن، پنبه دانه پنبق چکردکی خبنفوج، **فصل**

بستان، بساتین، جنّه، بستانی که درا و درخت بسیار باشد جنان،

جنان، روضه، مرغزار روض، ریاض، روضه انف، مرغزار تازه

ورده، گل ورد، حوجمه، گل سرخ حوجم، وبیره، گل سپید و

وعاطه، گل زرد وعاط، نوره، شکوفه نور، انوار، زهره، شکوفه گشاده

زهر، ازهار، کمّ، غلاف شکوفه اکمام، کمام، اقحوان، اچلمش چچك بابونه

آقاچی، نرجس، شقایق النعمان، لاله کوهی ریحان، شاه اسپرغم

رياحين، ضيمران، گل بستان افروز بستان پراشین ادی چچك ٣٣

خیری، آس، خطمی، **فصل** مبقله، تره زار مباقل، بقل، تره

بقول، بقّال، تره فروش حمض، گیاه شور ودلوات

ینبله زهرهٔ حرا

حمّاض، ترشه قوزی قولاغی خلّه، گیاه شیرین باقر، دسته تره

باقات، کرّاث، گندنا کرفس، کرهب کرفس راسن، اندز

بصیلاء، پیاز شبطان جرجیر، تره تیزك نعنع، پودینه نعناع،

سذاب، معدنوش سکب طرخون، ازنبیز خسّ، کاهو مارول

حندقوق، دیوسپیت براق حوك، بادروج بزرونه کزبره، کشنیز

جلجلان، کشنیز خشك اسفاناخ، شبث، بادیان طوزله

هندبا، کاسنی یعضید، کاسنی تلخ بقلة الحمقاء، فرفخ،

دانه سبزی کشنیز

حلبه، شنبلید حبّة الخضراء، صاب، تلخه مراد، عذامه، اشترپای

عذام، عنضوانه، کمء، سماروغ طلان کمأة، حومل، سپند مجزولیك

خردل، سپندان خوش حب الرشاد، دانه سپندان حرف،

سعتر، اوشن کوباکواوت قت، سپست خشك قرت بجا رطبة،

فصفصه، خروع، پیه نجیر بزر الخشخاش فصل

کلأ، حشیش گیاه خشك مرعی، مراعی، مرج، مروج،

ایکه، بیشه بیشه ایك، اجمه، اجم آجام، غیل، غابه،

غیضه، غیض، غیاض، علقمه، درخت خرزهره علقم،

علاقم، حنظله، حنظل، حناظل، شیح، درمنه

لبلاب، دبواس، ریباص، حلفاء، دوخ بردی،

قصبه، قصب، یراعه، قلم نازاشیده ... قلم یراع،

سوس، خراط، سرد رخ ... فوف، مسد، کولان،

شوکه، خار دیگر شوك، قتاده، خار مغیلان قتاد، خا،

عوسج، حسکه، خار سه گوشه حسك، عرفجه، خار زرد عرفج،

نبعه، درخت کمان نبع، عفار، بید سرخ صفصاف،

مرخ، بید دشتی غرب، سپیدار ... رمث، گیاه شور

جذل، کنده هیزم اجذال، جذول، ارطی، شورناغ

حطب، هیزم احطاب، حطاب، هیزم فروش جزل،

طرفاء، گز یلغون غضا، ناغ سکسوك آغ حزمه، بند هیزم

حزم، اباله، طن، اطنان، فصل ضیعه، زمین

ضیاع، عقار، سرای و زمین باغ، کرده، ... کرد،

جدم، جادم، حراث، برزگر اکنجی حرثه، اکار،

اکره، دبره، ... دبار، مشاره، جریب، جای

اجربه، قراح، زمین بی شور فدان، جفت گاو فدادین،

هادی، گاو ... راکس، گاو ... طایف، مکرب،

مکارب، ونج، چوب شیار سنه، آهن شیار سنن، نملسه،

مِجَنّ، خاك‌كش مِجْرَفْ، اِبْنْ، بوغ بیندرغ مِقْوَمْ، دسته شیار
مَرّ، كلنك قزمه مِرْوَدْ، مَنْجَنُوقْ، چرخ غله جَرْجَرْ،
نَوْرَجْ، رَفْشْ، بیل چوبین رُفُوشْ، مِذْرَی، سرشاخ انكوت
مِنْقَلْ، تبر بلجق كتنبی مَنَاقِلْ، مِنْجَلْ، داس اروق
مَنَاجِلْ، مِسْحَاةْ، مَسَاحِی، عَجَلَهْ، گردون عَجَلَانْ،
دَوَّارَهْ، چرخ گردون نَحَّاسْ، چنبر چرخ گردون قَتَبْ، بزرگ گردون
قُتُوبْ، زَادَهْ، **فصل** حَدِیقَهْ، حَدَائِقْ،
شَجَرَهْ، شَجَرْ، اَشْجَارْ، شَجْرَاءْ، درختستان خَشَبَهْ، چوب خشك
خَشَبْ، خُشُبْ، خَشْلَبْ، چوب مزروش جَنَا، بار درخت
اُكُلْ، قِطْفْ، قُطُوفْ، عُودْ، اَعْوَادْ، عِیدَانْ،
عِرْقْ، بیخ درخت عُرُوقْ، سَاقْ، پایه درخت غُصْنْ، شاخ درخت
اَغْصَانْ، غُصُونْ، قَضِیبْ، شاخ باریك قُضْبَانْ،

خُوطْ، شاخ سبز یوغن بداق فَرْعْ، سرشاخ بداق باشی
فُرُوعْ، شُعْبَهْ، شُعَبْ، فَنَنْ، اَفْنَانْ، صِنْوْ، شاخ كه از بیخ جهد
صِنْوَانْ، وَرَقَهْ، وَرَقْ، اَوْرَاقْ، ثَمَرَهْ، ثَمَرْ، اَثْمَارْ، تدرقم كوكداچما
ثَمَرَاتْ، ثِمَارْ، میوه فرهش فَاكِهَهْ، میوه تر فَوَاكِهْ،
لِحَاءْ، پوست درخت غَرْسْ، نهال اَغْرَاسْ، دُلْبَهْ، چنار
دُلْبْ، مَدْلَبَهْ، چنارستان خِلَافْ، بید مُخَلَّفَهْ، بیدستان
دَوْحَهْ، درخت بزرك دَوْحْ، دَوْمَهْ، درخت مقل
دَوْمْ، عَرْعَرْ، درخت سرو سَرْوْ، خَمْطْ، درخت اراك
اَثْلْ، شوركز اجی یلغون سِدْرْ، زَیْتُونْ، هَشِیمَهْ، درخت خشك شده
هَشِیمْ، مَیْسْ، درخت كرم پالان اغجی انده گلری اغج
زُعْرُورْ، ازدف الوجاغ بَرُودْ، درخت توله اوزیلیجه اغج
فِرْصَادْ، خرتوت السموح توت مِشْمِشْ، زردالو اِدْرِكْ، الوچه كوهی

نبق، میوهٔ سدر خوخ شفتالو فرسك، شفتالوی
اجاص، آلو سیاه قراآروك تین، رمان، سفرجل،
اترج، نارنج، نخلة، درخت خرما نخل، نخیل، خوص، برگ خرما
جذع النخلة، تنهٔ درخت خرما عرجون، چوب خوشهٔ خرما
عراجین، قنو، خوشهٔ خرما قنوان، عذق، کباسة،
عثکال، رطبة، خرمای تر رطب، تمرة، خرمای خشك
تمر، فسیلة، نهال خرما فسیل، لینة، درخت خرمای نیك
لین، حشف، خرمای بد دقل، فستق، پسته لوز، بادام
جوز، گوز توز جلوز، چلغوزه فندق، عناب،
غبیرا، سنجد ایگده تفاح، سیب آلما کمثری، امرود ارمد
مقلو، امرودخك کرم، رز کروم، کرام، رزبان ناطور،
ناطر، نواطر، حصرم، غوره قوروق عنب، اعناب،

باکوره، نوباوه طرحنه عنقود، خوشهٔ انگور عناقید،
معلوق، خوشه آویخته شمراخ، شاخ خوشهٔ خرما وانگور شماریخ،
تفروق، دمچهٔ خرما وانگور عجم، دانهٔ انگور نواة، دانهٔ خرما
نوی، نقیر، گو آستهٔ خرما فتیل، رشتهٔ خرما قطمیر، پوست آستهٔ خرما
موز، انگور شامی طائفی، انگور طائفی ملاحی، انگور سپید
یاقوتی، انگور سرخ دعامة، ستون باغ دعائم، قائمة، پایهٔ رز
قوائم، وثیلة، وثائل، حائط، دیوار باغ حیطان،
خص، خانه از نی خصوص، سیاج، دیوار خار
عریش، جفتهٔ رز باغ جوزی شریجة، دو باغ
باب بقعة، پارهٔ زمین بقاع،
مکان، جای امکنة، اماکن، موضع، مواضع،
کورة، شهر کور، بلدة، بلاد، بلدان، مدینة، شهر بزرگ

مدائن، مدن، مصر، امصار، قریه، دیه قری، ٤٠
ام القری، مکه ربض، گرداگرد شهر شهرك جو دابادی
سواد، آبادان بیرون شهر شهر و دشت عی آوون رستاق، رستا دشت اهل
رساتیق، رزداق، رزادیق، حصن، حصون،
صیصیه، صیاصی، قلعه، قلاع، معقل، الملجا معاقل،
وزر، اوزار، حرز، ثغر، دربند ثغور، ناحیه،
یکسو
نواحی، جانب، جوانب، جنبه، جنبات،
وجه، وجوه، وجهه، جهه، جهات، قطر، کناره اقطار،
رجا، ارجاء، عرض، اعراض، شفا، طرف، اطراف،
حرف، حافه، حافات، کنف، پوشش خانه اوادنو
اکناف، ذرا، اذراء، وسط، اوساط، اواسط،
سور، دیوار شهر اسوار، سیران، برج، ابراج،

بروج، درب، دروب، دراب، دربان خندق، کنده ٤١
خنادق، ظاهر البلد، خارج البلد، داخل البلد،
باطن البلد، قصبه، میان شهر قصبات، سوق، بازار
اسواق، موسم، بازار عرب مواسم، محله، کوی محال،
حمام، گرمابه حمامات، حمامی، گرمابه‌بان اتون، گلخن
حانوت، حوانیت، خان، کاروانسرای خانات، خانه، دکان می‌فروش
خانات، ماخور، خرابات فاسقلری مخاکه، دکان حجم
مصطبه، جای غریبان مصاطب، مشرق، نازگاه
مصلی، جبانه، نمازگاه مردگان مسجد، نمازگه مساجد،
جامع، نمازگه آدینه جوامع، محراب، محاریب، قبله،
مقصوره، منبر، منابر، قندیل، قنادیل،
کعبه، سادن، خدمتکار کعبه سدنه، صومعه، عبادتگه

۴۲ صوامع، دیر، صومعهٔ ترسایان مناره، منذنه،
مدرسه، مدارس، مکتب، دبیرستان مکاتب، کتّاب، نویسندگان
مارستان، بیمارخانه کنیسه، کنشت کنایس، صلوة، کنشت جهودان
صلوات، بیعه، کنشت ترسایان بیع، دار الضرب، جای درم زدن
دیوان، دواوین، مجلس، مجالس، محفل، انجمن مردمان
محافل، مجمع، مجامع، مأتم، انجمن زنان سکه، کوی
سکک، زقاق، ازقه، میدان، میادین،
میطان، میاطین، مشوار، سود طور بازاری
معرض، نخاس خانه خلایق بازار معارض، مرقب، جای دیدبان
مراقب، عین، عیون، سجن، زندان سجون، سجان، زندانبان
دهق، شکنجه قید، بند قیود، غل، بند گردن اغلال،
مقبر، کنده جذع، دار مقبره، گورستان مقابر، قبر، گور

۴۳ ضریح، گور بی لحد اجداف، جدف، اجداث، جدث، قبور،
تابوت، لحود، لحد، حفرة، سوراخ گور حفر،
نعش، جنازه برداشته تخوت، تخته مرده تخت، توابیت
اکفان، کفن، خاک گور رمس، جنائز، جنازه،
افحوص، آشیان سنگ خورد تیغم نلاقی یواسی جحور، سوراخ بر زمین جحر،
اغجدغی قوش یوواسی آشیان مرغ در درخت عش، افاحیص
وکر، آشیان مرغ در دیوار اداحی، آشیان شترمرغ ادحی، اعشاش،
کناس، جایگاه آهو وجار، جای گرگ و کفتار عرین، جای شیر اوکار،
کنس، قریه، جایگاه مور قری، حظیره، جایگاه گوسفندان
الزریبة والزرب شکاه گوسفند و جای شیر
حظائر، زرب، زروب، زریبه، زرایب، زبل، سرگین
سرجین، سرقین، سماد، سرگین خاک آمیز نجو، پلیدی آدمی
عذره، حدث، طوف، غایط، دمنه، سرگین دان دمن، مزبله،

مزابل، مربد، جایگاه اشتر مرابد، عطن، جایگاه شتر پیش آب
اعطان، معطن، معاطن، مطمورة، چاه غله مطامیر،
منهرة، خاکدان مناهر، حادة، سرای گاه. عرصة، میان سرای عرصات،
عراص، عامر، جای آبادان غامر، جای ویران بلقع، بلاقع،
خربة، طلل، نشان سرای ویران اطلال، رسم، نشان بر زمین
رسوم، **فصل** خطة، جای فراگرفته [illegible]
خطط، بناء، ابنیة، بنیان، بناء، رهاص،
رهص، اس، اصل بنیاد اساس، اسس، قاعدة،
قواعد، عرق، یک رشته نورد بر سر اطاش یا کرپیج عروق، ساف، جدار، خانه دراز
جدر، جدران، ملاط، گل میان دو خشت آزج، آزاج
دار، سرای دیار، دور، داری، مقیم خانه مغنی، جای باشش مغانی،
موطن، مواطن، وطن، اوطان، ربع، رباع، ربوع،

مسکن، مساکن، بیت، بیوت، مربع، خانه بهاری
مصیف، خانه تابستانی مشتی، خانه زمستانی قصر، کوشک
قصور، صرح، کوشک بزرگ صروح، سدة، بام پیش سرای
سدد، دکة، دکانچه دکک، دکان، دکاکین،
سفل الدار، زیر سرای علو الدار، زبر سرای اسفل، اعلی،
رکن، کناره دیوار ارکان، ساباط، پوشش در میان دو دیوار اکه دیوارا اسندگی ارتو
سقیفة، پوشش بر در سرای سقائف، روشن، روزن جنبذة گنبد
جنابذ، طارمة، خانه از چوب قبة، قباب، شرفة، کنگره
شرف، فناء، پیرامن سرای افنیة، ساحة، ساحات،
رحبة، وصید، اواصید، عفوة، رواق، اروقة،
صفة، صفف، بهو، صحن، میان سرای صحون، سرداب، زیر زمین
سرادیب، سرب، اسراب، نفق، آنکه دو در دارد انفاق، فرموص، خانه صبا

46 قراميص، صدر البيت، كسر البيت، مقدم البيت،

رصف، رده ساجه، چوب گرها کرها آتش دان اجاغولد جو سندکی

نجير، مجمر درزون زاوية، سغوله زوايا، قيطون،

قياطين، طزر، خانه بزرگ مخدع، گنجينه افريز،

رف، رفوف، مخباء، نهان خانه مخابي، مطبخ، مطابخ،

مخبن، سود خانه مخازن، محطب، هيزم خانه محاطب،

انبار، انابير، انبارى، انباردار اصطبل، ستور خانه

متبنه، كاه دان خلاء، آبخانه سقاوه مذهب، مذاهب،

مخرج، كنيف، كنف، مستراح، كرياس، آبخانه بربام

بالوعه، نشوى دهليز، دهاليز، سقف، سقوف،

سمك، جائز، جوائز، سهم، جذع، عارض،

عوارض، سارية، سوارى، اسطوانه، اسطوانات،

عماد، عمد، سطح، سطوح، حجره، حجر، حجرات، 47

غرفه، غرف، عليه، علالى، كوه، كوى، رزفات،

مراتب، رتبه، پله پايه رتب، درجه، درج، درجات،

سلم، سلاليم، مثعب، مثاعب، ميزاب، موازيب،

باب، ابواب، بواب، دربان خوخه، دريچه مصراع،

مصاريع، رتاج، در بزرگ صحيفه، تخته در صحائف،

صفيحه، صفائح، عضاده، بازوى در عضادات،

اسكفه، آستانه زبرين عتبه، فرضة الباب، جاى پاشنه

جارور، سلسله، سلاسل، رجل الباب، پاشنه

ضبه، آهن در ضباب، حلقه، حلق، عتاج، در آهنين

مغلاق، كليددان مغاليق، اقليد، مقلاد، مقاليد،

سن، دندانه كليد اسنان، قفل، اقفال، قفال، قفل

فَرَاشَه پرهٔ قفل فَرَاش، مِفْتَاح کلید قفل مَفَاتِیح، ۴۸

باب أثاث البيت، مَاعُون، رَحَا آسیا

اَرْحَا، مَرْحَى آسیاخانه مَرَاحِي، نَقَّاد آسیابان خُرَّى، سوراخ آسیا

قُطْب میخ آسیا لُهْوَه خورش آسیا لُهًى، جَاحِلَه چرخ آسیا

جَوَاحِل طَاحُونَه آسیا که بآب گردد سود کهنه طَوَاحِين،

رَائِد چوب دستاس مِجَشَّه دستاس بلغور مِهْرَاس هاون چوبین

مِقْبَض دستاد مَقَابِض، هَاوَن، مِنْحَاز، مَادِن، مَادِن،

مُدُقّ، مُدُق، غِرْبَال، غَرَابِيل، كِرْبَال، كَرَابِيل،

هَلْهَال، هَلَاهِل، مِنْسَف، مَنَاسِف، مُنْخُل،

مَنَاخِل، اِطَار چنبر اُطُر، اَطَار، چنبرها تَنُّور،

تَنَانِير، مِسْعَر تنورآشوب مَسَاعِر، مِحْرَاث، مَحَارِيث،

مِحْوَر، مَحَاوِر، مِرْقَاق تیرنان سَقِيبَه تخته نان

مِنْسَغَه پرنان مِرْقَم، نَقِيّ ناوهٔ خمیر غِطَاء سرپوش ۴۹

اَغْطِيَه، غِشَاء، كِرَامَه، كِرَام، قِدْر، قُدُور،

سُخَام سیاهی دیگ بُرْمَه دیگ سنگین بُرَم، بِرَام،

مُعَرَّس دیگدان طِنْجِير پاتله حلواچی قزانی طَنَاجِير،

مِخْبَص کفچهٔ حلوا مَخَابِص، طِجَن تابه روغن جوشی

طَيَاجِن، طَاجِن، مِقْلَاة تابه مَقَالِي، مِرْجَل خازغان قزان

مَرَاجِل، مِرْجَلِيّ خازغان گر شَكِيمَه گوشهٔ خازغان

شَكِيم، شَكَائِم، اُثْفِيَّه دیگ پایهٔ سنگین

اَثَافِي، مِنْصَب دیگ پایهٔ آهنین مَنَاصِب، سَفُّود، سیخ آهنین

سَفَافِيد، وَطِيس تنور آهنین وُطُس، كَانُون، آتشدان

كَوَانِين، نَار، نِيرَان، شُوَاظ زبانهٔ آتش لَهَب،

مَارِج، ضِرَام، شَرَرَه سپارچهٔ آتش شَرَر، شَرَارَه،

٥٠ دخان، دود دواخن، يحموم، دود گرم سياه جمرة، اخگر
جمر، ملّة، خاكستر گرم رماد، خاكستر شهاب، پاره آتش
جذوة، نيم سوخته قدّاحة، سنگ آتش زنه قدّاح، مقدحة، آتش زنه
زند، زناد، زندة، سقط، حرّاق، سوخته جلّ،
اسطام، كفچه آتش مغرفة، كفليز مغارف، ملعقة، كفچه طعام
ملاعق، راووق، پالونه مصفاة، مبزل، مبازل، قاشق
غضارة، كاسه سفالين غضائر، قصعة، كاسه قصاع،
صحفة، كاسه بزرگ صحاف، سكرّجة، سكره فيخة،
ثفوة، جفنة، كاسه چوبين اغاج چناق جفان، علبة،
محلب، محالب، وطب، مشك شير وطاب، نحى،
فخّار، تغاره داش باديه فخّار، بستوقة، خنبره قنبرة
بساتيق، برنية، خنبره آبگينه برانى، ساطور، معلاق، گوشت آويز

معاليق، مائدة، خوان آراسته موائد، ٥١
خوان، خوان نا آراسته خون، سفرة، سفر، منديل، دستار خوان
مناديل، مدقاق، سيركوب مداقيق، مملحة، نمكدان
ممالح، نوفلة، دقر، نمك كوفته طبق، اطباق،
مهدى، طبق هديه فاثور، طبق سيمين قدح، اقداح،
قعب، قدح چوبين قعاب، مشربة، مشارب،
صاخرة، ساغر سفالين صواخر، كوز، كوزه بردى كيزان،
برادة، كوزه آبرن بردى آبجى بلبلة، كوزه با چوه
بلابل، جرّة، جرار، قلّة، سبوى بزرگ قلل، حنتمة، سبوى سبز
حنتم، حبّ، خنب حباب، خابية، خوابى، دنّ، خنب
دنان، خزف، سفال خزّاف، سفال فروش زجاجة، آبگينه
زجاج، زجّاج، آبگينه فروش تفسرة، آبگينه بيمار قارورة، شيشه

قوارير، قمقمه، آفتابه بغربردى قماقم، مجمّه، آفتابه

طست، تشت طاس طساس، دبيق، تشتخون مشعله،

مشاعل، مسعط، دارودان لگن، لقن، القان، مركن،

مراكن، مخضب، ناوه رنك مخرضة، اشناندان جغان

مخارض، غسول، دستشوى ابريق، اباريق، كوب، کوزه بی‌گوشه

اكواب، اجانة، تنكان اجاجين، سطل، ساغرگرمابه

سطول، منارة، چراغ‌پايه مائلة، مسرجة، مسارج،

مشكوة، چراغ‌خانه مصباح، چراغ افروخته مصابيح،

سراج، سرج، فتيلة، پلیته فتائل، ذبالة، ذبال، شعلة، پلیته افروخته

شعائل، جعبوب، سرپلیته جعابيب، دبّة، کوزه روغن

بطّة، دباب، مشمعة، شمعدان مشامع، مجمر، عودسوز

مجامر، فصل صندوق، صناديق،

مسرجة بالفتح التي فيها الفتيلة وبالكسر مثل المنار صحاح

تخت، صوان، تخت جامه اصونة، مشجب، سه‌پايه

مشاجب، مهد، گهواره مهود، قماط، دستبند کودک

قمط، معوز، جامه گهواره معاوز، هودج، کژاوه

هوادج، حلج، حدوج، محفّة، كلّة، پشه‌خانه

كلل، خيمة، خيم، خيام، خيمات، عمود، ستون خيمه

عمد، طراف، خيمه ادیم نموج چادر فسطاط، خيمه بزرگ

طنب، رسن خيمه اطناب، وتد، اوتاد، خباء، خيمه پشمين

اخبية، شقّة، شقاق، سرادق، سراپرده سرادقات

خرقاهة، خرگاه سرير، تخت سرر، اريكة، تخت آراسته

ارائك، كرسي، كراسي، مقصورة، پرده زنان

وعاء، باردان اوعية، ظرف، ظروف، اناء،

آنية، اوانى، غرارة، غرائر، كرز، جوال خرد جوالق، جوال

خُرْج، خورجینه عِدْل، تنك بار أعدال، عِكْم، مِكْتَل، زنبيل

مَكاتِل، زِبِّيل، قِرْطالَه، آنچه میوه دروی چینند اول که بخشی انوك اجنادر دلی

قُفَّه، كالەدران زنان عودنلر قماش قیجو سبد قُفَف، دَوْخَلَه، تنك خرمای ر یاش خرما قیجی قوصره

قَوْصَرَه، تنك شكر جُلَّه، تنك خرمای خشك جِراب، انبان

أجْرِبَه، جُرُب، سَلْف، انبان بزرك سُلُوف، مِزْوَد، توشه دان

مَزاوِد، مِكْنَسَه، جاروب سپرگه مَكانِس، مِخْوَقَه،

مِخَمَّه، مِقَمَّه، فَأْس، تبر فُؤُس، حَدَأَه، تبر دو سر

حَداء، مِحْوَل، مَعاوِل، خُرْت، سوراخ تبر يَدُ الفأس، دسته تبر

مِسَلَّه، جوالدوز مَسالّ، مِقَصّ، ناخن بر دزنوکیجك

مَقاصّ، مِنْقاش، موی چینه قاش الجی مِنْماص،

مُكْحُلَه، سرمه دان مَكاحِل، مِرْوَد، سرمه كش مِيل،

مُيُول، مُلْمُول، مِحْراف، میل جراحت مِسْبار، پلیته جراحت

خِلال، مُشْط، شانه درن أمْشاط، مِرْوَحَه، بادبزن

مَراوِح، مِرْآة، مَرائي، سَجَنْجَل، آینه چینی صَيْقَل،

صَياقِلَه، رَبْعَه، آینه دان جُهَيْن، چرك آینه دُرْج، صندوقچه

سَفَط، سله سبد أسْفاط، جُونَه، بوی دان جُوَن، وربما همز بفتح الواو

حُقَّه، حُقَق، حِقاق، حَقّاق، حقه گر خَرّاط،

عاج، استخوان پیل پیل شکوکه ساج، آبنوس ساسَم، آبنوس سیاه

مُلَمَّع، آبنوس پیسه **باب** الله، إله،

آلِهَه، رَبّ، پروردگار سَلام، بی عیب بَرِيَّه، آفریده

بَرايا، خَليقَه، خَلائِق، وَرَى، بَشَر، أنام،

عالَم، هر گونه از خلق عالَمُون، عَوالِم، مَلَك، فرشته

مَلائِكَه، جَبْرَئيل، فرشته وحی رُوحُ القُدُس،

عَزْرائيل، فرشته مرك مَلَكُ المَوْت، ميكائيل، فرشته روزیها

اِسرافیل، فرشتهٔ صور رِضوان، خازن بهشت مالك، خازن دوزخ

زَبنِیه، فرشتهٔ عذاب زَبانِیه، نَبی، پیغامبر اَنبیاء،

نَبیّون، نُبوّة، پیغامبری آدم، حوّا، اِنسان،

اِنس، ناس، اُناس، اِنسی، اَناسی، آدمی،

نِساء، نِسوة، نِسوان، مَرء، اِمرؤ، اِمرأة، زن

مَرأة، رَجُل، مرد رِجال، قَوم، اَقوام، عَرَبی، عَرَب،

عُرب، اَعرابی، بدوی اَعراب، اَعاریب، عَجَمی،

عَجَم، عُجم، اَعجَمی، اَعاجِم، حَبَشی، حَبَش، زَنجی، زَنج،

هِندی، هِند، هُنود، رُومی، رُوم، فارسی، فارس،

فُرس، دَیلَمی، دَیلَم، تُرکی، تُرك، کُردی، کُرد، اَکراد،

شَمل، گروه جَماعة، مَلاء، جَوقة، فَریق، فِرقة، فِرَق،

جِیل، طایفة، اُمّة، اُمَم، بُرذَق، زُمرة، زُمَر، مَعشَر،

مَعاشِر، عِصابة، عَصائِب، عُصبة، عُصَب،

حَلقة، حِلَق، قَبیل، قُبُل، شِرذِمة، بَضعة، فِئة،

عِزة، عِزُون، ثُبة، ثُبات، حِزب، اَحزاب، فَوج،

اَفواج، ثُلّة، ثُلَل، نَفَر، رَهط، قِدّة، قِدَد،

شیعة، شِیَع، بِضع، از سه تا ده عَشیرة، دودمان عَشائِر،

قَبیلة، قَبائِل، حَیّ، اَحیاء، عِترة، خویشاوندان پدر آنا خصمار

اُسرة، آل، اَهل، بَطن، گروهی از قبیله بُطون،

شَعب، دودمان بزرك شُعوب، جانّ، پدر پریان جِنّی، پری

جِنّ، جِنّة، ثَقَلان، آدمی و پری شَیطان، دیو شَیاطین،

اِبلیس، مهتر دیوان دیولر الوسی اَبالِسة، عِفریت، دیو بانیرو نجلو دیو

کابوس، سکاچه آغر بصندیو غُول، اژدر اَغوال،

غِیلان، سِعلاة، غول ماده سَعالی، صَدا، آواز کوه اَصداء،

 ذَکَر، ذُکور، ذُکران، اُنثی، اِناث، دابّه، جنبنده
دَوابّ، حَیَوان، باجان مَوَتان، بی جان حَیّ، مَیِّت
زنده، مرده
مَیْت، اَموات، مَوتی، مَیتَه، مردار جیفه،
جِیَف، اَجَل، وقت مرگ آجال، حِمام، مرگ حَتف،
حُتوف، حَتم، مَنیّه، مَنایا، مَنون، واعیه،
بانگ بر مرده
عَویل، نَحیب، گریستن بر مرده سَکرَةُ المَوت،
دشواری مرگ
غَمرَةُ المَوت، نَزع، جان کندن **باب**
صُورَة، صُوَر، تِمثال، صورت نگاشته تَماثیل،
پیکر
حِلیَه، نشان روی حِلی، زِیّ، هَیئَه، شارَه، سَحنَه
سَحَنات، عِرض، آبروی اَعراض، جَسَد، تن اَجساد،
جُثمان، جِرشّی، جِسم، اَجسام، نَسَمَه، نَسَم، حَوباء،
نَفس، اَنفُس، نُفوس، جِرم، اَجرام، بَدَن، اَبدان،

شَخص، کالبد اَشخاص، شُخوص، شَبَح، اَشباح،
جُثّه، بالای نشسته یا خفته خَیال، طَیف، قَدّ، قُدود،
قامَه، قامات، قَوام، نَفَس، اَنفاس، رُوح، اَرواح،
حُشاشَه، باقی جان حُشاش، رَمَق، ذَماء، دَم، دِماء،
مِرّه، مِنّه، بَلغَم، عَلَقَه، خون بسته مُضغَه، پاره گوشت
صفرا
غُضروف، چرندو غُضوف، عَظم، استخوان عِظام،
مَفصِل، پیوند بند اندام مَفاصِل، وَصل، اَوصال، مُخّ،
مغز استخوان
غُدَّه، غُدَد، صَدید، زرداب قَیح، ریم مِدَّه، مِدَد،
عَصَبَه، پی درند عَصَب، عَقَبَه، پی پاشنه عَقَب، عِرق،
رگ
اَعراق، عُروق، عُضو، اَعضاء، جارِحَه، جَوارِح،
شِلو، اَشلاء، جِلد، جُلود، مَسک، مُسوک، بَشَرَه،
بیرون پوست
اَدَمَه، اندرون پوست اَدَم، رَاس، اَرؤُس، رُؤُوس،

دِماغ، مغز سر ادمغه، شوات، شوی، پوست سر فروه،
جمجمه، کاسه سر جماجم، شأن، بند سر شؤون، قفا، پس گردن
اقفاء، قذالان، دو سوی قفا قذل، فود، یکسوی سر
مفرق، جای بخش موی از سر ساچ ایکی مفارق، فرق، هامه، تارك سر
هام، هامات، یافوخ، افراز پیش سر باش اوکونك بجالت
یوافیخ، قمه، میان دو سر قمم، قحف، پله سر باش کاسه
اقحاف، حزازه، سپوسه سر باش قوکاغی حزاز، شعره، موی ساچ
شعر، شعور، فرع، موی دراز فروع، فاحم، موی سیاه
جفاله، موی انبوه جفال، خلیس، موی سیاه و سپید
ذؤابه، گیسوی سر ذوائب، غدیره، گیسوی زن غدائر،
ضفیره، ضفائر، قرن، صدغ، زلف اصداغ،
شاهد، شواهد، طره، پرچم بر رجلت طرر، ناصیه، موی پیشانی نواصی،

جمه، موی تا گوش جمم، لمه، موی تا دوش لمم، وفره، موی تا سینه
قصاص الشعر، کنارهٔ رستنگاه موی ساچ بتن یروك قراكی
زغب، موی مادرزاد آنادن بلا دغش ساچ زکین، شکیر،
حاسه، حواس، اذن، اذان، شحمة الاذن، نرمهٔ گوش قلاق یمشاغی
صماخ، سوراخ گوش قلق دلوکی صمالخ، شوخ گوش ذفری، بناگوش
ذفاری، وجه، اوجه، وجوه، طلعه، محیا، صفح، یکسوی روی
صفحة الوجه، شامه، خال بزرك در تن شام، جبهه، پیشانی
جباه، جبینان، دو سوی پیشانی غضن، انجوغ پیشانی
غضون، سر، خط پیشانی اسره، اسرار، اسارير،
وجنه، رخسار وجنات، خد، رخ خدود، جان، تمت
خیلان، حاجب، ابرو حواجب، حجاج، استخوان ابرو
عین، چشم اعین، عیون، طرف، محجر، خانهٔ چشم محاجر،

جفن، پلك چشم اجفان، جفون، شفر، جایگاه مژه
كن قپاغی — كن كپریكی

اشفار، هدب، مژه اهداب، مقدم العین،
كرپوك — گوشه چشم سوی بینی

مؤخر العین، گوشه چشم سوی گوش حملاق، كنهاكر اندرون چشم

حمالیق، مقله، سپید و سیاه چشم مقل، حدقه، سیاه چشم

حدق، احداق، ناظر، نواظر، انسان العین،
مردمك چشم

اناسی، لعبة العین، بصر، روشنائی دیده كوز ایله كلمی
خاشاك چشم

كوكب، نقطه سپید كه بر سیاه چشم افتد كواكب، قذاة،

قذی، دمعه، دمع، دموع، عبره، عبرات، انف، انوف،

خرطوم، بینی كلان خراطیم، عرنین، بن بینی عرانین،
بوك برن

قصبه، نای بینی قصب، قصبات، ارنبه، سر بینی ارنبات،
برن اوجی

ارانب، مارن، نرمه بینی برون بوشاغی منخر، سوراخ بینی
برن دلوكی

مناخر، وتره، دیوار بینی خیشوم، اندرون بینی خیاشیم،
برن ایچی

مخاط، خلم بینی سمك شفه، شفاه، فم، افواه، نكهه،
لب — بوی دهان

دودق
حنك، كام احناك، لحی، استخوان زنخ لحیی، فك،

فكوك، شدق، گوشه دهان اغز جاغی اشداق، لعاب،
آب دهان — اغز شوی

بزاق، بصاق، ریق، رضاب، فلق الفم، شكافه دهان
اغز یرغی

سن، اسنان، ضرس، اضراس، ثغر، دندان پیشین ثغر،

ثغور، راضع، دندان شیرخواره رواضع، ثنیه، پیشین
یكی از چهار دندان — دردوك دیشلری

ثنایا، رباعیه، رباعیات، ناب، دندان نیشتر
سوری جدار دیش — نیشتر بود

انیاب، عارض، عوارض، ضاحكه، یكی از چهار دندان كه از پس

ضواحك، طاحنه، یكی از چهار دندان كه از پس ضاحكه بود

طواحن، رحا، ارحا، ناجذ، یكی ز چهار دندان كه از پس طواحن بود
طاحنه باشقه دردوشداری

نواجذ، لثه، گوشت بن دندان لثات، لسان، السنه،

مقول، مقاول، لهجه جایگاه سخن از زبان عذبه، سر زبان
دیل اوجی

عذبات، اسله، اسلات، عكده، بن زبان عكدات،

حلق، كلو بغز حلوق، حنجره، ناى كلو بغز دودكى

حناجر، حلقوم، حلاقيم، بلعوم، راه گذر طعام وشراب بغزده طعام يوليسى

بلاعيم، مرئ، غلصمه، سر كلو بغز اوجى لهاة، ملازه كرتلوك

لها، ذقن، اذقان، نونه، كودخ عنفقه، ريش بچه كول سقال

لحيه، لحى، شارب، بروت شوارب، سبله،

سبال، عثنون، سر ريش صقال اوجى عنق، گردن

اعناق، رقبه، رقاب، جيد، اجياد، نقره، گو فغا اكسه چقرى

اخدع، رگ گردن بيون طمرى حبل الوريد، طليه، پس گردن

طلى، مقلد، جاى گردن بند بيون باغى يرى منكب، دوش جگن

مناكب، عطف، يكسوى گردن اعطاف، عاتق، ميان گردن ودوش بيونله جگن آراسى

عواتق، كاهل، ميان دو شانه كواهل، غارب، غوارب،

ترقوه، چنبر گردن بيونك چنبرى يد، ايدى، يمين، دست راست

يمنى، ميمنه، سوى راست صاغ يكا شمال، دست چپ

يسار، ميسره، سوى چپ صول يكا مشامه، كتف، شانه يغرين

اكتاف، ابط، بغل اباط، صنان، گند بغل قولتق قوقوسى

نقره، موى بغل قولتق قلى عضد، بازو اعضاد، ضبع، ميان بازو

اضباع، فريصه، گوشت ميان پهلو وشانه يغرين ايله آرقه اراسنده اتك

فرايص، عضله، گوشت بازو قرجه ايك عضل، مرفق، دريك دارسك

مرافق، ساعد، ارش قول سواعد، ذراع، دو سكدن برمق اوجنه دك انگشتان

اذرع، باع، باز قولاج معصم، جاى دست ابرنجن بلزك يرى

معاصم، رسغ، حزده دست الك بلككدا آشاغيسى ارساغ،

اكحل، رگ زن قيفال، رگ سر باش طمرى باسليق، رگ بدن

كف، پنجه اكف، بؤس، باساء، معيشه، معايش، زندگانى ديرلك

كفاف، بسندگی بلغة، نعمة، نعم، نعماء، نعما، الا، آلاء،
رخاء، فراخی عیش مزیة، مزایا، حرمة، حرم، مرتبة،
مراتب، منزلة، منازل، دولة، دول، عضارة، نازکی
العیش، زندگانی نازکی عیش، زندگانی فراخ رخی،
لطف، هدیه الطاف، هدیة، هدایا، سیب، بخشش
عرف، نیکوی عارفة، عوارف، عرض، کالا قماش
اعراض، حطام، متاع، امتعة، سقط، کالای بد برزقماش
اسقاط، سلعة، سلع، قماش، رخت خانه اقمشة، ثمن،
اثمان، ثمن، ناوان درك، غبنة، زیان و دسیسه
قیمة، مجان، رایگان عربون، زبون انموذج، نمونه

فصل عبد، بنده عبید، عباد، عبدان، عبدی،
امة، کنیزک اماء، قینة، کنیزک خنیاگر، چلبی قرداش قینات،

قیان، جاریة، کنیزک جوان بیك قرداش جواری،
ظئر، دایه اظآر، حاضنة، پیشکاره اورنده حواضن،
غلام، غلمان، غلمة، مملوك، درم خرید، ممالیك،
خول، بندگان قوللر قائد، سرهنگ باش چکیجی قواد،
قادة، تلمیذ، تلامیذ، تلامذة، تابع، شاکری،
شاکریة، رکابی، رکابدار رکابیة، فیج، پیك فیوج،
رسول، فرستاده ایلچی رسل، عسس، مسخرة، مساخر،
صفعان، سیلی خوار صفاعنة، باب دین، کیش ادیان،
ملة، ملل، حنیف، مسلمان راست حنفاء، وضوء، غسل،
لمعة، آنجا که آب نرسد از تن صلوة، صلوات، زکوة،
زکوات، صدقة، صدقات، فریضة، فرایض، سنة، فرموده رسول
سنن، نفل، طاعت افزونی ارتوق طاعت نافلة، نوافل،

سمت، راه راست ذمة، زنهار امان ذمم، عهد، عهود،
ذمام، ذمار، عقد، عقود، میثاق، مواثیق،
موثق، مواثق، وثیقه، وثائق، امانة، امانات،
معروف، کار نیک منکر، کار بد نکیر، نکر، سحت، حرام
کس دار نیک کردار بد
حسنه، حسنات، ثواب، مثوبه، سیئة، سیئات،
پاداش نیک پاداش بد کار زشت
فحشاء، فاحشه، فواحش، خیر، خیر، اخیار، خیار،
نیکی
شر، ذنب، ذنوب، جریمه، جرایم، جریره، جرایر،
جرم، جناح، وزر، اوزار، زور، دروغ **فصل** قرآن،
فرقان، مفصل، سورهای کوتاه ام الکتاب، فاتحة الکتاب،
سوره، سور، آیه، آیات، حجه، حجج، برهان، براهین،
مصداق، بینه، بینات، حکمه، حکم، مثل، امثال،
خبر، اخبار، نبأ، انباء، اثر، آثار، حدیث، مصحف،
گفته صحابه گفته رسول

مصاحف، **فصل** ادب، فرهنگ اداب، لغة، زبان هر قومی
لغات، نحو، منقبة، هنر مناقب، مأثره، مآثر،
کتاب، نامه کتب، دفتر، دفاتر، سفر، اسفار، صحیفه،
صحایف، صحف، حجم الکتاب، ورقه، ورق، اوراق،
برگ ورق
وراق، کاغذ فروش مجلد، جلد کننده صفحه، یک روی ورق
صفحات، فصل، جدائی میانه دو چیز فصول، ورد، اوراد،
امام، پیشرو وظیفه، وظایف، حاشیه، کناره کتاب
کلمه کلمه
حواشی، کلمه، یک سخن کلمات، کلم، حرف، احرف،
حروف، قباله، قبالات، رقعه، رقاع، جریده،
دفتر حساب
جرائد، خریطه، خلته خرایط، رق، کاغذ از پوست
قرطاس، کاغذ قراطیس، طرس، اطراس، طومار،
طوامیر، اضباره، دسته کاغذ اضابیر، قصیده،

قصيد، قصايد، شعر، اشعار، بيت، ابيات،

مصراع، نيم بيت قافيه، پايان بيت قوافي، مقلمه، قلمدان

مقالم، قلم، خامه اقلام، جلفه، تراش قلم قلم بونده

سن، نوك قلم قلم اوجى اسنان، مبراة، قلم تراش مبارى،

محراك، دويت شور مقط، قلم زن مقاط، دوات،

دوى، دوى، فرصنه، سوراخ دويت ليقه، وقيعه،

مداد، نقس انقاس، حبر، محبره، محابر، حبردان

وقعه، غلاف دويت صمام، سربند دويت سداد، لوح، الواح، تخته

فصل جنه، جنات، جنان، فردوس، بهشت

دار السلم، تسنيم، كوثر، سلسبيل، زنجبيل، رفرف،

بحبوحة الجنة، ميان بهشت بطنان الجنة، عدن، بهشت معين

عليون، ديوانهاء نيك در آسمان هفتم يدنجى قات كوكده كه بودر ...

فصل زنديق، منكر قيامت زناديق، زنادقه،

نصرانى، ترسا نصارى، قس، دانشمند ترسايان قسوس، قسيس،

راهب، زاهد ترسايان رهبان، اسقف، قاضى ترسايان

صليب، چليپا زنار، غيار، انجيل، كتاب عيسى زبور، توريه،

فصح، عيد ترسايان يهودى، يهود، حبر، احبار، دانشمند جهود

مجوسى، مغ مجوس، صنم، اصنام، نصب، نصب،

انصاب، وثن، اوثان، فصل جهنم، جحيم، سقر،

سعير، حطمه، هاويه، درك، زيرترين دوزخ حميم، آب گرم

غساق، ريم دوزخيان طمولق لرنك ايرنكى غسلين، مقمع، دبوس آهنين

مقامع، عذاب، رجز، نكال، انكال، عقوبه، مثله،

مثلات، باب اداة، دستافزار ادوات، آله،

آلات، فرجار، پرگار دواره، مطمر، رشته بنا تر،

مِسْبَعَه، ماله سِيَاغ، كاه كل عقنلو بلچى مُلَبَّن، خشت كرپچ
مِلْبَن، كالبد خشت كرپچ قالبى لِبْنَه، خشت خام لَبِن، اُجُرَّه،
اُجُر، فِرْمِيد، قِرَامِيد، نَقْبَن، ناو كل **فصل** حِذَآء،
حِذَاء، نعلين نَعْل، نِعَال، اِسْفَى، نرخ اَشَافِى،
اِزْمِيل، اشكرده سَبْر، دوال سيوم سُيُور، قِدّ، شِرَاك،
شُرُك، شِسْع، شُسُوع، خُفّ، خِفَاف، خَفَّاف،
اِسْكَاف، كَوْث، كفش بشمق اَكْوَات، شُرْبَه، مِكْعَب،
مَكَاعِب، مُوق، اَمْوَاق، اِهَاب، اُهُب، رَدْغَه،
صَرْم، چرم كون صَرَّام، چرم گر كونجى دَارِش، چرم سيا يَرَنْدَج،
حَوَرَه، حَوَر، اَدِيم، اُدُم، حَمِيرَه، پوستكاله قماش دوسى
اُشْكُن، آستر موزه اوك اسار قَالِب، قَوَالِب، هُلْب، موى كرآن دوزند
فصل سَقَّاء، الكش سِقَآء، مشك آب اَسْقِيَه،

قِرْبَه، قِرَب، عَزْلَاء، دهن مشك عَزَالِى، شَنّ، مشك كهنه
وِكَاء، بند مشك اَوْكِيَه، رَكْوَه، خيك خرد كچى تلغوف
دِكَاء، مَزَادَه، توشه دان ادن قاب مِطْهَرَه، مناده كون بردن
اِدَاوَه، اَدَاوِى، رَاوِيَه، خيك آب فَرَاء، پوستين دوز فَرْو،
فِرَاء، سِنْجَاب، فَنَك، فند فرهان فَاقِم، سَمُّور،
دَلَق، دله ثَعْلَب، روباه تلكو ثَعَالِب، قُضَاعَه، سكلاى قندز
فصل حَفّ بفتح كتهه مِنْسَج شانه كرباس
شَهْرَق چرخ جولاه جلهه جقرغ مِنْوَال چوب نورد
مِرْشَة عزواشه اوكه مَرَاش مِمْسَحَه نَجِيم وَشِيعَه
اِسْنِيج ماسوره قَلْهَم ماكوك سَدَا تار اَرِش خَابِك
لُحْمَه پود ارغ غَزَل ريسمان غَزَّال ريسمان فروش مُجَاجَه
مُجَاج اِبْرَيْسَم اِبْرَيْسَمِى فَيْلَق پيله كوكل نِقَابَه

نفایه، پلیدید بنیر، علم جامه علم، اعلام، طراز، مطرز،
فصل ملاح، کشتیبان نوتی، مهترکشتیبان نواتی،
سفان، کشتی‌گر سفینه، سفین، سفاین، قلس، رسن کشتی
قلوس، دقل، سرکشتی کی اوند مردی، خلاوکشتی کی کنده
مجداف، بیل کشتی مجادیف، مرساة، لنگرکشتی مراسی،
انجر، رمث، ارماث، رماث، فصل قین، آهنگر
حداد، حدید، دکر، پولاد فولاد، انیث، آهن نرم
زبره، پاره آهن زبر، خبث الحدید، ریم آهن در بوته
علاة، سندان سندان، فرزوم، چوب سندان مطرقه، خایسک
مطارق، مدوس، مالهٔ آهنگر مقرض، گاز مقراض،
ماس، الماس کنکو فطیس، خایسک بزرگ کلبتان، انبر
مبرد، سوهان براده، سونش آهن کیر، انبان آهنگر کور، آتشدان آهنگر

منفاخ، دمهٔ آهن فحم، انگشت فحوم، حمم، انگشت درزه فحام، انگشت فروش
فصل صیاد، شکارگر صید، شبکه، دام شبک،
شرکه، شرک، حباله، پای دام ابن دوزغی حبایل،
کفه، حلقهٔ دام کفف، ملواح، حروهٔ دام فتره، خانهٔ صیاد
فخ، دام گنجشک یعنی فخ فصل مطرب، خنیاگر عواد، بربط زن
عود، بربط مزهر، مزاهر، وتر، رودهٔ بربط اوتار،
زیر، تیزروده بم، زم روده مضراب، زخمه صناج، چنگ زن صنج، چنگ
صغانه، چغانه رباب، طنبور، مزمار، نای سعدک مزامیر،
یراعه، خزو دودک المادی قرش دف، دفوف، دفاف، جلجل، زنگله
جلاجل، کوبه، طبلک غناء، سرود اغنیه، غناء، سرودگوی
فصل لعاب، لعبه، لعب، بنت، بنات، دمیه،
دما، قله، دودوله چلک قلون، کره، گوی کرات، صولجان، چوگان

صوالجه، اُرجوحه، نَمونه صالنجق دَردَبَه، حلقه‌زنه
قداقه، ظلاخن قذافات، دوّامه، بادبزه خذروف،
مخراق، شمشیرچوبین صفّاره، سرنای بفرودوك یعنی سلیره
جلاهق، كمان‌گروهه بندق، گروهه بنادق، خطر،
شطرنج، نرد، بیدق پیاده بیادق، فیل، شاه،
فرزان، فرازین، فرازنه، رخ، رخاخ، رقعه،
رقاع، قدح، تیرقمار قماروی اقداح، قداح، اَزلم، ازلام،
اُبدَه، جیبان مثل اوابد، اُحجیه، احاجی، فصل
عطّار، عطر، طیب، فوح، افواه، نشر، نشور، ریّا،
عرف، رایحه، ریح، بخور، بوی‌خوش فاره، نافه‌مشك
عنبر، عبیر، عود، غالیه، مشك آمیخته زعفران، جساد،
لخلخه، بوی‌خوش آمیخته مداك، سنگ عطاران

صلایه، صلائه، مدوك، سنگ زوربن فهر، فصل
فقاعی، فقاع، شرابی، شراب، اشربه، جلاب،
سكنجبین، سركنگبین خمّار، خمر، راح، قهوه، حمیّا،
عقار، سلافه، سلاف، سلافات، رحیق، مدامه،
مدام، شمول، صهباء، صراح، نبید، سكر، صراحیه،
قنینه، صراحی بزرك نقل، باطیه، بادیه فازوزه، فازوز،
قزون، قاقوزه، جام، كاس، كؤوس، دهاق،
ناجود، كلاجود بیوك پیاله مزغله، جرعه‌دان پیاله
زق، خیك می زقاق، فصل قصّار، گازر
بیرن، كدینه نغون بیازر، مجنه، مواجن، مصقله،
كاره، پشنواره گازر رزدمه، بندجامه ردنم، میقعه،
فصل نجّار، درودگر قدوم، تیشه قدم، منحاة،

مِنْشار، ارّه بجقو مَناشير، مِيشار، مَياشير، ثِقاف، چوب راست کند

مِثْقَب، برمه برغو مَثاقِب، عَتَلَة، سکنه بزرك بَيْرَم، سکنه خرد

فصل بَيْطار، بزشك بِخْلِت سود زِيار، لوشه مِبْضَع، نشتر

مِبْزَغ، فَصّاد، رك زن مِفْصَد، نیشتر شِكال، شُكُل، شِظاظ، چوب شكال

اَشِظّة، فصل قَصّاب، وَضَم، خون قصاب قصاب کلبی

مُدْيَة، کارد بزرك مُدًى، فصل حَجّام، مُزَيِّن، موی تراش

مِحْجَمَة، نیشتر حجامت مَحاجِم، مِشْرَط، نشتر او مَشارِط، ضِماد

موسى، اُسْتُره مَواسی، مِسَنّ، سنك افسانه مَسانّ

فصل مُجَبِّر، استخوان بند جَبيرَة، چوب استخوان بند جِبارَة، جَبائِر

فصل دَهّان، روغنگر دُهْن، حَلّ، روغن کنجد شَيْرَج

رَهْش، آرده کنجد سوسم اوتي لُكَّ، ارد سپید كُسْب، کنجاره قِمْع

اَقْماع، مُدْهُن، روغن دان مَداهِن، مُدْهُنَة، كَعْك، کوبن

قَفْعَة، قُطّان، کتان جارِن، تیر روغنگر جَوارِن

مِلْطاط، آسیای کنجد کنجد دکرمنی فصل اَبّار، سوزن گر کناچی

اِبْرَة، سوزن اِبَر، مِخْيَط، خِياط، سَمّ، سوراخ سوزن سُمُوم

عُطُل، سوزن بی رشته زِبالَة، سوزن با رشته كِنْف، آلة سوزن

مِيبَر، خَلِيَّة، خَيّاط، دوزی خَيْط، خُيوط، كُبَّة، کروهه ریسمان

جَرْوَهَق، مِقْراض، دوکارد مَقاريض، فصل

مِغْزَل، مِغْزَل، مَغازِل، طَرِيدَة، ناوك دوك تراش، دوك تراش، الك بو نجنوك قوشی

صِنّارَة، آهن سر دوك الى اجنذغى دمر فَلْكَة، بادرسه خُفّاش، دوکدان آك تيجي

اَخْفاش، فصل حَلّاج، مِحْلَج، مِحْبَض، دستراو مِقْبَض، آهن حلاج

نَدّاف، پنبه زن مِنْدَف، کمان پنبه زن مِنْجَف، وَتَر، اَوْتار، زه کمان پنبه زن

فصل صَيْدَلانِيّ، پیلهور چرچی صَيادِلَة، عَقّار، آمیزشهای دارو

دَواء، اَدْوِيَة، سُعْد، قُسْط، صَنْدَل، جُلَنْجَبِين، گلنگبین

وَرْدْ مُرَبَّا، گل شکر اِطریفل، مُفرّح القلب، جوارش، گوارش

اِهلیلج، بلیلج، اَملج، آیارج، مرقد، داروی بیهوشی

زنجبیل، صبر، عنزروت، داروی چشم قنّه، بیرزه حلتیت، انگزه

طرنجبین، ترنگبین بالیره مَنّ، کثیراء، مُقل، فصل

داء، ادواء، آفه، آفات، عاهه، عاهات، حمّی، تب

حمّیات، صالب، تب گرم نافض، تب لرزه وِرد، تب هر روزه

غِب، تب روز افکن مُطواء، فجا ثؤباء، یازیدن بلدهان استمک

صُداع، درد سر شقیقه، درد نیمه سر دُوار، گردش سر باش دونمک

عابر، درد چشم رمد، سُلاق، خشکی زبان

فُواق، زغنک تخمه، ناگوارد هیضه، قولنج، بهق،

جُدری، آبله بچک لقوه، کژی دهان برسام، سرسام، نقرس، درد پای

دُمّل، دنبل چبان سعفه، شرینه بزباش ثؤلول، آزخ سیکل

قوباء، پربون داخس، درد ناخن حصبه، سرخچه فزلجه

نقره، خشکی پای ابق ابنماغی ذبحه، درد گلو سلعه، داملو

بثره، هرچه از تن مردم جهد بثر، بثور، خراج، وحر، قرح،

قروح، طاعون، ندب، نشان ریش ندوب، شجّه، شجاج، شکستگی سر

فصل بیّاع، بیع، فامی، میوه فروش سکّر، طبرزد،

نبات، قند، فانید، لب، مغز میوه فرانق، فلانه بیل

سماق، زبیب، مویز منقّا، مویز دانه بیرون کرده قشمش، کشمش

عنجد، طلا، شیره طلاء، شیره فروش دبس، دوشاب عسل، انگبین بال

اری، شهد، انگبین بیبد سویق، پست قوت سلیق،

جنبش، بلغور نشا، نشاسته موم، شمعه، شمع، شمع،

شعوه، شمع افروختن شعو، تابل، توابل، ابزار،

اباذیر، علک، کندر سافر ثط، سره ش غراء، سریشم

٨٢

عفص، مازو قرظ، برغند عندم، ادیم علف زدیر صاروبویا سنجرف، شنگرف

سیمسنجوف، زنجار، زنگار فوه، روین قزل بویا عصفر، معصفر

اصفر جلی
بقم، قرفر، پوست نار قرف، کحل، برود، حناء، نیل،

وسمه، نوشادر، اسفیداج، سفیده زنان غمره، غازه کلیل

حنوط، ذریره، صمغ، فلی، اخشاد اشنان، حرض،

حرضی، اشنان فروش صابون، **باب** مأدبه، مادب، مهمانی

ذله، ولیمه، مهمانی عروس عذیره، مهمانی ختنه وکیره، مهمانی بنا

وضیمه، مهمانی مصیبت نقیعه، مهمانی از سفر آمدن عقیقه، مهمانی موی باز کردن کودک

خرس، مهمانی زادن ضیف، مهمان ضوف ضیوف، اضیاف، ضیاف،

ضیفان، ضیفن، مهمان ناخوانده لعمه، لقم، لهنه، سلفه، هاری گندم طعام

غداء، آش چاشت عشاء، آش شام شواء، بریان کباب، سخفه، چربوی دشت

قدیر، گوشت پخته در دیگ قدید، گوشت خشک طباهج، عجه، مزی اك خاگینه قیغنه

٨٣

صهان، جزده پیه حم، جزده دنبه مرقه، مرق، مراق، شوربا شوربا فروش

قتار، بوی دیگ بخار، دود دیگ اهاله، چربوی دیگ ودک،

طفاجه، گلت دیگ سکباج، زیرباج، ناردباج، نار آش

اسفیدباج، بغره لو اسپانا آشی شوربا، مضیره، دوغ با

طفیشل، تفشیله، مرجمك آشی تلبینه، قلایا، مطجنه، گوشتا

جوذاب، کوذاب عصیبه، گوشت آکند سرجوق لکانه، سخو
بریان النده بشمش برنج

سخینه، آرد هاله لاخشه، تتماج طردماج، اطریه، رشته

فقرنیص، خشره بوك تتماج لهطه، کرنج تیبر سوذلو برنج

هریسه، هرایس، عوینه، عبیثه، قریش، ماهی بکره پخته رز پخته

مصوص، مرغ در سرکه پخته ترپخته مری، آبکامه صناب، سپندان و مویز هم کوفته

ریصاء، ریجار ترشه رواصیر، زماورد، برز ماورد

وسط، اوساط، سنبوسق، لقمه، لقاف، حلواء، بالمد والقصر
سنبوسه

٨٤ حلاوى، حلو، منّ، مَنّ، زلابى، زلنبع،
شفارج، پیش پاره ماذیانج،
سکرّجه، شکر پاره حریره، خزیره، فالوذج، پالوده
خبیص، عصیده، مجنّع، لوزینج، لوزینه
جوزینج، قطایف، قبیطا، ناطف،
ناطفی، رغیف، رغفان، جردقه، جرادق، رقاقه،
رقاق، حوّاری، نان سپید فرنبئ، فرنی، فرانی،
خشکنان، نان درشت طهف، نان ارزن کعک، کاک
قفار، نان خشک خبزه، خبز، کسوه، پاره نان مرتق،
دقاق، آرد طحان، دقیق، نخاله، عجین، آرد سرشته
خمیر، فطیر، فناق، قریدقه، قریدق،
آدام، ادم، زیت، خل، خلّ ثقیف، خلال،

لبن، البان، لبان، لباء، صقراط، قارص، ٨٥
صریح، محض، مذیق،
رغوه، کفک شیر دوایه، زبد، مسکه، مخیض، دوغ
سمن، روغن گاو جبن، پنیر مصل، رخبین،
اقط، پینو ثفل، دردی، باب ثوب
اثواب، ثیاب، کسوه، لباس، بز، بزه، بزاز، جامه فروش
کرباس، کرابیس، کرباسه، ملحم، جامه نار ابریشم خز،
خزوز، قز، قزود، شعر، توزی، قصب،
برکان، سندس، دیبای تنک استبرق، دیبای ستبر برده
برود، کتان، خیش، خیوش، دیباج، دیباجی،
اطلس، حبره، عمامه، عمائم، سب، مندیل، نقبه،
مکبه، طبق پوش کیس، فوطه، فوط، مشوش، دستمال

جبه، جبب، جبيبه، شستجه، دستارچه قلنسوه،
قلانس، قلاس، کلاه‌دوز برنس، کلاه زاهدان برانس،
دانيه، دراعه، جامهٔ زاهدان دراريع، قميص، اقمصه،
سربال، سرابيل، غلاله، نيم‌تنه غلائل، ذيل،
ذيول، اذيال، قامه، جيب، جيوب، زيق، زه گريبان
زر، گوزگره، تکمه آن رار، عروه، گوشه عری، دخريص،
دخاريص، بنيقه، خشتک بنائق، لبنه،
لبنات، کم، اکمام، ردن، اردان، کفه، نورد جامه
طره، کنارهٔ جامه حاشيه، حواشی، صنفه، کناره از
حجز، حجور، درز، دروز، غرزه، بخيه غرز، خرزه،
خرز، شقه، شقاق، جبه، جباب، مدرعه،
مدارع، بطانه، آستر بطائن، ظهاره، ابره دواج

فرجی، صدره، لباچه دگله صدر، قبا، اقبيه، يلمق، يلامق،
شقشقه، بندقبا تفرجه، چاک قبا تفاريج، قرطق، کرته
قراطق، لباده، قباء نمد ممطر، بارانی مماطر،
مبذله، جامهٔ هرروزی مباذل، مطرف، جامهٔ دوعلم
مطارف، سراويل، شلوار حجزه، جای شلواربند
نيفق، نيفه تبان، پاچهٔ شلوار تکه، شلواربند
تکک، تکاک، شلواربندفروش خرقه، خرق، رقعه،
رقاع، ران، لفافه، پای تابه جورب،
جوارب، ازار، ازر، مئزر، مآزر، رداء، اردية،
طيلسان، برقع، براقع، نقاب، نقب، عصابه،
عصائب، غفاره، غلاف موی صقاع، ابروبند خمار،
خمر، مقنعه، مقانع، قناع، حله، حلل، ملحفه،

مَلاحِف، رَبطَه، رَبط، رِباط، مُلاءَه، چادر

عَيبَه، جامه‌دان عِياب، شَرَج، بند جامه‌دان شُرُوج،

فصل كِساء، اَكسِيَه، قَطِيفَه، قُطُف،

شَملَه، سِتر، سُتُور، اَستار، سِتارَه، سَتائِر، سُترَه،

سُتَر، خِدر، خُدُور، حِجاب، حُجُب، حَجَلَه، حِجال، شَف،

شُفُوف، بِساط، بُسُط، نَمَط، اَنماط، زُربِيَّه، زَرابِيّ،

طِنفَسَه، خالچه مَحفُور، قالی قالی، مِسح، مُسُوح،

حِلس، اَحلاس، عَباءَه، عَباء، لِبد، نمد لُبُود، لَباد،

نَطع، اَنطاع، حَصِير، بارِيّ، خُمرَه، جای نماز مَسجَدَه،

سَجّادَه، دَشت، چهار بالش بكلربكی دُشُوت، وِساد،

وَسائِد، مِرفَقَه، بالش تكيه مَرافِق، مِخَدَّه، مِصدَغَه،

مِسوَرَه، بالش نشيمن مِسنَدَه، بالش پشته نُمرُقَه، نيم بالش

نَمارِق، حَشِيَّه، حَشايا، فِراش، فُرُش، مِثال، مُثُل،

مُضَرَّبَه، بستر پنبه آكنده كُرسُف، پنبه كهنه كَراسِف، نِجاد،

نَجّاد، كهنه فروش لِحاف، كتاغند لُحُف، فصل

مِشرَف، مَشارِف، حَياءُ النّاقَه، فرج اشتر مِقلَم، زه اشتر

ثِيل، غلاف زه اشتر كِركِرَه، سينه اشتر كَراكِر، ثَفِنَه،

ثَفِنات، فِرسِن، سم اشتر فَراسِن، مَنسِم، ناخن اشتر

مَناسِم، خُفّ، نعل اشتر اَخفاف، بَعَر، بَعر،

سَنام، كوهان اشتر دوادركی اَسنِمَه، بازِل، هشت ساله نهم در آمد

بُزُل، مُخلِف، ده ساله عَود، اشتر پير فَحل، فُحُول،

فَنِيق، لُغام، كفك اشتر طَروقَه، اشتر ماده كه بكشن رسيده

خَلِفَه، اشتر آبستن مَخاض، عُشَراء، ده ماهه آبستن عِشار،

قَلُوص، اشتر ماده جوان فِلاص، قَلائِص، ناب، نِيب،

بدنه، اشتر فربه بدن، جلس، اشتر قوی و بزرك امون، قوتلو و بیوك دوه

حرف، اشتر نزار نضو انضاء، حلوب، اشتر دوشا حلوبه، صاغمن دوه سی

لقوح، اشتر کشن آمکنه بعزه را غنش دو لقاح، لقحة، لقح،

راحله، اشتر نشستنی رواحل، مطیة، مطایا، قعود،

رحول، شملة، اشتر ماده عبرانة، اشتر سخت دونده

بختی، اشتر خراسنی بخت، بختیة، ماده او بخاتی، فصل

عران، پرس اشتر دونك برنه اكغ خشاش، اخشة، خزامه،

خزائم، زمام، مهار ازمة، خطام، خطم، جرس، درای

اجراس، نسع، انساع، نسوع، حبال، رسن تاب اوركن نوار ایب بكوجی

حبل، حبال، رسن، ارسان، شطن، اشطان، رسن دراز

مثلوث، مربوع، رمة، پاره رسن كهنه ربقة، رسن گردن بند سه تاه چهار تاه

قرین، حلقه چوبین قضنق عقال، زانوبند دونوك دوه بائی

بطان، شکم بند و زن باغی بطن، رحل، پالان شتر رحال،

قتب، پالان خرد اقتاب، کور، پالان با سازها آلتلو پالان

اکوار، قادمة، پیش پالان آخرة، پس پالان حقیبة، حقائب،

قتد، چوب پالان اقتاد، قتود، فصل بغل، استر

بغال، بغال، استربان مکاری، حمار، حمر، حمیر،

عیر، خر گور اعیار، فرا، فراء، جدة، خط پشت خر گور فلان ارقه سنده خط

اتان، خر ماده اتن، بیدانة، خر ماده دشتی فلان جحش، خر کره نر

جحاش، جحشة، خر کره ماده تولب، کره خر گور روث، سرگین اسب و استر و خر

فصل معلف، معالف، آری، آواری، آخور

اخیة، اواخی، علف، علوفة، نشوار، نشخوار قضیم، جو سوده

مخلاة، توبره مخالی، علیقة، علائق، اکاف، اکف، پالان خر

برذعة، پشتاکند کرهن براذع، حمل، احمال، وقر، بار

آوقان، عِنْبا، اعباء، **فصل** ثَور، ثیران، بقره،

بقر، بقار، گاوبان عِجل، گوساله عجول، عجاجیل، تبیع،

جذع، دوساله ثنی، سه ساله رباعی، چهارساله سدیس، پنج ساله

سالغ، شش ساله قرن، قرون، ظلف، زنگله گاو و گوسفند

اظلاف، خثی، سرگین گاو اخثاء، جاموس، جوامیس،

فصل شاة، شیاه، غنم، اغنام، ضائن،

ضان، ضائنة، میش ماده نعجه، نعاج، کبش، کباش،

ماعز، بز نر معز، معزی، ماعزه، بز ماده

عنز، اعنز، عنوز، تیس، کشن بز تیوس، کراز،

قطیع، رمه گوسفند قطعان، لبون، شیردار داجن،

دواجن، سخله، برهٔ نوزاد سخال، بهمة، بهم، بهام،

نقده، گوسفند خرد نقد، جذی، بزغاله جداء، عناق،

عنوق، عتود، بزغالهٔ گیاه خورده ... حمل، برهٔ نر

حملان، رخل، برهٔ ماده رخال، برق، ... خروف،

جذع، دوساله ثنی، سه ساله رباعی، چهارساله سدیس، پنج ساله

صالغ، شش ساله **فصل** شاة رقطاء، گوسفند سیاه سفید

راساء، سیاه سر رخماء، سپید سر خوصاء، یک چشم سیاه و دیگر سپید

درعاء، سیاه گردن رحلاء، سیاه پشت جوزاء، سپید میان

نبطاء، سپید پهلو شکلاء، سپید تهیگاه خرجاء، پاچها تا تهیگاه سپید

عصماء، سپید دست رجلاء، یک پای سپید عقصاء، سرون بر پیچیده

قبلاء، سرون در پیش پیچیده نصباء، راست سرون قصماء، شکسته سرون

جماء، بی سرون شرقاء، گوش بدرازنا شکافته خذماء، گوش بریده

خرقاء، گوش سوراخ کرده قصواء، کنار گوش بریده ألیة، دنبه

کبش الیان، کشن دنبه آور الیهه، آلیاء گوسفند ...

٩٤ صوف، پشم گوسفند قیون یوکی اصواف، وبر، پشم اشتر
اوبار، مثعر، موی بز مرعزاء، پشم بز مرعزی،
عهن، پشم رنگین عهون، جزه، پشم بریده حلمان، دو کارد گوسفند
فصل خلف، پستان اخلاف، ضرع، پستان گاو و اشتر و گوسفند
ضروع، طبی، اطباء، باب وحشی چهارپای وحشی
وحش، وحوش، ظبی، آهو ظباء، ظبیه، ماده او ظباب، غزال، آهو بره
غزلان، خشف، رشاء، شادن، ریم، آهو سپید آرام، اعفر، آهو سرخ
عفر، مهاة، ماده گاو دشتی مها، شاة، گاو دشتی نر شیاه،
جوذر، بچه گاو دشتی جآذر، صوار، رمه گاو دشتی ارنب، خرگوش
ارانب، خزز، نر او خزان، عکرشه، ماده او خرنق، بچه او دغل، اوغال،
اروبه، ماده او اراوی، سبع، سباع، اسد، اسود،
لیث، لیوث، لبوه، شیر ماده دشتی ارسلان شبل، بچه او اشبال،

برثن، براثن، ذئب، گرگ ذئاب، سید، سیدان، ٩٥
سرحان، سراحین، سرفان، سراقین، سمع، بچه گرگ
سلقه، گرگ ماده ثعلب، روباه ثعالب، ثعلبان، نر او
ترمله، تتفل، بچه او ضبع، کفتار ضباع، ضبعان، نر او
فرعل، بچه او ذرافه، اشتر گاو پلنگ دب، خرس دببه، دیسم، بچه او
فهد، یوز فهود، فهاد، یوزبان نمر، پلنگ نمور، فیل،
فیول، فیال، پیلبان دغفل، بچه پیل خنزیر، خوک خنازیر،
خنوص، بچه خوک خنانیص، قرد، کپی قرده، قشه، کپی ماده
رباح، کپی نر کلب، سگ کلاب، کلاب، سگبان کلابی، کلابن،
زینی، سگ خرد عربج، سگ شکاری جرو، سگ بچه جرو،
جراء، ساجور، سواجر، ابن آوی، شغال بنات آوی،
ابن عرس، راسو ظربان، شغاره سنور، گربه سنانیر،

٩٦ هرة، گربه ماده هرر، ضيون، گربه وحشی ينبوع، بچه گربه

باب

هامة، جنبنده هوام، ضب، سوسمار
ضباب، حسل، بچه او حسول، ورل، ورلان، قنفذ،
قنافذ، سلحفات، سنگ پشت سلاحف، عظاءة،
عظاء، سام ابرص، سوام ابرص، وزغة، بچه او وزغ،
حرباء، حرابي، عقرب، کژدم عقارب، زبانى،
شولة، دم کژدم شوكة، نیش کژدم شباة، ابرة، حمة، زهر کژدم
ترياق، پادزهر حية، حيات، سلخ الحية، پوست مار
افعى، مار ماده افاعي، اسود، مار سیاه اساود، ارقم، اراقم،
صل، مار کشنده اصلال، تنين، اژدها ثعبان، حفاث،
سم، زهرمار سموم، فارة، موش فار، جرذ، جرذان،
درص، درصة، يربوع، يرابيع، زبالة، خلد،

فصل

حشرة، جنبندگان خرد حشرات، نملة، ٩٧
نمل، ذرة، مور خرد ذر، مازن، خانه مور سمسمة،
سماسم، قملة، شپش قمل، صؤابة، رشک صئبان،
برغوث، کیک براغيث، قراد، کنه قردان، حلمة،
حلم، عنكبوت، تننده عناكب، سرفة، چوب خوره
سوسة، کرم سوس، حمار قبان، خرک زمین دودة،
دود، ديدان، علق، زلو شبث، چلپاسه شبثان،
جعل، سرگین گردان جعلان، خنفساء، ماده او خنافس،
ذروح، عروسک ذراريح، جرادة، جراد، دبا، ملخ خرد جندب،
جنادب، زنبور، دنابير، نحلة، نحل، يعسوب،
يعاسيب، قملة، دیوک گندم قمل، صرار الليل، [illegible]
فراشة، پروانه چراغ فراش، ذباب، مگس ذبان، شذاة،

شذا، نعره، مگس خر، نُعَر، فِرفِس، مگس بیابان، بعوضه، پشه
بعوض، بقّ، پشه بزرگ، بقّ، باب
طائر، مرغ پرنده، طیر، طیور، جارحه، مرغ شکاری، جوارح،
بازی، باز، بیزان، بزاة، سباق البازی، دوالی بند باز
صقر، چرغ، صقور، اخیل، زرّق، شاهین، عقاب،
باشق، باشه، بواشق، صرد، سنوجه، صِردان، یؤیؤ،
یأیی، حدأة، زغن، حِدأ، نسر، نسور، قشعم، کرکس پیر
قشاعم، مضرحی، کرکس سپید، مضرحیّات، فصل
بغاث، مرغان خرد، عصفور، عصافیر، نغرة، گنجشک
نغر، نغران، قبّره، چکاوک، قبر، حمّرة، حمّر، صفرد،
صفارد، وصعرة، دال … صعو، صعوة، صعو،
صفاریة، مرغ زرد، مکّاء، شبان فریب، تنوّط، جلق، کبو

خفّاش، شب پره، خفافیش، خطّاف، پرستک، خطاطیف،
وطواط، زرزور، سار، سمامة، فاشترک کوه، حصّانة، مرغ آبی
فاریة، سار سبز، حمامة، کبوتر، حمام، یمامة، کبوتر خانگی، یمام
هدیل، کبوتر نر، عکرمة، کبوتر ماده، عکارم، جوزل، کبوتر بچه
جوازل، قمری، قماری، ساق حر، قمری نر، قفص،
اقفاص، جدبلة، ثمراذ، کبوتر خانه، ثماریذ، قبجة، کبک
قبج، قباج، حجلة، کبک ماده، حجل، حجلی، یعقوب، کبک نر
یعاقیب، درّاج، تذرج، تذرو، تدارج، قطاة، اسفرود
قطا، حباری، … چال، خرب، نر او، خربان، نعامة، شترمرغ
ظلیم، شترمرغ نر، ظلمان، اوزّه، مرغ آبی، اوزّ، بطّه، بطّ
قلولا، نحام، سرخ آبی، دُبسی، کرکی، کلنک، لقلق،
کروان، چوبینه، کروان، هدهد، هداهد، هامة، هام

صدا، جغد نر اصدا، بومه، بوم، فیاد، بوم نر شقراق،
اخیل، کراپه سمانی، ودینج سلوی، طیهوج، تیهو
طاوس، طواویس، فاختة، فواخت، بلبل، بلابل،
عندلیب، زاد عنادل، ببغاء، ببغا، عنقاء، سیمرغ
رخمة، استخوان خوار رخم، انوق، زاد غراب، غربان،
حاتم، کلاغ سیاه، غداف، ابقع، کلاغ پیسه ورشان،
ورشان، مالک الحزین، بوتیمار عقعق، کلاژه
ضوع، مرغ شب شرشور، سنوربانک دجاجة، ماکیان
دجاج، فروج، جوژه او فراریج، دیک، دیکه،
عفریة، تاج خروس برنور یوک منقار، بینی مرغ مناقیر،
حوصلة، علفدان مرغ مخلب، چنگال مرغ مخالب، جناح،
اجنحة، قادمة، پر پیشین قوادم، خافیة، پر پسین خوافی،

ذنابی، دنبال مرغ بیضة، تخم مرغ بیض، قیض،
غرقئ، پوست اندرونی ماح، سپیده او مخ، زرده او فرخ،
فراخ، افراخ، افرخ، **باب** ابیض یقق،
ابیض ناصع، اسود اسفع، سخت سیاه اسود غربیب،
اسود یحموم، اسود حالک، اصفر فاقع، احمر قانی،
اخضر ناضر، سخت سبز اکهب لامع، سخت کبود **باب**
بابة، گونه جنس، اجناس، نوع، انواع، صنف،
اصناف، صنوف، طرز، طرون، اطراز، خیف،
اخیاف، فن، فنون، ضرب، ضروب، لون، الوان،
اسم، اسماء، اسامی، شئ، اشیاء، هنة، هن،
مصمت، یک رنگ غفل، بی نشان اغفال، صیت،
دخل، فساد و عیب شنار، عوار، عرض، اغراض، حاجة،

حاجات، حوائج، مأدبة، مآدب، لبانة، لبانات،
وطر، اوطار، شفعة، غاية، پایان کار غایات،
نهاية، نهايات، حد، حدود، قصارى، مد،
شأو، امد، آماد، مغبة، غب، عاقبة، عواقب،
اول، اوائل، آخر، اواخر، آخر، آخرون، اخرى،
اخريات، اخر، فاتحة، خاتمة، حال، احوال،
حالة، حالات، بال، امر، امور، شأن، شؤون،
خصلة، خصال، خلة، خلال، خطب، خطوب،
خطة، ورطة، کار دشوار، بأس، نومیدی، غمرة، دشواری
غمرات، غمار، دهر، خونبها، دیات، حمالة،
ارش، دیه جراحت، اروش، مؤنة، مؤن، عوراء، عناء،
ترهة، ترهات، احدوثة، برنخ، بون، بین، ضعف، ثنی، اثناء،

باب المضمرات ضمير منفصل مرفوع

هو، او مرد، اول ار. هما، ایشان دو مرد، اول ایکی ار
هم، ایشان همه مردان، اول دکلی ارنلر. هي، او زن، اول عورت
هما، ایشان دو زن، اول ایکی عورت. هن، ایشان همه زنان، اول دکلی عورتلر
انت، تو مرد، سن ار. انتما، شما دو مرد، سز ایکی ار
انتم، شما همه مردان، سز دکلی ارنلر. انت، تو زن، سن عورت
انتما، شما دو زن، سز ایکی عورت. انتن، شما همه زنان، سز دکلی عورتلر
انا، من. نحن، ما، بز

منفصل منصوب

اياه، او مرد را، اول ار. اياهما، ایشان دو مرد را، اول ایکی ار
اياهم، ایشان همه مردان را، اول دکلی ارنلره. اياها، او زن را، اول عورته
اياهما، ایشان دو زن را، اول ایکی عورته. اياهن، ایشان همه زنان را
اياك، تو مرد را، سن ار. اياكما، شما دو مرد را، سز ایکی ار

اِیّاکُمْ، شما همه مردان را، سز دکلی آدملر اِیّاکِ، تو زن را، سن عورت

اِیّاکُما، شما دو زن را، سز ایکی عورتلر اِیّاکُنَّ، شما همه زنان را، سز دکلی عورتلر

اِیّایَ، مرا، بکا اِیّانا، ما را، بزه

متّصل مجرور

غُلامُهُ، غلام او مرد، اول ارکک اوغلانی غُلامُهُما، غلام ایشان دو مرد، اول ایکی ارککلر

غُلامُهُم، غلام ایشان همه مردان، اول دکلی ارککلر غُلامُها، غلام او زن، اول عورت

غُلامُهُما، غلام ایشان دو زن، اول ایکی عورتلر غُلامُهُنَّ، غلام ایشان همه زنان، اول دکلی عورتلر

غُلامُكَ، غلام تو مرد، سن ارکک غُلامُكُما، غلام شما دو مرد، سز ایکی ارکک

غُلامُكُم، غلام شما همه مردان، سز دکلی ارکک غُلامُكِ، غلام تو زن، سن عورت

غُلامُكُما، غلام شما دو زن، سز ایکی عورت غُلامُكُنَّ، غلام شما همه زنان، سز دکلی عورتلر

غُلامی، غلام من، بنم غُلامُنا، غلام ما، بزم

متّصل مرفوع

ضَرَبَ، بزد او مرد، اوردی اول ار ضَرَبا، بزدند ایشان دو مرد، اوردیلر اول ایکی

ضَرَبُوا، بزدند ایشان همه مردان، اوردیلر اول دکلی ارلر

ضَرَبَتْ، بزد او زن، اوردی اول عورت ضَرَبَتا، بزدند ایشان دو زن، اوردیلر اول ایکی عورت

ضَرَبْنَ، بزدند ایشان همه زنان، اوردیلر اول دکلی عورتلر

ضَرَبْتَ، بزدی تو مرد، اوردک سن ار ضَرَبْتُما، بزدید شما دو مرد، اوردکوز سز ایکی ار

ضَرَبْتُم، بزدید شما همه مردان، اوردکوز سز دکلی ارلر ضَرَبْتِ، بزدی تو زن، اوردک سن عورت

ضَرَبْتُما، بزدید شما دو زن، اوردکوز سز ایکی عورت ضَرَبْتُنَّ، بزدید شما همه زنان، اوردکوز سز دکلی عورتلر

ضَرَبْتُ، بزدم من، اوردم بن ضَرَبْنا، بزدیم ما، اوردق بز

متّصل منصوب

ضَرَبَهُ، بزد او مرد را، اوردی اول اری ضَرَبَهُما، بزد ایشان دو مرد را، اوردی اول ایکی اری

ضَرَبَهُم، بزد ایشان همه مردان را، اوردی اول دکلی ارلری ضَرَبَها، بزد او زن را، اوردی اول عورتی

ضَرَبَهُما، بزد ایشان دو زن را، اوردی اول ایکی عورتی ضَرَبَهُنَّ، بزد ایشان همه زنان را، اوردی اول دکلی عورتلری

ضَرَبَكَ، بزد تو مرد را، اوردی سن اری ضَرَبَكُما، بزد شما دو مرد را، اوردی سز ایکی اری

ضَرَبَكُمْ، بزد شما همه مردان را، اُردی سیز دوگلی اونلری

ضَرَبَكِ، بزد تو زن را، اُردی سن عورتی ضَرَبَكُمَا، بزد شما دو زن را، اُردی سیز ایکی عورتی

ضَرَبَكُنَّ، بزد شما همه زنان را، اُردی سیز دُگلی عورتلری

ضَرَبَنِی، بزد مرا، اُردی بنی ضَرَبَنَا، بزد ما را، اُردی بیزی

اکدون صکره اوست آلت

فصل قَبْلُ، بَعْدُ، فَوْقُ، تَحْتُ،

بپیش پس زبر زیر

قُدَّامُ، اَمَامُ، دُونُ، وَرَاءُ، خَلْفُ، تُبَالَةُ،

فرا پیش م فرود پس و پیش پس برابر

تُجَاهُ، اِزَاءُ، حِذَاءُ، تِلْقَاءُ، كَيْتَ وَكَيْتَ،

چنین و چنین

حَيْثُ، آنجا که، حَيْثُمَا، هر جا که، مَهْمَا، هرچه، كَمْ، چند

هُنَا، اینجا بونده هُنَاكَ، آنجا انده هُنَالِكَ، ثَمَّ،

قَطُّ، هرگز، اَلْبَتَّةَ، اَبَدًا، همیشه، سَرْمَدًا، لَمَّا، آنگاه، ال وقت

لِمَاذَا، از بهر چه، نه اوچون قِبَلَهُ، نزد وی، انونله قتنده

عِنْدَهُ، عِنْدِی، نزد من، بنم قتمده عِنْدَنَا، نزد ما، بزم قتمزده

عِشْرُونَ دِرْهَمًا فَصَاعِدًا، بیست درهم و زیاده، یگرمی درهم دخی آرتق

لَدَيْهِ، نزد او مرد، اول ار قتنده لَدَى رَجُلٍ، نزد مردی، بر ار قتنده

لَدَيْكَ، نزد تو مرد، سن ار قتنده لَدَيَّ، نزد من، بنم قتمده

مَعَهُ، با او، انونکله مَعَكَ، با تو، سنونکله مَعِي، با من، بنومله

مَعَنَا، با ما، بزمله نَحْوَهُ، سوی او، انکا بزیکا شَطْرَهُ، بَيْنَ الْقَوْمِ، میان مردم

وَسَطَ الْقَوْمِ، خِلَالَ الْقَوْمِ، بَيْنَ اَظْهُرِهِمْ، میان ایشان

بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ، حَوْلَهُ، گرداگرد او، انک چوره سی حَوْلَيْهِ،

حَوَالَيْهِ، يَمْنَةً، سوی راست، صاغینکا يَسْرَةً، سوی چپ، صولکا

ذَا، این مرد، بو ار هٰذَا ذَانِ، این دو مرد، بو ایکی ار ذَيْنِ، هٰذَانِ،

اُولَاءِ، این همه مردان، بو دوکلی ارلر هٰؤُلَاءِ، تَا، این زن، بو عورت

تِی، هَاتَا، هَاتِی، تَانِ، این دو زن، بو ایکی عورت تَيْنِ، هَاتَانِ،

اُولَاءِ، این همه زنان، بو دوکلی عورتلر هٰؤُلَاءِ، ذِهْ، این زن، بو عورت

تِهْ، ذِي، هِذِهِ، هٰذِهِ، ذَاكَ، آن مرد، اول ار ذٰلِكَ، ذَانِكَ، (آن دو مرد)

ذَانِّكَ، ذَيْنِكَ، أُولٰئِكَ، آن همه مردان، اول دكلى ارلر أُولَاكَ،

تِيكَ، آن زن، اول عورت ذِيكَ، تِلْكَ، تَاكَ، تَانِكَ، آن دو زن

تَانِّكَ، تَيْنِكَ، أُولٰئِكَ، آن همه زنان، ال دكلى عورتلر هَا أَنَا ذَا، (اينكم من مرد)

هَا نَحْنُ ذَانِ، اينكم ما دو مرد، اوش دروز بز اكى ار هَا نَحْنُ أُولَاءِ، (اينكم ما همه مردان)

هَا أَنَا ذِي، اينكم من زن، اوش دورورن بر عورت هَا نَحْنُ تَانِ، (اينكم ما دو زن)

هَا نَحْنُ أُولَاءِ، اينكم ما همه زنان، اوش دوروز بز دكلى عورتلر هَا أَنْتَ ذَا، (اينك تو مرد)

هَا أَنْتُمَا ذَانِ، اينك است شما دو مرد، اوش طوردسوز سز اكى ار هَا أَنْتُمْ أُولَاءِ، (اينك است شما همه مردان)

هَا أَنْتِ ذِهِ، اينك تو زن، اوش طورديسين سن عورت هَا أَنْتُمَا تَانِ، (اينك است شما دو زن)

هَا أَنْتُنَّ أُولَاءِ، اينك است شما همه زنان، اوش طوردسوز سز دكلى عورتلر

هَا هُوَ ذَا، اينك آن مرد، اوش طورر اول ار هَا هُمَا ذَانِ، اينكند ايشان دو مرد

هَا هُمْ أُولَاءِ، اينكند ايشان همه مردان، اوش طوررلر اول دكلى ارلر هَا هِيَ تَا، (اينك است آن زن)

هَا هُمَا تَانِ، اينكند ايشان دو زن، اوش طوررلر اول اكى عورت هَا هُنَّ أُولَاءِ، (اينكند ايشان همه زنان)

فصل مَنْ، آنكس، اول كسه مَا، آن چيز، اول نسنه اَلَّذِي، آن مرد، (ال ار)

اَللَّذَانِ، آن دو مرد، ال اكى ار اَللَّذَيْنِ، اَلَّذِينَ، آن همه مردان، ال دكلى ارلر

اَلْأُولَى، اَللَّاؤُونَ، اَللَّائِينَ، اَلَّتِي، آن زن، ال عورت اَللَّتَانِ، (آن دو زن)

اَللَّتَيْنِ، اَللَّاتِي، آن همه زنان، ال دكلى عورتلر اَللَّاتِ، اَللَّوَاتِي،

اَللَّاءِ، اَللَّائِي، اَللَّاءْ، فصل مَنْ، كيست، كيمدر مَا، (چيست)

أَيُّ شَيْءٍ، چه چيز أَيْنَ، كجا ذُو مَالٍ، يك مرد خداوند مال، بر مال ايسى كشى ذَوَا مَالٍ، (دو مرد خداوند مال)

ذَوَيْ مَالٍ، ذَوُو مَالٍ، همه مردان خداوند مال، دكلى مال ايسى كشيلر

ذَوِي مَالٍ، ذَاتُ مَالٍ، يك زن خداوند مال، بر مال ايسى عورت ذَوَاتَا مَالٍ، (دو زن خداوند مال)

ذَوَاتَيْ مَالٍ، ذَوَاتُ مَالٍ، همه زنان خداوند مال، مال ايسى عورتلر

أُولُو مَالٍ، مردان خداوند مال، مال ايسى ارلر أُولَاتُ مَالٍ، زنان خداوند مال

فصل أَيُّهُمَا، كدام ازين دو مرد، بو اكيدن هانكيسى أَيُّهُمْ، (كدام ازين همه مردان)

أَيُّهُمَا، كدام اين دوزن، بواكى عورتدن قنغسى أَيَّتُهُنَّ، كدام اين همه زنان

أَيُّ رَجُلٍ، كدام مرد، قنغى ار أَيَّةُ امْرَأَةٍ، كدام زن، قنغى عورت رُوَيْدَ زَيْدًا،

رُوَيْدَكَ زَيْدًا، رُوَيْدَكُمَا زَيْدًا، مهلت دهيد شما دو مرد زيد را

رُوَيْدَكُمْ زَيْدًا، مهلت دهيد شما همه مردان زيد را، مهلت ويروك زيده سيز كلى

رُوَيْدَكِ هِنْدًا، مهلت ده تو زن هند را، رُوَيْدَكُمَا هِنْدًا، مهلت دهيد شما دو زن

رُوَيْدَكُنَّ هِنْدًا، مهلت دهيد شما همه زنان هند را مَهْلًا، آهسته باش،

عَلَى رِسْلِكَ، بهوش باش، عقلكى ال إِلَيْكَ، دور شو، ايراق اول

عَلَيْكَ الْأَمْرَ، بر كار باش، ايشه ياپش وَبِالْأَمْرِ، عَلَيَّ بِكَذَا،

بَلْهَ زَيْدًا، رها كن زيد را حَيَّ، بشتاب، ايو كل حَيَّهَلْ، هَلُمَّ،

هَيْتَ لَكَ، بيا زود تو، كل برى كه هَلُمَّ زَيْدًا، بياور زيد را

هَيْهَاتِ، چه دور شد، نه ايراق اولدى شَتَّانَ، چه جدا شد، نه ايرى اولدى

وَشْكَانَ، چه زود شد، نه تيز اولدى سَرْعَانَ، صَهٍ، خاموش باش

مَهٍ، مكن إِيهِ، سخن بگو، سوزن سويله إِيهًا، بس كن، سوزدن بس اوله

وَيْهًا، زود باش، تيز اول مِضَّ، نخواهم، ديلمزم آمِينَ، همچنين باد

آمِّينَ، لَعًا، درست خيز قَدْ، بس قَطْ، بَجَلْ، حَسْبُ، دُونَكَ،

هَاكَ، هَاكُمَا، بگيريد شما دو مرد، دوتك سز ايكى ار هَاكُمْ، بگيريد شما همه

هَاكِ، بگير تو زن، دوت سن عورت هَاكُمَا، بگيريد شما دو زن، دوتك سز ايكى

هَاكُنَّ، بگيريد شما همه زنان، دوتك سز جمله عورتلر هَاءَ، بگير تو مرد

هَاؤُمَا، بگيريد شما دو مرد، دوتك سز ايكى ار هَاؤُمْ، بگيريد شما همه مردان هَاءِ،

هَاؤُمَا، بگيريد شما دو زن، دوتك سز ايكى عورت هَاؤُنَّ، بگيريد شما همه زنان

أُفٍّ، كلمه كره بَخٍ بَخٍ، نيكا نيكا، آيى آيى آخٍ، حَسِّ، مشتاب، اوغه

آوَّهْ، واى آوِهْ، وَيْ، عجبا وَاهًا، خوشا لِلّٰهِ أَنْتَ، خدا نگاه دار

لِلّٰهِ أَبُوكَ، خدا نگاه دار باد پدر ترا، تكرى صقلايه سنك آتاكى

لَبَّيْكَ، ايستاده ام فرمان ترا، سنوك بيرغوك دورمش وَسَعْدَيْكَ، نيك بختى باد

حنانيك، رحمت با در تو، رحمت اولسون سكا لله درك، خير تو بسيار باد

لا در درك، خير تو مباد، خيرك اولماسون لك الله، خدا نگاه دار تو باد

طوبى لك، خنكى باد ترا، ايلك اولسون سكا سمعا وطاعة، فرمان بردارى

حبا وكرامة، دوستى وكرامت باد ترا بؤسا لك، سختى باد ترا، قتلق اولسون سكا

خيبة لك، نوميدى باد ترا، اميدسزلك اولسون سحقا لك، دورى باد ترا

تعسا لك، هلاكى باد ترا، هلاك كليك اولسون سقيا لك، سيرابى باد ترا

هنيئا مريئا، گوارنده باد ترا، سكا اكن اولسون اهلا لك، ابادانى باد ترا، آوادلق اولسون سكا

وسهلا، وآسانى، دخى آسانلق مرحبا بك، فراخى باد ترا، كيكلك اولسون سكا

اجدك، حقيقت هست، حقيقتدر الله الله، بترس از خدا، قورق تكريدن

الاسد الاسد، بترس از شير، قورق ارسلاندن اخاك اخاك، لازم بگير برادرت

الطريق الطريق، راه دار، يول دوت سبحان الله، پاك است خدا، اريدر تكرى

معاذ الله، پناه ميگيرم بخداى، صغنورين تكريه عمرك الله، از خداى ميخواهم كه عمر تو دراز شود

يمين الله، سوگند بخدا، اللهكريه ايمن الله، ايم الله، لعمر الله،

لعمري، سوگند بعمر من، الله نم عمريچون لعمرك، سوگند بعمر تو، الله نك عمرك

ويحك، واى بر تو ويلك، ويبك، ويل لك، اولى لك، سزاوار تو

من اجلك، از بهر تو، سنك ايچون من اجله، از بهر او، انك ايچون من اجلى، از بهر من، بنم ايچون

من جراك، از بهر تو وحده، تنها او مرد، يالكوز اول ار وحدهما، تنها ايشان دو مرد

وحدهم، تنها ايشان همه مردان، يالكوز اول دكلى ارلر وحدها، تنها او زن

وحدهما، تنها ايشان دو زن وحدهن، تنها ايشان همه زنان وحدك، تنها تو مرد

وحدكما، تنها دو مرد، يالكوز سز ايكى ار وحدكم، تنها شما همه مردان وحدك، تنها تو زن

وحدكما، تنها شما دو زن وحدكن، تنها شما همه زنان وحدي، تنها من يالكوز بن

وحدنا، تنها ما، يالكوز بز حسبك، بس است ترا، يتر در سكا

اجمعون، همه مردان، دكلى ارلر اكتعون، قاطبة، طرا، كافة،

عامة، جميعا، كل القوم، كلهم، الرجل بنفسه، آن مرد خود، ال ار كندوزى

اَلرَّجُلَانِ اَنْفُسُهُمَا، ایشان دو مرد خود، اول ایکی ار کندوزی

اَلرِّجَالُ اَنْفُسُهُمْ، ایشان همه مردان خود، اول قطی ارنلر کندوزی

اَلْمَرْأَةُ نَفْسُهَا، آن زن خود، اول عورت کندودر، اَلْمَرْأَتَانِ اَنْفُسُهُمَا، ایشان دو زن خود

اَلنِّسَاءُ اَنْفُسُهُنَّ، ایشان همه زنان خود، اول قطی عورتلر کندو

هُوَ بِعَيْنِهِ، او خود تمام است، اول کندوزی تمام‌در، دِرْهَمِي بِعَيْنِهِ، درهم من بتمامه

هُوَ عَيْنُ الرَّجُلِ، او مرد تمام است، تمام ار در، كِلَا الرَّجُلَيْنِ، هر یکی هر دو در

كِلَاهُمَا كِلَيْهِمَا، كِلْتَا الْمَرْأَتَيْنِ، هر دو زن، هر ایکی عورت، كِلْتَاهُمَا

كِلْتَيْهِمَا، كَفَّةً كَفَّةً، روباروی، یوز یوزه، هُوَ جَارِي، او همسایه منست

بَيْتَ بَيْتَ، خانه بخانه، او او، بَادِيَ بَدِيٍّ، پیش از همه کار

حَبَّذَا الرَّجُلُ، دوستی او مرد، اول ار دوستلغی، لَا بُدَّ، چاره نیست

لَا مَحَالَةَ، لَا جَرَمَ، لَا سِيَّمَا، خاصه، خصوصا، مَهْيَمْ، چه خبرست

كَيْفَ، چگونه، اَنَّى، غَيْرُ، جز، ابری، سِوَى، نولك، چنین باید، بویله‌در

جَاؤُوا فُرَادَى، آمدند یکان یکان، کلدیلر برین برین

جَاؤُوا بِأَسْرِهِمْ، آمدند با همه گان، کلدیلر دوکلسی

جَاؤُوا بِآخِرَةٍ، آمدند با پس، کلدیلر صوکلرینه، فَوْضَى، آمیخته، قریشمش

شَتَّى، پراکنده، طاغلمش، تَتْرَى، پیاپی، برزانذنجه، مَلِيًّا، دیرگاه

سَائِرُ النَّاسِ، باقی مردمان، زُهَاءُ مِائَةٍ، اندازه صد، یوز قدر

زُهَاءُ اَلْفٍ، اندازه هزار، بیک قدر، مِائَةٌ وَنَيِّفٌ، صد و اند

قَابَ قَوْسَيْنِ، اندازه دو کمان، قِيدُ رُمْحٍ، اندازه نیزه، سکو قدر

قِيسُ شِبْرٍ، اندازه بدست، قریش قدر، قَدْرُ ذِرَاعٍ، اندازه ارش

مِثْقَالُ ذَرَّةٍ، همسنگ موجه، قرنجه اغری، عَلَى حِدَةٍ، تنها گانه

اَللّٰهُمَّ، ای بارخدای، ای تکریم، لَاهُمَّ

تَمَّتْ كِتَابَةُ كِتَابِ الْمُسَمَّى بِالْأَسْمَاءِ

بِعَوْنِ اللهِ الْمَلِكِ الْمُوجِدِ كُلَّ الْأَشْيَاءِ

على يد العبد الفقير الوفير صالح بن
سليمان الضعيف الحقير تبركًا لابن
الشيخ العالم العامل العادل الفاضل
الكامل وهو محمد بن امود يسّر له
كلّ الامور وبعد الكتابة قوبل من
النسخ الدشتي اسماهائی که در دشت نبشته بود و
الرومي اسماهائی که در روم نبشته بود وصحّح من
الصحاح الصحاح للجوهري والصحيفة الصحيفة العذراء
والقانون قانون الادب والسامي السامی فی الاسامی
والبلغة بلغة الادب والاقناع
مختصر الاقناع للمطرزی وفوائد التقديمة
ای فوائد التقدیمه لمولانا علاء الدین والديوان المكمّل
دیوان الادب

وبيّن في بعض لغاته کتاب اسما ماكان
جائزًا بالحمرة نسئل الله ان لا
يبلينا عن الحمرة عباده وذلك
ای الکتابة والتصحیح والمقابلة في تاسع عشر
من جمادى الآخرة
تاريخ سنة اربع
وثمانمائة
تمّت النسخة في عاشر رجب المرجّب
سنة ثلث واربعون وثلثمائة
بعد الالف من الهجره على حسب امر مخدومی
ومولای میرزا علی اکبر خان دهخدا ایده الله
وانا العبد ابن عبد الخالق محمد علی عبرت مصاحبی نائینی

٢

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله على سوابغ الاية المتسابقة افواجا، وسوابغ نعمائه المتلاحقة ازواجا، وصلوته على نبيّه محمّد مجلّى حلبة انبيائه، و واسطة قلادة اصفيائه، وعلى آله ائمة الاسلام وازمّة الانام قال القاضي الامام الاجل العالم البارع ابو عبد الله بن الحسين بن احمد الزوزني رحمة الله عليه هذه مصادر ترجمتها ونقّحتها و جرّدتها عن شواهد الحديث والاشعار والامثال ليصغر حجمها ويسهل حفظها وصدّرت كل باب منها بمصادر الافعال الصحيحة ثمّ اتبعتها مصادر الافعال المعتلّة هلم جرّا الى ان اتيت على سائر الانواع وتقيّلت في ترتيب كل نوع منها صاحب ديوان الادب رحمة الله عليه فبدءت من السالم بما لامه باء ثمّ قفيت على اثره بما لامه تاء حتى اتيت على الحروف الصحيحة كلها وافتتحت بالامه باء بما فاؤه باء مثلا ثمّ اتبعته بما فاؤه تاء الى آخر الحروف وما اتحد لامه واتفق فاؤه فمنه راعيت ترتيب عينه وهذا ترتيب السالم من كل باب.

اما المعتل ففاؤه متفقة فروعي ترتيب لامه اولا وترتيب عينه ثانيا
واما الاجوف فعينه متحدة فروعي ترتيب لامه اولا وترتيب فائه ثانيا
واما الناقص فلامه متفقة فروعي ترتيب عينه اولا ثمّ ترتيب فائه ثانيا
واما المضاعف فمجانست عينه ولامه فالمراعى فيه ترتيب اللام اولا وترتيب الفاء ثانيا
واللفيف المفروق اتحدت لامه واتفقت فاؤه فروعي فيه ترتيب العين وحدها
واللفيف المقرون اتحدت لامه واتفقت عينه فالمراعى فيه ترتيب الفاء

واما المهموز الصحيح فان كانت الهمزة فاء فروعي ترتيب اللام ثمّ ترتيب العين وان كانت الهمزة عينا فروعي ترتيب اللام ثمّ ترتيب الفاء وان كانت الهمزة لاما فروعي ترتيب العين ثمّ ترتيب الفاء ٣

واما المهموز المعتل وسائر الانواع فليس فيه الا ترتيب واحد لان الهمزة وحرف العلة او حرف التضعيف تكرّر ان فيه والابواب المتشعبة تتبع اصولها في الترتيب وتحرّيت ايراد ما نطق به القرآن وما كثر استعماله في الحديث المشهور و الدواوين المعروفة من المصادر وتوخّيت افادة المبتدئين وتوطئة طريق اقتباس هذا الفن من اللغة لهم مستعينا بالله عليه توكلت وهو حسبنا ونعم الوكيل

باب فعل يفعل بفتح العين في الماضي وضمها في الغابر من الصحاح ب

النَّقْب سوراخ كردن الثقوب والثَّقابة افروخته شدن آتش ودرخشيدن ستاره وبسيار شدن شير شتر وآنچه بدان ماند
الجَلَب گوسفند وگاو وشتر وبرده از جاى بجاى بردن براى فروختن والغابر يجلُب
الجُنُوب دور شدن الجَنْب دور كردن وباد جنوب آمدن و بر پهلو زدن الجَنَب كشيدن اسب واستر وغيره الجنابة در ميان بيگانگان فرود آمدن
الحَجْب والحِجابة باز داشتن
الحَرَب بستدن مال كسى بستم الحَرْب جنگ كردن
الحَزْب كسى را كار بزرگ رسيدن
الحُسْبان والحِساب والحِسْبة والحَسْب والمَحْسِبة شمردن

الحَلْب دوشیدن
الحُظُوَّة والحُظُوب فربه شدن والماضی حَظُبَ
الخِرابة شتر دزدی کردن ویعدّی بالباء
الخِطْبة زن خواستن
الخُطْبة خطبه کردن
الخِلابة فریفتن
الخَلْب گیاه درودن
الرُّتوب ایستادن
الرُّسوب بزیر آب فروشدن
الرَّضْب مزیدن
الرَّطْب والرُّطوب سپست درودن
الرُّقوب والرِّقْبة والرِّقْبان چشم داشتن ونگاه داشتن
الرَّكْب بزانو زدن وبزانو زدن وبزانو درآمدن وبزانو نهادن
الزَّرْب گوسفند را شوکاد کردن
الزَّقْب سوراخ کردن موش
السُّروب بیرون آمدن
السَّكْب ریزانیدن آب السُّكوب ریخته شدن آب
السَّلْب ربودن
الشَّجْب هلاک کردن واندوهگین کردن
الشُّحوب گونه روی بگشتن والماضی شَحَبَ والفتح افصح
الشَّخْب رفتن خون از جراحت وشیر از پستان والغابر یَشْخُبُ
الشُّذوب والشُّسوب والشُّصوب باریک میان شدن اسب
الصَّعْب کسی را بچیزی سخت زدن

الطَّلَب جستن
العَتْب والمَعْتَب خشم گرفتن ویعدّی بعلی والمستقبل یَعْتِبُ
العَذْب بازداشتن از کاری
العُذوب بازایستادن ستور از علف
العَتَبان به پای رفتن ستور
العُزوب دور شدن وغایب شدن والغابر یَعْزِبُ
العَقْب از پس در آمدن
العَلْب نشان کردن رسن بر پهلوی ستور وجز آن
الغُروب كالجُنوب دور شدن وفروشدن آفتاب وماه وستاره
القُرْب والقِرابة یک شب راه ماندن میان کسی ومیان آب
القُرُوب شمشیر در نیام کردن
الكِتابة والكِتْبة والكَتْب والكِتاب نبشتن بفعال
كَتَبَ كَتْباً وكِتابةً وكِتاباً
الكَتْب مشک دوختن وحلقه در فرج اشتر کردن
الكَرْب غمگین کردن
الكُروب نزدیک شدن کسی بکاری کردن ونزدیک شدن آفتاب
بفروشدن
الكِراب زمین شیار کردن
الكُعوب نار پستان شدن زن دختر
اللُّزوب واللُّسوب دوسنده شدن ودوسیدن
اللُّغوب مانده شدن
النَّجْب پوست از درخت باز کردن والمستقبل یَنْجُبُ
النَّخْب نذر کردن ومحاسن کسی شمردن

التذب برمرده گریستن و بکاری باز خواندن کسی را
النحب جماع کردن بعد طلب المرئة
النب والنبب بکبی باز خواندن
النضوب آب بزمین فرو شدن
النغب آب بدهن فرو خوردن والغابر ینغب
النقب سوراخ کردن دیوار الغابر ینقب شدن و یعتدی بعلی
النکب دردمند و خسته کردن
النکبة سختی رسیدن
النکوب ازراه بگشتن والماضی نکب والمستقبل ینکب
الهلب موی دنبال اسب بریدن
الهرب گریختن

(ث)

الثبات والثبوت استادن بجای
الحرث سخت مالیدن
السکت والسکات والسکوت خاموش شدن
السمت قصد کردن و برسیرت نیکو رفتن و دفن برگان
الصلت بشمشیر زدن
الصمت والصمات والصموت مثل السکوت
الشب بخفتن
الشلت خضاب باز کردن و کاسه پاک کردن
القنوت فرمان برداری کردن و در نماز دراز ایستادن
و در نماز خاموش بودن و دعا خواندن
المقت والمقاته دشمن داشتن والمفعول مقیت و ممقوت

الوقت حزد و مرد کردن
الحرت مالیدن
الخرت سوراخ کردن
النبت والنبات رستن
النقت مغز از استخوان بیرون کردن
النکت سر انگشت یا سر چوب فرا کسی بر زمین زدن در حال اندیشه

(ث)

الثلث سه یک مال از کسی بستدن و سوم شدن و سه
بکردن والغابر یثلث
الحدوث نو شدن کار
الحرث والحراثه کشت کردن و شورانیدن آتش و لاغر
کردن ستور از راندن بسیار و جمع کردن مال و درس کردن قرآن
الرهث باز داشتن کسی را از حاجت
الرفث فحش گفتن و مجامعت کردن
الطمث مجامعت کردن والمستقبل یطمث و حایض شدن زن
والماضی طمثت
الفرث پاره پاره کردن جگر و باز کردن جلد حزها والغابر یفرث
الکرث اندوهگین کردن
المرث نان در آب آغشتن و بخائیدن کودک انگشت خود را
المکث والمکوث والمکثات درنگ کردن والماضی مکث
الملث کسی را بچرب سخنی از کار باز داشتن
النبث چاه پاک کردن
النجث فریاد خواستن

النفث شتافتن
النكث تاب باز دادن ریسمان وشکستن عهد ووعده کردن
والنعت منه نکث ونکث

(ج)

البلوج بدمیدن سپیده دم
الثلج باریدن برف
الثلوج آرامیدن دل
الخروج بیرون آمدن
الخلجان جستن اندامها والغابر یخلج
الخلج کشیدن وبابرو اشاره کردن
الدروج بگذشتن
الدرج والدرجان رفتن پیر وکودک
الدموج محکم شدن چیزی در چیزی
الدلج دلو از چاه برداشتن
الشنج بجهر دو دادو زدن (درز دوختن دور بدور دوخته) وآمیختن
العروج بر آسمان شدن وبر بالا شدن
العنج باز کشیدن مهار شتر سوی خویشتن چون بر شتر باشی
العرجان رفتن مانند کسی که لنگ باشد
الفرج وا بردن اندوه وآنچه بدان ماند
الفلج ظفر یافتن
اللنج بخوردن بیخ گیاه
الملج شیر خوردن کودک از پستان
المرج اندرهم گذاشتن وبچرا گذاشتن ستور

المزج آمیختن
المنج سیراب شدن شتر بیک دفعه

(ح)

الجنوح بگشتن یجنح والفتح افصح
الصلاح والصلوح نیک شدن والماضی صلح
الطلاح والطلوح بد شدن والماضی طلح
الملوح شور شدن آب والنعت ملح والماضی کذلک

(خ)

السلخ پوست باز کردن والغابر یسلخ
الصرخ والصراخ بانگ کردن والغابر کذلک
الطبخ پختن دیگ والغابر کذلک
النفخ دردمیدن والغابر کذلک

(د)

البرد بسوهان بساییدن وسرد گردانیدن وسرد شدن
البرود بمردن
البلود والتلود مقیم شدن در جائی وکهنه شدن مال
التلود مال دیر ینه شدن ودر میان قومی دیر ماندن
الثرد نان در کاسه شکستن
الجحد والجحود بیفسردن
الحسد والحسود والحساد والحسادة بدخواستن
الحصد والحصاد والحصادة درودن
الخلود جاوید شدن ونگاه داشتن
الخمود فرو نشستن آتش وتب گرم

الرَّبود معقیم شدن
الرَّثد برهم شدن وبرهم نهادن کالا
الرَّشَد والرَّشاد راه راست یافتن والماضی رَشِدَ
الرَّصْد والرُّصود چشم داشتن ونگاه داشتن راه
الرَّعْد بانگ کردن ابر وتهدید کردن
الرَّقْد والرُّقود والرُّقاد خفتن
الرُّكود ایستادن باد وآب وکشتی وترازو وآفتاب وقت زوال
الرَّمْد هلاك کردن
الزَّبْد کف یا مسکه دادن والغابر یَزْبِدُ
الزَّنْد زره پوشیدن
السُّجود سر بر زمین نهادن وعز ونخوت کردن
السَّرْد مثل دوختن وزره پوشیدن وکار پیوسته کردن
وسخن نیکو راندن
السَّمْد والسُّمود بازی کردن وسرود گفتن وغافل بودن
وبایستادن انتظار نماز را ویفعل لغة فیه
السُّنود پشت بچیزی باز گذاشتن
الشَّكْد عطا دادن
الصَّمْد قصد کردن
الطَّرْد راندن
العِبادة والعُبودة والعُبودیة پرستیدن
العَضْد یاری کردن وبر بازو زدن ودرخت از بن برکندن
والغابر یَعْضِدُ
الشُّلود معقیم شدن

العُنود از راه بگشتن وستیزه کردن ورفتن خون از جولاد
الغابر کذلك
الفَساد والفُسود تباه شدن کار والماضی فَسَدَ واللغة من هذا
فَسِدَ
القُعود نشستن
الكَرْد راندن
الكَساد والكُسود ناروان شدن نرخ وناروا شدن کار
الكُنود ناسپاسی کردن
اللُّبود بر سینه بخفتن مرغ
المَرْد مثل المرث
المُرود ستنبه شدن
المَسْد رسن تافتن
المَصْد مکیدن آب دهن را
المُكود بجای ایستادن ومقصود کردن
المَجْد غلبه کردن بشرف ومجد کسی را وچهارپای را علف
بسیار دادن
النَّجْد اندهگین کردن
النَّشْد والنِّشْدة سوگند بر دادن
النِّشْدة والنِّشدان جستن گم شده
النَّقْد نقد کردن وبهین چیزی برگزیدن
النُّهود بیرون آمدن پستان
الهُجود خفتن بشب ونماز کردن بشب
الهُمود مرده شدن آتش وکهنه شدن جامه

(ذ)

الشَّمَذ والشِّماذ دنبال برداشتن شتر والغابر يَشمِذُ
النَّفاذ والنُّفوذ بيرون گذشتن تير از آنچه بدان آيد وروان شدن فرمان وقضا ونامه وآنچه بدان ماند

(ر)

البَتْر از بن بريدن
البَثْر والبُثور چيزي از تن برجستن
البِدار والبُدور پيشي گرفتن در سخن وسوي چيزي شتافتن
البَذْر تخم در زمين افكندن
البَزْر كوفتن بچوب
البَسْر والبُسور روي ترش كردن
البَشْر والبِشارة مژدگاني دادن و پوست از روي براشيدن
البَطْر ريش بشكافتن
البَقْر شكم بشكافتن
البَكْر والبُكور بامداد كردن
البَجْر والبِجارة بازرگاني كردن
البَمْر خرما دادن
الثَّبْر بازداشتن وهلاك كردن
الثَّبار والثُّبور هلاك شدن وزيان كردن
الجَبْر شكسته را در بستن ونيكو كردن حال كسي
الجُبور مثل الجبر
الجَبْر والجُبور بستم بركاري داشتن
الجَدْر ديوار كردن

الجَذْر شتر كشتن وكم شدن آب دريا ورود وبريدن خرما بن
الحَساره چيره كردن
الجَسْر پل بستن
الجَثْر بچه اگذاشتن شبان روزي
الجُشور بدميدن صبح
الفُجور سست شدن نخل از كشني كردن
الحَبْر والحُبور شاد كردن
الحَجْر بازداشتن كسي را از تصرف كردن در مال خويش وحرام كردن ويتعدي بعلي وبنفسه
الحَدْر بشتاب قرآن خواندن وبشتاب بانك نماز كردن واز بالا بزير افكندن وبر اماهانيدن
الحَزْر تقدير كردن والغابر يَحزِرُ معا وترش شدن شير ونبيذ
الحَسْر برمجانيدن وبرهنه كردن اندامي از اندامهاي خويش والمستقبل يَحسِرُ معا ويتعدي الى المفعول الثاني بعن وماندن شدن
الحَشْر برانگيختن وگرد كردن والغابر يَحشُرُ معا وتيز كردن سنان وجز آن
الحَصْر اندر حصار كردن وشمردن وباز داشتن
الحُصْر شكم بگرفتن يقال حُصِر بطنه يُحصَر حَصْرا فهو محصور
الحُضور حاضر آمدن
الحَظْر مثل الحَجْر
الخَبْر والخِبْرة آزمودن ودانستن

الخُثُور سطبر شدن مایع والماضی خَثُرَ
الخَدْ لازم شدن شیر در بیشه
الخُطور فرادل امدن اندیشه
الخَمْر خمیر مایه اندر آرد کردن والغابر یَخْمِرُ
الدَّبْر والدَّبُور پشت بدادن شب وروز وروی فاکردن آن
وباد برجستن وبگذشتن تیر از نشانه والدبور
جستن .
الدَّبور جستن باد دبور
الدَّثْر والدُّثور ناپدید شدن نشان وکهنه شدن جامه
وسر در جامه کشیدن
الدُّمور بی دستوری در سرای کسی شدن
الدَّمار هلاك شدن
الذِّكر والذِّكری یاد کردن
الذُّبر بازداشتن وسپوختن
الذَّمْر برفتال انگیختن والغابر یَذْمُرُ
الزَّبْر نشستن وتهدید کردن والغابر یَزْبُرُ
الزَّجْر تهدید کردن وبمرغ فال گرفتن وبر باز زدن
وبانك بر ستور زدن تا برود
الزَّمْر نای زدن والغابر یَزْمِرُ
السَّبْر میل بجراحت فرو بردن تا غور آن معلوم گردد وآزمودن
السَّتْر پوشانیدن
السَّجْر پر کردن وتهی کردن وهذا من الاضداد وبآتش تافتن
السَّجْر والسُّجُور بانك کردن ناقه بزاری

السَّطْر نبشتن
الشَّزْر بگوشهٔ چشم نگریستن
السَّکْر بستن بند آب
السُّکور بنشستن باد
السَّمْر افسانه گفتن
السَّمْر میخ آهنین بجائی زدن
الشَّبْر بیدشت کردن بیهوده و عطا دادن والغابر یَشْبِرُ
الشَّجْر والشُّجُور اختلاف افتادن
الشَّطْر دوختن جامه
الشُّطور دور شدن
الشَّطاره در بدی دور شدن (یعنی بسیار بد کردن) وبد
وهم کردن
الشِّعْر دانستن وشعر گفتن
الشُّکر والشُّکور والشُّکران سپاس داری کردن ویتعدی
باللام وبنفسه وتعدیته باللام افصح
الصَّدْر والصُّدور بازگشتن وبر سینه زدن
الصَّقْر گرمای آفتاب بر کسی اثر کردن وبر سنك زدن میتین
الضَّمْر والضُّمور باریك میان شدن اسب والماضی ضَمُرَ
الطَّمْر والطُّمور ازجای برجستن ومنه فرس طمر ویقال
للبرغوث طامر بن طامر
الطَّهارة پاك شدن والماضی طَهُرَ
العِبارة خواب گزاردن (عَبَرتُ الرؤیا اعبُرُها عِبارة
تفسیرها قال الله تعالی ان کنتم للرؤیا تعبرون

العُبُور بر آب بگذشتن
العَثْر والعُثُور دیده ور شدن
العِثار بسر در آمدن ستور والغابر یَعْثُرُ معا
العُشْر ده شدن و ده یک بستدن
العِمارة آبادانی کردن و آبادان شدن
الغبور باز ماندن و ماضی شدن
الغَمْر فرا پوشیدن آب چیزی را
الفُتُور سست شدن تحلل از کشتی کردن
الفَجْر آب راندن و بدمیدن صبح
الفُجُور بی سامانی کردن (یعنی فسق کردن) و دروغ گفتن
الفَزْر شکافتن
الفَطْر بی سامانی کردن آفریدن و شکافتن و فطر پختن و
بدو انگشت دوشیدن و نیزه زدن و ابتدا کردن
الفَکْر اندیشه کردن
القَبْر اندر گور کردن والغابر یَقْبُرُ معا
القَتْر والقُتُور نفقه بر عیال تنگ داشتن و بوی گوشت
دمیدن در وقت بریان کردن والغابر تَقْتُرُ معا
القَدْر اندازه کردن والغابر کذلک
القِدر بدیگ پختن
القُدُورة توانستن والغابر یَقْدِر
القَصْر باز داشتن و کم کردن و در شبانگاه آمدن و در
شبانگاه رفتن
القُصُور باز ماندن از کاری

القَصْر والقِصارة جامه شستن
القُصُور ساختن سرای
القَطْر چکانیدن
القَطَران چکیدن
القَعْر از بیکسی فرا شدن
القَمْر بقمار غلبه کردن
الکَبْر ببزرگی غلبه کردن
الکَثْر ببسیاری غلبه کردن
الکَفْر والکُفُور والکفران ناسپاسی کردن
الکُفْر اعتراف نیاوردن بخدای عزّ وجل
الکَفْر فرا پوشیدن
المَخْر والمُخُور شکافتن کشتی آب را و آب زمین را والغابر یَمْخَرُ
الفطور در زمین رفتن
المَدْر بگل کردن دیوار و اندودن
المَصْر بدو انگشت دوشیدن
المُصُور ترش شدن شیر پیش از آنکه ماست شود
المَطْر باریدن و بارانیدن
المُطُور والمَطْر شتافتن
المَعْر ماهی در تنگ آب آغشتن و گردن شکستن
المَکْر بدی سگالیدن و رنگ کردن بگل سرخ و یعدّ
بالباء
النَّبْر برداشتن آواز
النَّتْر سر اندام بمالیدن و بعنف کشیدن

النَّثر نثار کردن شکر ودرم وغیره
النَّجر تراشیدن چوب وگرم کردن آب بسنگ تابه و
بشتاب رفتن شتر
النَّخر والنَّخیر بانگ کردن بینی والغابر ینخِرُ معا
النَّدر بیرون جستن وبیفتادن
النَّذر برخویشتن واجب کردن چیزی والغابر ینذِرُ معا
النَّزر اندك دادن والحاح کردن در سؤال
النَّسر گوشت کندن مرغ بمنقار
النُّشور زنده شدن
النَّشر آشکاره کردن خبر وباز کردن نامه وجامه و
بریدن باره وپراکنده کردن وزنده کردن
النَّصر یاری کردن
النَّضرة تازه روی کردن وتازه روی شدن
النَّظر نگریستن وبعدی بالی وچشم داشتن
النِّفار والنُّفور رمیدن والمستقبل ینفِرُ معا
النَّقر دانه برچیدن مرغ بمنقار وصفیر زدن وعیب
کردن ودر چوب کنده گری کردن وطنبور زدن
الهجر واگفتن در بیماری یاد در خواب وتا نوزدن شتر
بستن
الهجر والهجران از کسی بریدن
الهَذر بیهوده گفتن الهمر ریختن اشك

(ز)

البروز بیرون آمدن

الحجز باز داشتن
الجرز بریدن وبنك خوردن
الخرز مثك دوختن وموزه ومانند آن
الرجز شعر گفتن
العجوز پیر شدن زن
الغرز اندك شیر شدن شتر
الرَّکز نیزه بزمین فرو بردن
الرَّمز اشارت کردن بلب یا بابرو ویا بچشم
الضمر والضمور خاموش شدن
الطَّنز افسون داشتن وعیب کردن
المرز بچنگل گرفتن نرسخت
النَّجز حاجت روا کردن
النَّشوز ناسازکاری کردن زن باشوهر وباشوهر بازن
النَّشز برتر نشستن وبرتری جستن والمستقبل ینشُزُ معا
النَّقز والنَّقزان برجستن والغابر ینقُزُ
النَّکز گزیدن مار وکژدم ورسیدن آب چاه ورسانیدن آن

(س)

البجس آب راندن
الجموس بفسردن
الجرس خوردن منج چیزی را
الحراسه پاسبانی کردن ونگاه داشتن
الخمس پنج یك بستدن وپنجم شدن
الخنوس پنهان شدن وواپس شدن

الدَّرس والدِّراسه علم خواندن

الدَّرس ناپدید کردن و حایض شدن و کهنه شدن جامه

الدِّراس خرمن کوفتن ـ گندم کوفتن

الدَّمس دور کردن و پنهان کردن

الدَّموس تاریک شدن شب

الرَّجس بانگ کردن ابر

الرَّکس باز پس گردانیدن

الرَّمس در خاک پنهان کردن والغابر یرمس و پوشانیدن خبر

السَّدس شش یک بستدن

اللَّمس بسودن و مجامعت کردن

المَّاس مثل المرث

الشِّماس والشُّموس پشت نادادن اسب

الشَّمس بآفتاب شدن روز

الطَّمس ناپدید کردن

الطُّموس ناپدید شدن والغابر یَطْمِسُ معا

العطاس عطسه دادن والغابر یَعْطِسُ معا

العناس والعُنوس در خانه ماندن دختران بی شوهری والغابر کذلک

الغَمس بآب فرو بردن

الغموس بآب فرو شدن والغابر یَغْمِسُ معا

القَمس مثل الغمس

القَنس تکبر کردن

الکنس خانه رفتن

اللَّقس افسون داشتن و لقب نهادن

الملس خامه کشن کشیدن

النَّخس بسر انگشت یا سر چوب فا کسی زدن

النَّقس مثل اللقس

النُّعاس غنودن

المکس خیانت کردن

النَّکس باسر شدن بیماری والماضی نکس

النَّکس نگونسار کردن و سر در پیش افکندن

(ش)

البطش سخت گرفتن والمستقبل یَبْطِشُ معا

الخَمش خراشیدن

الجَرش بلغور کردن و سبوسه از سر برانگیختن بشانه

العرش چفته کردن و بنا کردن از چوب والمستقبل یَعْرِشُ معا

الفَرش والفِراش گسترانیدن والغابر کذلک

النَّبش نباشی کردن و نبات کندن

النَّجش صید برانگیختن

النَّجاشه زود بر فتن

النَّفش واخیدن پشم و پنبه و آنچه بدان ماند

النَّفَش والنُّفوش چرا کردن گوسفند و شتر بشب بی شبان

النَّقش نقش کردن و خار از پای بکندن النَّقوش ترش شدن شراب

(ص)

الخموص فرو نشستن آماس

الخرص قطع کردن ودروغ گفتن
الخلوص والخالصة پاک شدن وویژه شدن وبکسی رسیدن
الخمص والمخمصة باریک میان شدن از گرسنگی
الخلاص برستن
الدلص والدلوص درخشان شدن زره
الرقص پای کوفتن وجوشیدن شراب
الترقص بپویه رفتن شتر
الرمص بستن وراست گرفتن وبدی گفتن
القرص بچنگل گرفتن نه سخت
القلوص از پس جستن سایه وغیره
القمص والقماص برسکیزیدن اسب
النقص کم کردن
النقصان کم شدن
النکوص بازگردیدن

(ض)

البعوضة پدید آمدن نبات اول بار
البرض اندک کردن مال واندک دادن
الحموضة ترش شدن والماضی حمض
الحمض گیاه شوره خوردن شتر
الرفض پراکنده کردن وبرانداختن وفروگذاشتن والغابر یرفض
الرکض بپای زدن ودویدن ودوانیدن شتر
الفروض پیر شدن گاو

المخض فازدن کوبش وجنبانیدن هرچیزی را والغابر یمخض
النغضان جنبانیدن سر والمستقبل ینغض
النفض برافشاندن
النقض باز کردن بنا وشکستن عهد وتاب بازدادن رسن

(ط)

البسط گسترانیدن
السقوط والمسقط بیفتادن
السمط گوسفند با پوست بریان کردن
الشرط شرط کردن ونیش در زدن والمستقبل یشرط
الفرط شتابیدن برکسی وازپیش شدن وتقصیر کردن
القمط بند بر پای گوسفند بستن
القنوط نومید شدن والماضی قنط والمستقبل یقنط
اللقط برچیدن
المرط برکندن موی از تن
المزوط بشناختن
المشط بشانه کردن موی
النبوط بیرون آمدن آب از قعر چاه
النشط گزیدن مار وکژدم وآنچه بدان ماند واز جائی بجا شدن وباز گشادن گره
النقط نقط بر زدن

(ط)

اللمظ زبان گرد دهان برآوردن تا دهان از طعام پاک شود

(ع)

البراعة فاضل شدن
الطلوع والمطلع برآمدن آفتاب وماننده آن و بر بالا شدن و
نزدیک شدن
الفقوع سخت زرد شدن
النبع والنبعان والنبوع مثل النبوط والغابر ینبع
الهموع دویدن اشک چشم و باران از میغ والمستقبل یهمع

(غ)

البزوغ برآمدن آفتاب وماه
البزغ کردن ستور بنیش زدن
البلوغ رسیدن و نزدیک شدن بچیزی
الدباغة پوست پیراستن والمستقبل یدبغ
السبوغ والصلوغ درشدن گوسفند در سال ششم
الصبغ رنگ کردن و آفریدن والمستقبل یصبغ
الفراغ والفروغ پرداختن و تهی شدن و قصد کردن و فعل یفعل لغة
المضغ خاییدن والغابر یمضغ

(ف)

الجرف والجلف گل اشل از زمین گرد کردن والغابر یجرف
الجلف پوست از درخت باز کردن و بریدن
الخرف میوه از درخت باز کردن
الخلافة والخلیفی ایستادن بجای کسی که پیش از تو بوده باشد
الخلف خلاف کردن وعده
الخلف والخلوف بوی دهان بگردیدن و نبید تباه کردن

الخلف از پی کسی درآمدن
الرجفان لرزیدن
الرسیف والرسفان وابند رفتن
الرشف مکیدن آب دهان در وقت بوسه دادن
الرصف پی بر تیر پیچیدن و سخن نیکو پیوستن بر هم نهادن
الرعف والرعاف خون از بینی آمدن والماضی رعف
السقف بنا را آسمانه کردن
السلف زمین را بماله راست کردن
السلوف از پیش شدن
الشروف پیر شدن شتر
العکف بازداشتن
العکوف والعکف روی فراچیزی آوردن و در جایی مقیم
شدن والغابر یعکف
الکرف بوییدن خر کمیز را والغابر یکرف
العنف سختی کردن
الکنف یاری کردن و نگاه داشتن و شتر را شوگاه ساختن از شاخ درخت
النصف بنیمه چیزی رسیدن و نیمی از روز بگذشتن
النصافة خدمت کردن
النقف شکستن چیزی مجوف
النکف از باران بگذشتن و ننگ داشتن

(ق)

البثق ویران کردن سیل بند آب را
البرق والبروق والبرقان درخشیدن

البرق هدید کردن
البزق والبسق والبصق خیو افکندن
البسوق دراز شدن خرمابن
البلق گشادن وبستن در
الحرق بسوهان سائیدن ودندان بهم سائیدن از خشم والغابر یحرُقُ
الخفق والخفقان جستن دل وباد وجنبیدن علم والمستقبل یخفِقُ
الخفوق فرو شدن ستاره
الخفق بچیزی پهن زدن
الخلق آفریدن وتقدیر کردن ودروغ گفتن
الخنق خفه کردن
الدفق ریزانیدن آب بیکباد
الدلق شمشیر از نیام برآمدن وبرآوردن
الدمق بشکستن
الدموق درجای شدن بی دستوری
الذرق سرگین افکندن مرغ والغابر یذرُقُ
الربق کردن بزغاله برسن محکم کردن والغابر کذلک
الرتق نبشتن
الرزق روزی دادن
الزرق مثل الذرق والغابر کذلک ونیزه کوتاه انداختن
الرشق تیرباران کردن
الرفق نرمی وچربی کردن
الرموق بکمی نگرستن
السموق بلند شدن

الشروق برآمدن آفتاب
الشرق گوش گوسفند بشکافتن
الصدق راست گفتن وراست کردن وعده
المشق زود نبشتن وزود خوردن وزود نیزه زدن
المذق شیر بآب آمیختن
المرق والمروق بیرون گذشتن تیر از آنچه بدان آید واز دین
وسنت بیرون آمدن
الملق محو کردن وشیر خوردن شیربچه
النمق نبشتن
النتق برکندن وبیفشاندن انبان والغابر ینتُقُ
النزق پیشی گرفتن ستوری بر دیگر ستوران
الطرق کشنی کردن ستور وسنگ انداختن وبچوب زدن پشم
وپنبه تا خنیده شود
الطروق بشب آمدن
الطلاق رها شدن زن از عقد نکاح والماضی طلُقَت
العرق گوشت از استخوان باز کردن
العلق برگ از درخت باز کردن وبخوردن
الغبق شراب شبانگاهی دادن
الفتق بگشادن وباز کردن دوخته
الفرق جدا کردن
الفسق والفسوق بیرون آمدن از فرمان خدای عز وجل
والغابر یفسُقُ
الفلق واکردن دوخته

النسق ترتیب کردن
النقاق روان شدن آخریان
النقوق بمردن ستور
النهیق والنهاق بانگ کردن خر

(ک)

البتک گوش از بن بریدن و آنچه بدان ماند والغابر یبتِک
البروک فرو خفتن شتر والغابر یبرُک
البشک بخیه دورادور زدن و دروغ گفتن و بشتاب رفتن و تند
رفتن شتر
الترک دست بداشتن
التمک بزرگ شدن کوهان شتر
الحکوک والحکوکه سخت سیاه شدن
الحنک لویشه بر سر ستور کردن و کام کودک بمالیدن و
الغابر یحنُک
الدلک نیک بمالیدن
الدلوک بگشتن آفتاب از وقت زوال و فرو شدن آفتاب
الدمک والدموک نیک دویدن خرگوش
الرتکان دویدن شتر مرغ بشتاب
السلک درآوردن چیزی در چیزی
السلوک راه سپردن
السمک بلند گردانیدن
السموک بلند شدن
العرک بمالیدن گوش و ادیم و آنچه بدان ماند

العروک والعراک حیض افتادن زن
العلوک خاییدن
الفتک ناگاه کشتن والغابر یفتُک ویتعدی بالباء
الفرک بمالیدن جامه و خوشه و آنچه بدان ماند
النزک مثل الترمح
اللبک آمیختن
النسک قربان کردن برای خدای عز و جل و عبادت کردن
و رفتن شتر

(ل)

البذل بذل کردن (العطاء)
البزل شکافتن
البزول برآمدن دندان نیشتر شتر
البطل والبطول والبطلان باطل شدن
البطاله بیکار شدن
البقل والبقول ریش برآمدن
البکل آمیختن
التبل تباه کردن دوستی دل را
التفل خیو افکندن
الجبل بیافریدن
الجحل والجحلان رفتن کلاغ و کبک و رفتن آن بر یک پای
و رفتن بندی
الجمل چربش گداختن
الجدل بتافتن رسن

الحصول حاصل شدن
الخذل والخذلان فروگذاشتن
الخمول ناپدید شدن و بی نام شدن
الدجل دروغ گفتن
الدخول در آمدن
الذبل والذبول پژمرده شدن و باریک میان شدن
الرفل خرامیدن
الركل پای فراکسی زدن
الرحل حصیر بافتن
الرمل والرملان پوییدن
الزبل سرگین در زمین زدن
السدل فروگذاشتن جامه
السعال خفیدن
السقل والصقل بزداییدن
السمل چشم برکندن و میان دو تن صلح افکندن
الشكل شکال بر اسب نهادن و نقطه و عجم بزدن
السمول کهنه شدن جامه
الشمول همه را فرا رسیدن والماضی شَمِلَ والكسر افصح
العتل کشیدن بعنف والمستقبل يَعتِلُ
العذل ملامت کردن والمستقبل کذلك
العضل از شوی کردن باز داشتن و بد زیستن با زن خویشتن تا خود را بکابین باز خرد والمستقبل يَعضِلُ

الغُفول والغَفلة غافل شدن
الغَمل میوه در زیر چیزی کردن تا بپزد و پوست در زیر خاک کردن تا موی بدهد
الفتل رسن تافتن
الفضل افزون آمدن از کسی در فضل
القبالة پایندانی کردن
القتل کشتن و نیک دانستن
القفل والقفول از سفر باز گشتن
الكحل سرمه در چشم کردن
الكفالة پایندانی کردن
الكمل والكمال تمام شدن والماضی كَمُلَ
المُثول برپای ایستادن پیش کسی
المُثلة مثله کردن
المَجَل دست شخ بستن والماضی مَجِلَ
المذل تنگدل شدن از پوشیدن راز نهانی والماضی مَذِلَ
المطل مدافعت کردن وام
المقل بآب فرو بردن
النبل تیر راندن
النثل خاک از چاه بیرون کردن
النجل شکافتن و انداختن و نیزه زدن و آب از بن بیرون آمدن
النخل بیختن و ویژه کردن
النسول سر و پشم و موی پر انداختن حیوان
النشل گوشت از دیگ برکشیدن

النصول زاید گشتن خضاب
النصل تیر انداختن
النکول از دشمن یا از سوگند باز ایستادن
الهمل والهملان والهمول اشک از چشم دویدن

(م)

الجثوم مثل اللبود والمستقبل یجثم
الحجامه حجامت کردن
الحجم بستن دهان شتر
الحکم والحکمه لگام بر دهن اسب کردن و نفرین کردن
الترسیم نهادی نهادن
الترقیم نبشتن
الترکیم بر هم نشاندن
التزعم دعوی کردن و باطل گفتن
المزاعمه پایندانی کردن
السجم راندن
السجوم رفتن اشک
السهوم گونه روی بگشتن والمستقبل یسهم
الشکم پاداش دادن
العجم آزمودن و دندان بر چیزی نهادن والغابر یعجم
العرام شوخی کردن کودک
القدم والقدوم پیش رفتن
الکتم والکتمان پوشیدن راز
الکدم گزیدن مار و کژدم و آنچه بدان ماند والمستقبل یکدم

اللجم مثل العرق والمستقبل یلجم
النجوم بر آمدن سر و نبات و پدید آمدن ستاره و فتنه و آنچه بدان ماند
الهجوم ناگاه چیزی کاری رسیدن و چشم بگو فرو شدن

(ن)

البدن والبدن والبدانه تناور شدن والماضی بدن
الجبن بددل شدن والماضی جبن
الحجن واخویشتن کشیدن
الحرون والحران حرون کردن ستور
الحزن اندوهگین شدن
الحضن در زیر گرفتن مرغ خایه را
الحضانه دایگی کردن
الحقن باز داشتن شیر در دوغ و واداشتن بول و خون یحقن
الختن والختان والختانه ختنه کردن والمستقبل یختن
الخزن نگاه داشتن مال
الدجن پوشیدن میغ آسمان را
الدجون بجای مقیم شدن
الدخن دود کردن
الدهن بروغن چرب کردن والغابر یدهن
الرهن بگروانیدن
الرسن افسار بر ستور کردن
الرصن تمام کردن
الرصانه والرطانه والرطن بجز از تازی سخن گفتن

الرّکون بسوی کسی چسپیدن والماضی رَکِنَ والکسر افصح
والغابر یَرکُنُ معا
السّجن در زندان کردن
السّدانة خدمت کعبه کردن ومانند آن
السّکون آرامیدن
السّمن روغن گاو ویا روغن گوسفند در طعام کردن ویا
کسی را دادن
الشّدون بی نیاز شدن آهو بره از مادر خویش
الشّطون دور شدن
الشّطن استوار بستن شتر برسن
الطّعن نیزه زدن وعیب کردن والغابر یَطعُنُ معا
العرن چوب برس در بینی شتر کردن
العُلون والعَلن آشکارا شدن والماضی عَلِنَ معا
الفِطنَة دریافتن
القِران حج وعمره بهم کردن
القرن بایکدیگر قرین کردن والغابر یَقرِنُ ویُقرُنُ معا
القطون مقیم شدن
الکمون پنهان شدن
الکهانة اختر گویی کردن
اللّبن شیر دادن وکسی را بچوب یا سنگ زدن
اللّسن بزبان افراط کردن
المرون نرم شدن وفرو شوریده شدن
المجون ناپاکی کردن وگفتن هر چه فرا زبان آید

الهدون بیارامیدن

ومن الاجوف (ب)

التّوب والتّوبة والتّوب والمتابة از گناه باز ایستادن
الثّوب والمثوبة والثّوب والمثابة بازگشتن
الجوب سنگ بریدن وسوراخ کردن وقطع کردن مسافت
الحوب گناه کردن
الذّوب والذّؤب گداخته شدن وواجب شدن حق
الرّوب والرّؤب ماست شدن شیر
الرّوب خواب آلوده شدن
الشّوب آمیختن
الصّوب باران باریدن ورسیدن بچیزی واز هوا فرو آمدن
اللّوب واللّوب واللّوب تشنه شدن
النّابة بجای کسی ایستادن
النّوب کسی را کاری صعب رسیدن

(ت)

الخوت فرود آمدن مرغ از هوا بر صید خود
الفوت درگذشتن
القوت طعام وعلف دادن بمقدار حاجت
اللّوت باز داشتن ویکبر داشیدن والغابر یلوت ویلیت
الموت بمردن

(ث)

الرّوث سرگین افکندن ستور
اللّوث عمامه در سر بستن وآلوده کردن

الموث مثل المرث

(ج)

البوج داهیه بکسی رسیدن
الحوج حاجتمند شدن
العوج ایستادن بجائی و بازگردانیدن ستور
الموج آشوب کردن آب دریا و بهم در شدن مردمان

(ح)

البوح پدید کردن راز و یعدّی بالباء
الرّواح شبانگاه کردن و رفتن در آن وقت
الفوح بوی خوش دمیدن و الغابر یفوح و یفیح
اللوح تابیدن و تشنه شدن و رنگ بگردانیدن
النوح والنیاحه نوحه کردن

(خ)

الثوخ والثئوخ پای و مانند آن بچیزی نرم فرو شدن
الدوخ خوار کردن و خوار شدن و در شهرها گردیدن
السوخ مثل الثوخ
الفوخ بیرون آمدن باد از مردم و هو ایضا مثل الفوح

(د)

الجود سخاوت کردن والنعت منه جواد
الجود نیک باریدن باران والنعت منه جواد
الجوده نیک شدن والنعت منه جیّد
الجوده نیک رو شدن اسب والنعت جواد
الجواد تشنه شدن والنعت مجود
الجود جان بدادن النعت جائد

الذّود والذّیاد راندن
الرّود والرّیاد جستن آب و گیاه و آمد و شد کردن
السّیاده والسّوده مهتر شدن
العوْد والعوده بازگشتن
العیاده بیمار پرسیدن
الفود بمردن
القوْد والقیاد والقیاده کشیدن
الهود والهیاده توبه کردن و جهود شدن

(ذ)

العوذ والعیاذ واللوذ واللّیاذ پناه گرفتن بکسی یا بجائی یا بچیزی

(ر)

البور آزمودن
البوار هلاک شدن و کاسد شدن نرخ
الثّور والثّوران انگیخته شدن گرد و فتنه و خاستن بسوی کسی تا او را بزند
الجور از راه بگشتن و یعدّی بعن و ستم کردن و یعدّی بعلی
الحور بازگشتن و کاسته شدن و سپید کردن جامه
الخوره سست شدن
الخوار بانگ زدن گاو
الدّو والدّوران گشتن
الزّور والزّیاره زیارت کردن
السّؤور حمله آوردن شیر بسوی مردم و برجستن و برجوشیدن (از خشم)

الشّور انگبین رفتن وعرضه کردن ستور بر خریداران
الصّور چسبانیدن وپاره کردن
الضّور گزند کردن
الطّور والطّوران گرد سرای گشتن
العور منفعت رسانیدن ودیت دادن وآب بزمین فرو خوردن وبسوی زمینی که فرو شده باشد رفتن
العور چشم بگو فرو شدن
الغبار فرو شدن آفتاب وماه وستاره
الفور والفوران برجوشیدن از روی خشم وآب چشم وآنچه بدان ماند
الکور عمامه بر سر بستن
المور گردیدن
النّور روشن شدن
النّور والنّوران دمیدن
الهور رهبیده شدن واندیشه کردن

(ز)

الجواز بگذشتن وروا بودن
الجوز نرم راندن ستور وجمع کردن
الرّوز آزمودن
الصّوز خائیدن
الفوز والمفاز والمفازه پیروزی یافتن ورستن

(س)

البوس بوسه دادن

الجوس درمیان سرای گردیدن برای غارت
الدّوس والدّیاس والدّیاسه خرمن کوفتن وروشن کردن شمشیر وآنچه بدان ماند
السّیاسه نگاه داشتن
اللّوس چشیدن
النّوس جنبیدن وراندن شتر
الهوس کوفتن

(ش)

الحوش برانگیختن صید
النّوش فراز گرفتن وآب خوردن مرغ
الهوش جنبیدن

(ص)

البوص درگذشتن وازپیش کسی بشدن
الحوص دوختن
الشّوص شستن دهن بمسواک
الغوص بآب فرو شدن وحقیقت کار بدانستن
الموص مثل الشّوص
النّوص والمناص گریختن

(ض)

الخوض در آب شدن وشوریدن شراب ودر کاری خوض کردن
الرّوض والتّریاض رام کردن ستور
العوض عوض دادن

النوض درزمین رفتن

(ط)

الحیاطه نگاه داشتن
السوط آمیختن وتازیانه زدن
العیاط والعوط ستاغ شدن شتر و گوسفند
الغوط درآمدن
اللوط وادوشیدن اللواطه
النوط چیزی درجائی درآویختن

(ظ)

الفوظ مثل الموت

(ع)

البوع بباز پیمودن
الجوع گرسنه شدن
الروع ترسانیدن وچیزی خوش آمدن
الصوع پراکنده کردن
الضوع دمیدن بوی خوش وجنبانیدن چیزی
الطوع فرمان برداری کردن ویعدّی باللام وبنفسه
العوع کشتی کردن شتر
اللوع اندوه ومصیبت وعشق دل‌را خواستن

(غ)

الروغ والروغان روباه بازی کردن وپنهان بسوی کسی شدن
السوغ روا بودن وبگلو فرو شدن طعام وشراب وبگلو فرو گذاشتن
الصوغ زرگری کردن وافریدن

(ف)

الذوف سودن مشك وبگدازانیدن چیزی سخت در آب
السوف بوشیدن وهلاك شدن
الشوف بزداییدن
الطوف والطوفان والطواف گرد بر آمدن وبقضا حاجت شدن
العوف از پی کسی فا شدن

(ق)

البوق داهیه بکسی رسیدن
التوق والتوقان آرزو خواستن
الحوق خانه رفتن
الذوق چشیدن وآزمودن
الروق نیکو آمدن چیزی وصافی شدن شراب
السوق راندن
الشوق آرزومند گردانیدن
العوق باز داشتن
الفوق گرد آمدن شیر در پستان ودرگذشتن از کسی در فضل وآنچه بدان ماند
الفواق زغنك شدن
الموق احمق شدن

(ك)

البوك برجستن گشن بر مادهٔ خویش
الحوك بافتن
الدوك سودن مشك

الشوك خار در جائی شدن
اللوك خائیدن

(ل)

البول بول کردن
الجول والجولان بگشتن
الجبال ستاغ شدن ناقه
الحول جدائی افکندن و از حال و عهد بگشتن
الحول یکساله شدن
الحول والحولان برگشتن سال
الخول نیك نگاه داشتن مردم مال خویش را
الزوال بگشتن
الشول برداشتن شتر دنبال را و یعدّی بالباء و از جای برخاستن چیزی
الصول حمله بردن
الطول دراز شدن
الطول به درازی غلبه کردن و با کسی فضل کردن و الثانی یعدّی بالباء و بعلی
العول میل و جور کردن و کسی را در عیال خویش داشتن و بسیار عیال داشتن
الغول هلاك شدن
القول گفتن
المول خداوند مال شدن
النول عطا دادن
الهول ترسانیدن

(م)

الحوم والحومان گرد چیزی گردانیدن

الدوم والدوام همیشه بودن
الروم والمرام جستن
السوم بگذشتن زود و چرا کردن و رنج و خواری نمودن کسی را
الصوم والصیام روزه داشتن و باز ایستادن و حدث کردن شترمرغ
العوم شناو کردن
القیام برخاستن و ایستادن و بسر بردن کار
اللوم ملامت کردن

(ن)

البون افزون آمدن از کسی در فضل
الخون والخیانه خیانت کردن
الصون والصیان والصیانه نگاه داشتن
الکون والکینونه بودن
المون مؤنت کسی بکشیدن
الهون والهوان خوار شدن
الهون آسان شدن

(هـ)

الشوه زشت شدن
الفوه سخن گفتن و یعدّی بالباء
الموه بسیار شدن آب چاه
النوه بزرگوار شدن و بلند نام شدن

ومن الناقص (ب)

الجبایه والجباوه گرد کردن آب و خراج و آنچه بدان ماند
الحبو خزیدن کودك

الحباء عطادادن ویعدّی الی المفعول الثّانی بالباء وبنفسه
الخبوّ فرو مردن آتش
الرّبو افزون شدن وبالا گرفتن ودم برافتادن
الصّبوّ والصّبوة والصّباء میل کردن دل بکسی
الطّبو خواندن
الکبو بسر درآمدن ستور وآتش از آتش زنه بیرون ناآمدن
النّبو والنّبوّ باز پس جستن شمشیر از زخم وبجای قرار نگرفتن
الهبو والهبوّ برخاستن گرد وفرو مردن آتش

(ت)

الشّتو زمستان بجای ایستادن ودر روز گار قحط افتادن
العتوّ والعتیّ از حد در گذشتن وبغایت پیری رسیدن
الفتو ملک را خدمت کردن

(ث)

الجثوّ بزانو درنشستن
الحثو خاک پاشیدن وعطادادن اندک
العثو والعثوّ فساد کردن

(ج)

الدّجوّ تاریک شدن شب
الرّجاء امید داشتن وترسیدن
السّجو آرامیدن شب ودریا ورود وپلک چشم وآنچه بدان ماند
الشّجو اندوهگین کردن
النّجاة رستن
النّجا والنّجاء شتابیدن

النّجو غایط کردن وپوست از گوشت باز کردن
الهجو والهجا هجا کردن

(ح)

الدّحو واگسترانیدن
السّحو سحاب را ماه بستن وگل ببیل از زمین فارندیدن
السّحو دهن باز کردن وباز شدن آن
الصّحو از مستی بهوش آمدن
الطّحو مثل الدحو
اللّحو پوست از چوب باز کردن
المحو سپردن
النّحو قصد کردن

(خ)

السّخا والسّخاوه سخاوت کردن
السّخو خاکستر از دیگدان بیرون تا جای آتش فراخ شود

(د)

البدوّ پدید آمدن
البدو بیابان شدن
الجدو از کسی چیزی خواستن
الحداء راندن شتر بنغمه
الشّدو سرود گفتن وچیزی از علم فرا گرفتن
العدو دویدن وبگذرانیدن وفا گذشتن از چیزی
العدو والعدوّ والعدوان والعداء بیداد کردن
الغدو بامداد کردن ورفتن در آن وقت

الندو گرد کردن وبانجمن رفتن

(ذ)

البذاء نابکار گفتن
الحذو نعلین با پای برابر کردن وجز آن ودر برابر چیزی افتادن
الغذاء پروارانیدن
الهذو والهذاء بیهوده گفتن

(ر)

الثرو بسیار گردانیدن
الذرو آمدن وبشتاب رفتن ودندان افتادن ووعید کردن
السرو جامه از کسی باز کردن واندوه از کسی وا بردن ومهتر شدن بر قوی
الضرو شاریدن خون از جراحت وشیر از پستان
العرو بکسی فرود آمدن
الغرو سر پشم بر چیزی زدن
القرو در شهرها گردیدن
الکرو گوی باز یدن
الطرو بلث بزدن

(ز)

البزو والحزو مقصود کردن
العزو بکسی باز خواندن
الغزو قصد کردن وبجنگ کسی شدن
النزو از زمین برجستن
النزاء برجستن گشن بر مادهٔ خویش

(س)

الجلسو خشک شدن چیزی از باد سرد

الحسو آشامیدن
الرسو استوار شدن
العسو خشک شدن
الغسو تاریک شدن شب الغسو م
القسو والقساوة سخت دل شدن
الکسوه جامه پوشانیدن

(ش)

الحشو آگندن
الرشو رشوه دادن
الغشو نزدیک کسی شدن بامید نیکوئی ونزدیک آتش
شدن برای بردن وتعدّی بالی واعراض کردن از
کسی وتعدّی بعن
العشو شام دادن
الفشو آشکاره کردن خبر

(ص)

العصو بعصا زدن
القصو کنارهٔ گوش شتر بریدن
القصوّ دور شدن
النصو موی پیشانی کسی بگرفتن

(ض)

النضو جامه برکشیدن وقطع کردن مسافت وسبقت
گرفتن ستور بر دیگر ستوران
النضوّ زایل شدن خراب

(ط)

الخطو گام نهادن
السطو حمله بردن ویعدّی بعلی وگرفتن ویعدّی بالباء
وگام دوراد ونهادن اسب
العطو فراز گرفتن
المطو تیک راندن شتر در سفر

(ع)

البعو جنایت کردن
الدّعا خواندن

(غ)

الثّغاء بانگ کردن گوسفند
الرّغاء بانگ کردن شتر
الصّغو میل کردن
اللّغو نافرجام گفتن (یعنی فحش گفتن)

(ف)

الجفاء با کسی جفا کردن وقرار نا گرفتن چیزی بر جای خویش والثانی
یعدّی بعن
الرّفو آرامیدن
الصُّفُوّ والصّفاء صافی شدن
الضّفو تمام شدن دنبال اسب وبسیار شدن مال
الطّفو بر سر آب آمدن چیزی
العفو جرم از کسی فرا گذاشتن ویعدّی بعن وبنزدیک
کسی شدن بامید احسان وناپیدا کردن اثر وبسیار گردانیدن

العفاء ناپیدا شدن اثر
العَفْو والعُفُوّ بسیار شدن
القَفْو والقُفُوّ از پی فرا شدن

(ق)

الزّقاء بانگ کردن کوف وآنچه بدان ماند
المقو بمالیدن روییت وروشن کردن دندان
النّقو مغز از استخوان بیرون کردن

(ک)

الذّکاء افروختن آتش
الزّکاء بالیدن کشت وزیادت شدن وبصلاح آمدن
الشّکایه والشّکیه والشّکوی گله کردن
العکو گره بر دنبال اسب زدن
المکو والمکاء شبلیدن

(ل)

البلاء والبلوی آزمودن ونعمت دادن ومکروه رسانیدن
التّلاوه خواندن
التّلو از پی فرا شدن
الجلاء از خانمان بیرون کردن وبیرون شدن
الجلاء زدودن
الجلوه جلوه کردن عروس
الجلو روشن کردن سرمه چشم را
الحلاوه شیرین شدن
الحلوان کسی را چیزی دادن بر کاری که کرده باشد برسم هدیه

الخلاء والخلوّ خالی شدن وبگذشتن
الدلو دلو از چاه برکشیدن
السلو زایل شدن اندوه وعشق
العلوّ بلند شدن وبزرگوار شدن وبرروز چیزی شدن
وغالب شدن نرخ
الفلو بچه از شیر باز کردن
العلوج وعله بازنیدن وگندم وجز آن برنابه برپای کردن وراندن بعنف

(م)

النموّ بلند شدن
الطموّ برتر آمدن آب دریا وجوی
النماء بالیدن کشت وافزون شدن

(ن)

الحنو خم دادن
الحنو والحنوّ مهربان کردن وبعدّ بعلی
الدنو نزدیک شدن
الرنو پیوسته نگریستن وبعدّی بالی
الرنا بانگ کردن
السنو آب کشیدن بشتر
العنوّ فروتنی کردن واسیر گشتن
القنو نگاه داشتن گوسفند برای نتاج ومنفعت

(ه)

الزهو سرخ شدن غورهٔ خرما وکبر نمودن
السهو غافل شدن

الطهو پختن
اللهو بازی کردن

ومن المضاعف (ب)

الجبّ خادم کردن وبریدن کوهان شتر وغلبه کردن
الجنب پوشیدن
الذبّ واراندن
الربّ تمام کردن وافزون کردن وپروردن ومهتری کردن
برقومی وجمع کردن
السبّ دشنام دادن
الشبّ برانگیختن آتش وجنگ وافروختن لون
الشباب والشبیب برسکیزیدن ستور والغابر یَشِبُّ
الصبّ ریختن آب
العبّ آب خوردن بجبب
العباب موج زدن دریا
الکبّ برروی افکندن ودیبمان گروهه کردن
الهبّ از خواب بیدار شدن
الهبوب جستن باد

(ت)

البتّ بریدن
الحتّ تراشیدن
العتّ حزدومرد کردن
القتّ سپت درودن وسخن چینی کردن
اللتّ ترکردن سپت وجز آن

المتّ نزدیکی جستن بکسی بسببی

(ث)

البثّ پراکنده کردن وآشکارا کردن راز
الجثّ از بن بریدن
الحثّ برافزش ولیدن برکاری
المثّ آلوده کردن
النثّ پیدا کردن حدیث

(ج)

البجّ شکافتن ریش وجزآن
الثجّ ریختن آب
الحجّ حج کردن وبحجت برکسی غلبه کردن
الرجّ جنبانیدن
الزجّ آهن بن نیزه زدن
الشجّ سر شکستن وقطع کردن مسافت وفوز شراب بآب شکستن
الفجّ پای از هم باز نهادن
المجّ آب از دهن بینداختن وجزآن

(ح)

الدحّ پنهان کردن در زیر خاک
السحّ ریزانیدن آب وریخته شدن آب
السحوح فربه شدن گوسفند
الشحّ بخیلی کردن والغابر یشحّ
الفحیح بانگ کردن مار

(خ)

الزخّ سپوختن وبدیست فانرانداختن

الصخّ کر کردن
النخّ راندن ستور

(د)

البدّ دور کردن وپراکنده کردن
الجدّ بریدن
الجِدّ کوشیدن در کار
الحدّ کنارهای چیزی پدید کردن وحد زدن وباز داشتن از کار
الحداد سوک داشتن زن از کار
الحداد سوک داشتن زن بر شوهر والغابر یحِدّ
الخدّ زمین کندن
الردّ باز گردانیدن وجواب دادن وزن بخانه پدر فرستادن
وامانت باز دادن
السدّ استوار کردن رخنه ودریافتن خلل
الشدّ استوار بستن والغابر یشِدّ وحمله بردن ودویدن
الصدّ بگردانیدن
الصدّ والصُدُود بگشتن
الصدید بانگ کردن والغابر یصُدّ
العدّ شمردن
القدّ بریدن ودریدن
الکدّ رنجیدن ورنجانیدن
اللدّ دارو بیکسوی دهن فروکردن وبرخصم غلبه کردن در جدال
المدّ کشیدن وافزون کردن آب ودر ضلالت فرو گذاشتن
الهدّ شکستن بنا وشکستن اندوه ومصیبت خداوندان را

(ذ)

البذّ غلبه کردن
البذّ والبذاذه کهنه شدن جامه
الجذّ والحذّ بریدن
الشذوذ تنها ماندن والغابر یَشِذُّ معا
القذّ بر نیر نهادن وکنارهای آن بریدن
الهذّ بشتاب خواندن وبریدن

الجرّ کشیدن وبجفظ کردن سخن وجنایت کردن
الحرّ والحرارة گرم شدن والغابر یَحِرُّ ثلثا
الدّرّ شیر وباران فرو گذاشتن
الدّرّ والدّرور فرو آمدن والغابر یَدِرُّ معا
الذّرّ نمک سودن وآنچه بدان ماند بزی بر چیزی پراکندن
الذّرور برآمدن ستاره وآفتاب وماه
الزّرّ بند پیراهن بستن
السّرّ ناف کودک بریدن وبر ناف زخم زدن
الشّرّ چیزی در آسمان نهادن تا خشک شود
الصّرّ بستن سر صره وسر پستان شتر وراست بداشتن ستور گوش را
الضرّ والمضرّة گزند کردن
الطّرّ تیز کردن سنان وشکافتن کیسه
الطرور بدمیدن سبلت (یعنی بدمیدن بروت)
العرّ سرگین در زمین زدن وکسی را غمگین کردن وکسی را بگناه آلوده کردن
الغرّ چینه دادن مرغ بچه را بمنقار

الغرور فریفتن
الفرّ والفرار بدندان ستور بنگریستن
القرّ آب سرد بر کسی ریختن وقرار دادن حدیث در گوش وسرد گشتن
الکرّ گردانیدن
الکرور باز گشتن
المرّ والمرور بگذشتن ویعدّی بالباء وبعلی

(ز)

البزّ والخزّ درودن کشت وبریدن پشم از گوسفند
الحزّ بریدن سر یا اندام دیگر
الخزّ پرچین بر دیوار نهادن یعنی ببالای دیوار خو نهادن
الرّزّ کارد در زمین فرو بردن
العزّ غلبه کردن
الفزّ بجستن از جای
اللزّ لازم کردن
المزّ مکیدن
الهزّ جنبانیدن

(س)

البسّ نرم راندن وخرد مرد کردن وتر کردن پست ومانند آن
الجسّ بسودن
الحسّ کشتن وبشانه کردن ستور وسوختن سرما گیاه را
الخسّ خسیس کردن
الدّسّ پنهان کردن وپنهان فرستادن

الرّش چاه کندن ومیان دوش صلح افکندن وباخویشتن اندیشه کردن
العش بشب گشتن برای احتراز از دزدان
القش بنوشه کردن واز پی فراشدن
المش بسودن والغابر یَمُسُّ والفتح افصح
النّوش سخت بریان شدن نان

(ش)

الجش بلغور کردن و پاک کردن چاه
الحش آتش افروختن وگیاه درودن وستور را گیاه دادن
الخش برس در بینی شتر کردن
الرّش آب بزدن واندک باریدن
الغش خیانت کردن
المش دست در چیزی درشت مالیدن تا چربش از آن برود
الهش برگ از درخت فرو کردن برای گوسفند

(ص)

الحص موی از سر بردن وبهره دادن کسی را
الخصوص خاص شدن
الرّص تنگ در بیکدیگر آوردن واستوار بر آوردن بنا
القص والقصص قصه گفتن واز پی فراشدن
القص بچیدن موی وپر وجز آن
النّص بنک براندن وبرداشتن وآشکارا کردن راز

(ض)

الحض برافشولیدن

الرّض خرد مرد کردن
الغض فرو خوابانیدن چشم وفرو داشتن آواز وکم کردن قدر کسی
الفض شکستن وپراکنده کردن
القض سفتن مروارید ولشکر بردن
الهض شکستن

(ط)

البط شکافتن ریش وجراحت
الحطّ فرو افکندن
الخطّ نبشتن
الشّطوط دور شدن والغابر یَشُطُّ
العطّ دریدن بدرازنا
الغطّ فرا پوشیدن وسر کسی بآب فرو بردن
القطّ بریدن بپهنا وسر قلم بزدن
اللّطّ فرو گذاشتن پرده
المطّ کشیدن

(ظ)

الشّظّ چوب در گوشهٔ جوال کردن
الکظّ پر بر آوردن طعام شکم را

(ع)

الدّع راندن بعنف وسپوختن

(ف)

الحفّ والحفوف گرد چیزی در آوردن

الرّف مثل الرّشف
الزّفاف زن بخانه آوردن و عروس بخانهٔ شوهر فرستادن
السّف بافتن برگ خرما
الشّف نزار کردن واندوهگین کردن
الصّف رسته کردن
القفوف واشخ خاستن موی (یعنی موی بر اندام راست شدن)
القف پیمان انگشت سیم دزدیدن
الکف باز داشتن و باز ایستادن
اللّف درپیچیدن

(ق)

الحوق درست کردن و سزاوار کردن
الدّق کوفتن
الزّق چینه دادن مرغ بچّه را بمنقار
الشّق شکافتن و دریدن و تفریق کردن جماعت و
چشم چنین باز ماندن
المشقّه دشوار آمدن و دشواری بر کسی نهادن
العق شکافتن و کشتن گوسفند در وقت زادن فرزند
و موی باز کردن
العقوق نافرمانی کردن کسی را که حق او بر تو واجب باشد

(ک)

البک گردن فرو شکستن وانبوه کردن
الحک خاریدن و خالیدن چیزی در دل
الدّک خرد مرد کردن

الزّک چیزی بگردن کسی لازم کردن و غل بر گردن نهادن
التّک آهن بهم کوفتن
الشّک بگمان افتادن و چیزی بهم باز دوختن
الصّک حک کردن و کوفتن
الفک آزاد کردن بنده و بند از جائی بیاوردن و مهر شکستن
و رهن باز ستدن
الملک مکیدن

(ل)

البل تر کردن و بهم پیوستن
البل بروی افکندن
الثّل خاک در چاه ریختن و تباه کردن نظام کار
الجل پتک چیدن
الحل واگشادن
الحلول فرود آمدن
الخلّ استوار کردن خلل
الدّلاله راه نمودن
السّل شمشیر کشیدن و جز آن
الشّل والشّلل راندن و جامه بشلال دوختن
الطّل والطّلل باطل کردن خون
العلّ دگرباره شراب دادن و خوردن والغابر یعل
الغلّ شکستن و رخنه کردن
الملّ خمیر در زیر آتش کردن

(م)

الشّم گره کردن

الجمّ پر کردن پیمانه
الجمام آسوده شدن ستور و جز آن والغابر يجم
الجموم گرد آمدن آب دریا و چاه
الحمّ گداختن دنبه
الخمّ چاه پاک کردن و فارفتن خانه
الذمّ نکوهیدن و عیب کردن
الرمّ واصلاح آوردن خلل
الزمّ مهار در بینی کردن
السمّ زهر دادن و زهر در طعام کردن
الشمّ بوئیدن والغابر يشُمّ والفتح افصح
القمّ سر شیشه استوار کردن
الصمّ واهم آوردن
الطمّ پیراستن موی وافزون شدن چیزی و چاه انباشتن
العموم همه را فرا رسیدن
الغمّ واپوشیدن و غمگین کردن
الفمّ رفتن خانه
الكمّ نهفتن بر سر چیزی نهادن
اللمّ گرد کردن و باصلاح آوردن
النمّ والنميمه سخن چینی کردن والغابر ينمّ
الهمّ گدازانیدن و قصد کردن و اندوهگین کردن

(ن)

الجنون دیوانه شدن و نیک بالیدن گیاه و بسیار شدن آواز مگس
و نشاط کردن ایشان در آن وقت والفعل من الكل جُنَّ يُجَنُّ
فهو مجنون

الجنون والجنان درآمدن شب و یعدّی بعلی
الجنّ دفن کردن
السنّ تیز کردن و دریختن برفق و نیک چرانیدن و از
حال بگردانیدن و نهادی نهادن
الشنّ دریختن بعنف و غارت کردن
الطنّ بانگ کردن گوش
الظنّ گمان بردن و متّهم کردن
العنون والعنن فراپیش آمدن والغابر يَعُنُّ ص
العنّ راندن
الكنّ ناپوشیدن و در نهفت داشتن
المنّ نعمت دادن و منّت بر نهادن و یعدّی منهما بعلی

ومن المهموز الفاء من الصحيح

(د)

الابود رمیدن والغابر يأبِد

(ذ)

الاخذ فرا گرفتن

(ر)

الابر والابار گشن دادن خرما
الاثر روایت کردن
الاجر مزد دادن و مزدور کسی بودن
الاشر بریدن چوب باره
الامر فرمودن
الامارة امیر شدن

(ق)

الاباق بگریختن بنده والغابر یأبق ویأبِقُ

(ك)

الاروك مقیم شدن

الارك خوردن شتر سر درخت اراك را و پیوسته شوده گیاه خوردن او

(ل)

الاجل سود انگیختن

الافول فرو شدن ستاره و ماه و خورشید والغابر من هذه الاربعة یفعُل یفعِل

الاكل خوردن

الامل بیوسیدن

الاهل كدخدا شدن

(ن)

الابن متهم كردن

الاجون والاسون از حال بگشتن آب والمستقبل من هذه الخمسة یفعِل ویفعُل والامر من الاخذ والاكل والامر خذ وكل ومر والباقی علی القیاس

ومن المضاعف المهموز الفاء

(ب)

الاب ساختن كار

(د)

الادّ جماع كردن

(ل)

الال بحربه زدن و شتافتن و درخشیدن

(م)

الامامه امامی كردن و بر میان سر زدن

ومن الاجوف المهموز الفاء

(ب)

الاوب والایاب گشتن

الاود برنج آوردن وبد ورد را آوردن و مایل گشتن آفتاب بآخر روز

(س)

الاوس عوض دادن

(ف)

الاوف آفت رسیدن

(ل)

الاول بازگشتن و بصلاح آوردن مال

الایالة سیاست كردن و نگاه داشتن

(ن)

الاون خوش گشتن و آرامیدن

ومن الناقص المهموز الفاء

(ت)

الاتو والاتی والاتیان آمدن والغابر یأتو و المعروف یأتی

(س)

الاسو داد كردن بجراحت

(ل)

الالو تقصیر كردن و توانستن

ومن الاجوف المهموز اللام

(ب)

البوء بازگشتن واقرار دادن وهمتا بودن در قصاص

(س)

السوء والسوائة والمسائة غمگین کردن

(ض)

الضوء روشن شدن

(ن)

النوء بگرانی برخاستن وگران کردن وبیفتادن

(هـ)

الهوء قصد بلندی کردن

باب فعل یفعل بفتح العین فی الماضی وکسرها فی الغابر

(ب)

الترب خاک بر چیزی کردن

الثلب نقص کردن

الجذب عیب کردن

الجلوب پوست فراهم آوردن جراحت والغابر یجلب

الحصب سنگ انداختن

الحطب هیمه جمع کردن

الخشب امیختن ونیز تراشیدن واول بار شعر گفتن چنانکه آید بشنوی

الخضب والخضاب رنجور شدن

النغب هلاک شدن

الجدب خشک سال رسیدن

الجرب گرگین شدن

الجنب سُل بپهلو وا درسیدن از غایت تشنگی واین شتر را بود

الحدب مهربانی کردن وگوژپشت شدن

الحرب سخت خشم گرفتن

الحصب سرخچه برامدن

الخراب ویران شدن

الدرب والدُربة خو کردن ویعدی بالباء

الدرب والدروبة غارت کردن

الذرب تیز زبان شدن وتباه شدن معده

الذهب خیره شدن چشم از دیدن زر

الرجب بزرگ داشتن

الرغب والرغبة رغبت کردن در چیزی ویعدی بفی ورغبت گردانیدن از چیزی ویعدی بعن

الرکوب نشستن

الرهب والرهبة ترسیدن

السرب چکیدن آب از مشک نو

السغب والسغوب والمسغبة گرسنه شدن

السقب نزدیک شدن

الشرب آشامیدن

الصحبة صحبت کردن

الصخب بانگ کردن

الصَّقَب مثل السَّقب
الطَّرب سبك شدن دل از غایت شادی یا از اندوه یا از آرزو
العجب شگفت داشتن
العرب تباه شدن معده
العطب هلاك شدن
الغضب خشم گرفتن و بعتدی بعلی
القِرْبان نزدیك شدن چیزی
الكَلَب سخت شدن سرمای زمستان و دیوانه شدن سگ و گرگ و سخت حریص شدن بحرب قوی
اللَّحب بانك كردن بانبوهی
اللَّسب لیسیدن
اللَّعب بازی كردن
النَّشوب بسته شدن در چیزی
النصب رنجور شدن
النَّقَب سخت سوده شدن سول شتر

(ث)

الشَّماتة شادی كردن بمكروهی كه دشمن را رسد
العنث رنجور شدن و بزه مند شدن و در كاری افتادن كه از آن بیرون نتوان آمد و شكسته شدن استخوان از پس جبر
الغلث غلط كردن در حساب
الفلث هلاك شدن

(ث)

الحنث دروغ كردن سوگند و بعتدی بغی و بزه مند شدن
العبث بازی كردن) العَرَث گرسنه شدن
اللَّبث و اللَّباث درنگ كردن

(ج)

البهج و البهجه شادشدن) الثَّلج آرام گرفتن دل
الحَرَج جنبان شدن انگشتری در انگشت و مضطرب شدن در كاری
المجج برآماسیدن شكم شتر از درد
الحرج تنك دل شدن و خیره شدن چشم
الرتج بسته شدن سخن مردم) السَّلج بگلو فرو بردن
القنج انجوغ گرفتن) الغَمج آشامیدن) الغنج ناز كردن
اللَّحج بسته شدن در چیزی
اللوج دوشنده شدن) اللَّهج حریص شدن
المرج مثل الحرج) النَّضج پخته شدن و بریان شدن
الهرج سرگشته شدن شتر از گرما

(ح)

البجح شادشدن) البرَاح ازجای فراز شدن
الترح اندوهگین شدن) الرَّبح سود كردن
الطَّلح مانده شدن) الفرح شادشدن
القرح ریش شدن) الفرح واپیكیدن
اللَّقاح آبستن شدن شتر
المرح نشاطی شدن

(خ)

البزخ گردنكشی كردن
الزَّنخ و السَّنخ كنداشدن طعام

(د)

البعد هلاك شدن

المجد اندك نعمت شدن وناباليدن نبات
الجسد خشك شدن خون
الحود منع كردن ونقد بركردن
الحرد خشم گرفتن
الحمد ستودن
الرغد بسيار نعمت شدن
الرماده هلاك شدن
الزرد فرود آوردن
السعاده نيك بخت شدن
السفاد كشتى كردن كلاغ
التهاد والتهود بخواب شدن
الشهادت حاضر آمدن
الشهاده گواهى دادن
الصرد بگذشتن تير از آنچه بدان آيد وسرد شدن
الصعود بر بالا شدن
الضمد كينه گرفتن
العبد والعبده تنك داشتن وخشم گرفتن
العضد دردمند شدن
العمد كوفته شدن اندرون كوهان شتر وغمگين شدن خاك
العهد ديدن وفرمودن ووصيت كردن
الغرد نغمت گردانيدن
الفرد مرداو وغدر كردن

(س)

العبس كشتى كردن شتر

القبس والقباس قياس كردن
الكيس زيرك شدن
الميس خراميدن

(ش)

الجيش والجيشان برجوشيدن ديك وموج زدن
دريا وبر برآمدن دل از خشم يا از بيم
الريش پر بر دل نهادن ونيكو كردن حال كسى
الطيش بگذشتن تير از نشانه وسبكسار شدن
العيش زيستن
المتش آميختن موى با پشم

(ص)

الحيص بگرديدن

(ض)

البيض خايه كردن مرغ
المحيض بى نماز شدن زن
الجيض مثل الحيض
الغيض كم كردن آب وكم شدن آن
الفيض بسيار شدن آب وسرد شدن وروفتن آن
الهيض شكستن استخوان از پس جبر

(ط)

الخياطه دوختن
الشيط هلاك شدن وسوخته شدن وجوشيدن و
باطل شدن

المیط دور کردن ودور شدن وجور کردن در حکم
الهیط نزدیك آمدن

(ظ)

الغیظ بخشم آوردن
الفیظ بمردن
القیظ بگرمای تابستان جای مقام کردن

(ع)

البیع خریدن وفروختن
التیع نی از دهن بیرون آمدن
الذیع والذیوع والذیعوعه آشکارا کردن
الریع واگشتن وزیادت شدن
الشیاع والشیعوعه والشیوع والشیع فاش شدن خبر
الضیعه ضایع شدن
الکیع بددل شدن
المیع گداخته شدن وروش شدن شراب
الهیع والهیوع بددلی کردن

(غ)

الزیوغ والزیغ والزیغوغه از حق بگشتن
الشیغ بگلو کذاشتن طعام وبگلو شدن آن

(ف)

الحیف بیدادی کردن
الزیف بهره شدن سیم وخرامیدن
السیف شمشیر زدن

الصیف تابستان جای مقام کردن وچسبیدن
الضیف والضیافه مهمان شدن
الضیف والضیافه چسبیدن وکراهیت
الطیف نموده شدن خیال ووسوسه
العیافه بمرغ فال گرفتن وکراهیت داشتن
العیف گرد آب گردیدن مرغ

(ق)

الحیق فرود آمدن بلا
الضیق تنگ شدن
اللیق درخورانیدن چیزی با چیزی وسیاه کردن دوات

(ک)

الحیك تاثیر کردن سپیدی در موی وخرامیدن
النیك جماع کردن

(ل)

الذیل خرامیدن
الزیل جدا کردن
السیل والسیلان رفتن آب
العیله درویش شدن
الفیلوله ضعیف رای شدن
القیلوله نیمروز خفتن
القیل نیمروز شراب خوردن واقاله کردن در بیع
الکیل پیمودن
المیل بچسبیدن

الهیل فرو ریختن

(م)

الخیم بد دلی کردن
الذیم والذام عیب کردن
الریم از جای فراز شدن
الشیم شمشیر در نیام کردن و بر کشیدن و نگریستن
با بر تا کجا باردو یا بارد یا نه
الضیم بیداد کردن
العیم والعیمه آرزومند شدن بشیر
الغیم تشنه شدن
الهیم والهیمان شیفته شدن بعشق و روی بجائی نهادن

(ن)

البین جدا شدن
البیان هویدا شدن
الحین هنگام بودن و هلاک شدن
الدین وام دادن و وام شدن
الدین فرمان بردار گشتن و مقهور شدن و خوار کردن
و جزا دادن
الرین غلبه کردن گناه بر دل و خواب بر چشم و می بر تن
الزین آراستن
الشین معیوب کردن
الطین بگل کردن
العین بچشم کردن

الغین فرا پوشیدن چیزی دهن را و میغ آسمان را
القین والقیانه آهنگری کردن
اللین واللیان نرم شدن
المین دروغ گفتن

(ه)

التیه حیران شدن و تکبر کردن
اللیه در پرده شدن
المیه مثل الموه

ومن الناقص

(ب)

السبی پرده کردن
الطبی خواندن

(ث)

الحثی خاک پاشیدن
الخثی سرگین افکندن گاو
الرثی مرثیه گفتن و رحمت نمودن
الغثی والغثیان منش بر زدن از چیزی که طبع از آن نامرم باشد

(د)

الخدیان بشتاب رفتن ستور
الردی شکستن و انداختن
الکمد اندوهگین شدن
النجد خوی گرفتن و اندوهگین شدن
النفاد والنفود برسیدن

النَّقَد خرد شدن دندان وسرو
النَّكَد اندك چيز شدن وتنك عيش شدن

(ذ)

النَّخَذ فراگرفتن
الرَّبَذ سبك شدن
السَّقَذ بيخواب شدن

(ر)

البجر سخت تشنه شدن
البطر دنز گرفتن وسرگشته شدن
البخر مثل البجر
البقر سرگشته شدن
الحذر حذر كردن
الحَسَر والحَسْرَة حسرت خوردن
الحصر كند شدن بصر
الحصر تنك دل شدن وبخيل شدن ودرماندن در سخن
الخدر سست شدن انداها ودر خواب شدن آن
الخُسْر والخسران زيان كردن
الخَصَر سرد شدن
الخفر شرم داشتن
الدَّبَر پشت ريش شدن ستور
الذَّفَر تيز بوى وتيز گند شدن
الزَّعَر والزَّعَر تنك موى شدن
السَّخَر والسَّخَريّه افسوس داشتن ويعدّى بمن وبالباء

السَّدَر سرگشته شدن
السَّكَر مست شدن وسخت خشم گرفتن
السَّهَر بيخواب شدن
الشَّكَر بسيار شير شدن گوسفند وشتر
الصَّغَر خرد شدن
الصَّفَر طى شدن والنعت صفر
الضَّجَر تنك دل شدن
الظَّفَر ظفر يافتن وناخنه برآمدن در چشم
الظَّهَر درد مند گشتن پشت
العبر گريستن با شك
العطر خوشبوى شدن بعطر
العقر مدهوش شدن
الفقر اندك گوشت شدن
العكر دردى شدن شراب وتيره شدن آب
العمر دير زيستن
الغَفَر باسر شدن بيمارى وجراحت
الغمر شمغند شدن
الغمر والغمر كينه گرفتن
القذر ناپاك شدن
القمر خيره شدن چشم از ديدن برف
الكِبَر بزاد برآمدن
الكدر تيره شدن
المذر گنده شدن خايهٔ مرغ

المعر تنک موی شدن
المعش سخت تلخ شدن
النجر هوشارزده شدن شتر ومردم
النخر پوسیده شدن استخوان و پوست وچوب
النذر بدانستن
النغر سخت خشم گرفتن وکینه ور شدن وسخت جوشیدن دیگ
النکر والنکور والنکره ناشناختن
النمر پلنگ رنگ شدن

(ز)

الخنز گندا شدن گوشت
العجز بزرگ شدن ردف زن
العلز بی آرام شدن
النجز نیست شدن

(س)

النعلس مثل النعس
الحماسه والحمس دلیر شدن وسخت شدن (دلیر کردن)
الدنس شوخگین شدن
الدهس نرم شدن ریگ
السلس نرم خوشدن وروان شدن بول چنانکه آنرا
باز نتوان داشت
الشراسه والشکاسه بدخو شدن
الضرس کند شدن دندان از ترشی ودرشت شدن
چیزی چنانکه گوئی دندانه دارد

العبس خشک شدن بول وپشک وشوخ برچیزی
القرس سخت سرد شدن
الکرس برهم نشستن پشم
اللبس پوشیدن
اللقس شوریده شدن نفس
المرس از مجری بیفتادن رسن وسخت کارزار شدن
النجس پلید شدن
النخس بداخر شدن
الندس زیرک شدن
النطس سخت استاد شدن
النفاسه بخیلی کردن برچیزی وحسد کردن الاول
یتعدی بالباء والثانی بعلی
النفاس زادن والماضی نَفِسَت ونُفِسَت والنعت نُفَساء
ومَنفوسه

(ش)

الدهش سرگشته شدن
الرعش لرزان شدن
العطش تشنه شدن

(ص)

الحرص گرسنه شدن وسرمازده شدن
العرص نشاطی شدن ودم گرفتن گوشت
الغمص ناسپاسی کردن نعمت را وکسی را عیب کردن
وژفکین شدن چشم

الغبص درد شکم خاستن از خرما و آب خوردن بریق
الملص نسو شدن چیزی چنانکه در دست ناپیند
النغص ناخوش عیش شدن
الطبص نشاطی شدن

(ض)

الجرض خیو در گلو گرفتن
الرمض سوختن پای از گرمی زمین
العرض تنگ دل شدن و آرزومند شدن
المرض بیمار شدن و سست شدن نظر
المعض سخت خشم گرفتن

(ط)

الحبط والحبوط. باطل شدن
الحبط براماسیدن شکم
السبط فرخال شدن موی
السخط ناخوش شدن و خشم گرفتن و یتعدی بعلی
السرط بگلو فرو آریدن
الشمط دو موی شدن
الغلط غلط کردن
الغمط ناسپاسی کردن
النشاط نشاط کردن
النفط آبله شدن دست

(ظ)

الحفظ نگاه داشتن

(ع)

البشاعه گلوگیر شدن طعام و بی طعم شدن
البلع بگلو فرو بردن
التباعه پیروی کردن
الترع پر شدن
الجدع بد غذا شدن
الجرع جرعه خوردن شراب
الجزع ناشکیبائی کردن
الجشع سخت حریص شدن
الخرع نرم شدن
الدقع بخاک و اد و سیدن از بی جامگی و ناسپاسی کردن
السمع والسماع شنودن
الشبع سیر شدن
الضبع بگشتن آمدن شتر
الضراعه فروتنی کردن و خودی نمودن
الضلع کژ شدن
الطلع زنگار گرفتن و آلوده شدن بعار
الطمع طمع کردن
الفزع ترسیدن و پناه گرفتن بکسی والاول یعدی
بمن والثانی بالی
القرع تهی شدن
القناعه خرسند شدن
الکرع والکروع دهن بر آب نهادن در آب خوردن

الكَلَع سخت شوخگین
اللَّطع لیسیدن
الهَلَع سخت جزع شدن و سخت حریص شدن

(ف)

التَّلف هلاک شدن
الثَّقَف زود در یافتن و یافتن
الجَنَف میل کردن
الخَرف فرتوت شدن
الحلف دبودن
الدَّنف سخت نزار شدن
الرَّدف از پی در آمدن
السَّرف خطا کردن
الشَّنف دشمن داشتن
الصَّلف جای ناگرفتن زن در دل شوهر و ناباریدن
ابر و لاف زدن
القصف سست شدن چوب
الكلَف شیفته شدن و یعدّی بالباء
اللَّقف زود فرو آوردن و زود فرا گرفتن
اللَّفف بیفتادن دیوار
اللَّهف حسرت خوردن
النَّشف در خشتن چیدن آب و آنچه بدان ماند
النَّكف ننگ داشتن

(ق)

البَخَق کور شدن

البرق خیره شدن چشم
الحرق فرو ریزیدن مژه
الحنق سخت کینه گرفتن
الخرق فروماندن و خویشتن بر زمین افکندن از بیم
الذَّلق تیز زبان شدن
الرَّنق تیره شدن شراب
الرَّهق در رسیدن و در آمدن در چیزی و تباه شدن
الزَّلق خزیدن پای
الزهوق هلاک شدن
السَّنق فربه شدن
الشَّبق آرزومند گشتن بجماع
الشَّرق شراب در گلو ماندن
الشَّنق واکشیدن مهار شتر و در آویختن مشک از جایی
الصَّعق بیهوش شدن و بمردن
الطَّرق بر هم نشستن پر
الطَّفق ایستادن در کار و طَفِقَ یَفعَل کذا در ایستادن کار
العبق بوی خوش گرفتن
العرق خوی گرفتن
العسق در دوسیدن و ملازم گرفتن
العشق والعَشَق عاشق شدن
العَلَق در آویختن و دوست داشتن و یعدی بالباء و بنفسه
الغرق غرقه شدن
الغدق بسیار شدن آب

الغلق بسته شدن گرو چنانکه او را باز نتوانند
العمق نمکین شدن
الفرق ترسیدن
الفهق پر شدن
القلق بی آرام شدن و تنگ دل شدن
اللبق درخور آمدن و یعدّی بالباء
اللثق تر شدن
اللحاق واللحوق در رسیدن
اللعق لیسیدن
اللهق سخت سپید شدن
الملق چاپلوسی کردن
النزق سبکساری کردن
النشق بوی یافتن
النفق بر سیدن

(ک)

الحسک کینه ور شدن
السدک ملازم شدن
الشهک سمغند شدن
الشرک والشرکة انباز شدن
الضحک والضِحک خندیدن
العسک مثل السدک
العزک دشمن داشتن زن شوی را
النهک نزار کردن و لم کردن

(ل)

البُخل والبَخَل بخیلی کردن
البعل سرگشته شدن
التفل ناخوشبوی شدن از بکار نا داشتن عطر
الثکل والثّکل بی فرزند شدن مادر و پدر
الثمَل مست شدن
الجذل شاد شدن
الجهل نادانستن
الحبل آبستن شدن
الحمل فرو ریزیدن مژهٔ چشم
الخبل پی زده شدن
الخجل تشویر زده شدن و در نگرفتن
الخجاله بسیار نبات شدن
الخضل تر شدن
الخطل خطا شدن و مضطرب شدن
الرتل گشاده دندان شدن
الرجل پیاده شدن و پشک شدن موی
الرهل سست شدن گوشت
الزحل بانگ کردن بانبوه
الزعل نشاط کردن
السغل بد غذا شدن
الصحل گران آواز شدن
الطحل درد مند شدن سپرز
العجل والعجلة شتاب کردن

العمل کار کردن
الغزل دوست داشتن صحبت زنان وحدیث کردن با ایشان
ومحبتی شدن سگ از بانگ آهو بره در وی
الغشل بد دل شدن
القبول پذرفتن
القمل شپش شدن وبزرگ شکم شدن
الکسل کاهل شدن
المذل در خواب شدن پای
النغل تباه شدن ادیم در پیراستن وکینه ور شدن دل
النهل اول شربت خوردن وتشنه شدن وسیراب
شدن
الهبل مثل الثکل

(م)

البرم ستوه آمدن ویعدّی بالباء
البشم ناگوار شدن
الجشم رنج کاری کشیدن
الجعم آرزومند گشتن شتر بشوره گیاه
الحطم شکسته شدن ستور از پیری
الحلم کنه خورده شدن دایم
الحضم بهمه دهن خوردن
الدسم چرب شدن
الدهم ناگاه آمدن
الرحمة والرُحم والرَحم بخشودن

الرذم بانگ کردن شتر ورعد
الرغم بخاک رسیدن بینی ومقهور شدن
الرنم سرائیدن
الزرم منقطع شدن بول واشک
الزعم طمع کردن
الزهم چرب شدن وفربه شدن
السدم اندوهگین کردن (اندوهگین شدن)
السُقم والسَقم بیمار شدن
السلامة برستن
السنم بلند شدن
الشبم سرد شدن
الشحم آرزومند پیه شدن
الضرم افروخته شدن آتش وسخت گرسنه شدن
الطعم خوردن
الظلام تاریک شدن
العدم نیست یافتن وگم کردن
العلم دانستن
الغذم بسختی خوردن
الغرم تاوان زده شدن
الغلمة مست شدن شتر وتیز شهوت شدن مرد وزن
الغنم غنیمت گرفتن
الفهم دریافتن
القدوم باز آمدن از سفر وآمدن بجائی وپیش باز شدن

القرم آرزومند گوشت گشتن و بعد ے بالے
القضم خوردن بدندان پیشین
القطم مست شدن شتر و فاکشن آمدن او و آرزومند
گوشت گشتن
اللزوم لازم شدن
اللقم لقمه کردن
اللهم فرو آوردیدن
الندم والندامة پشیمان شدن
النعم نازک شدن تن و جز آن و خوش عیش شدن
النهم سخت حریص شدن

(ن)

البطن والبطنه شکم بنده شدن
النباله زیرک شدن
الغن درشت شدن دست و جز آن
الجن مثل الجدع
الحزن والحزن اندوهگین شدن
الخزن گنده شدن گوشت
الخشونه درشت شدن
الدخن دود کردن آتش و دود گند شدن
الدرن شوخگین شدن
الدمنه کینه ور شدن
الرکن بدانستن
الزمان والزمانه افکار شدن

(ث)

الاشعث کالبده شدن موی و گرد آلوده شدن
الاعفث آنکه بسیار برهنه بود

(ج)

الابرج آنکه سپیدهٔ چشمش بزرگ بود و سیاهه نیکو
الابلج گشاده ابرو و روشن و هویدا
الاثبج فراخ پشت
الادعج سیاه چشم
الاشرج آنکه یک خایهٔ او از دیگری بزرگتر باشد
الاعرج لنگ
الافحج آنکه پاشنه هاش بیکدیگر نزدیک بود و ...
الافرج آنکه هر دو الیهٔ او بزرگ باشد و بهم نرسد
الافلج گشاده دندان

(ح)

الاجلح آنکه موی از دو سوی سر او بشده باشد
الادبح آنکه گوشت اندک دارد بر سرون و ران
الابیح نیکو و راست و نرم
الافطح پهن سر
الافلح شکافته لب زبرین
الاقرح آن اسبی که سپیدی روی او چند درمی یا
کمتر از آن باشد
الاقلح هرزه دندان
الاکسح لنگی زشت

٩٠ الامذح والامشح آنکه رانهاش در کوید دررفتن

(خ)

الابلخ بزرك منش
الاصلخ کری کر
الافخ آنکه بندهای انکشتانش نرم وپهن باشد

(د)

الابرد کشاده ابرو
الاجرد خردموی وزمین بی نبات
الارمد دردچشم
الکبداء آن زنی که میانش بزرك باشد
الاکبد رنجور
الامرد بی ریش ودرخت بی برك
الانکد بداختر

(ر)

الابتر دنبال بریده وبی فرزند
الابجر آویخته ناف
الابخر کنداهن
الابظر آنکه لب زیرینش دراز باشد
البضراء آن زنی که ختنه اش نکرده باشند
الاجهر روزکور
الاخزر آنکه بکوشهٔ چشم نکرد از نکبر
الاذفر تیزبوی وبتزکند
الازعر تنك موی

٨٧ التخنه کریان ودردمند شدن چشم
السِّمَن فربه شدن
الشَّجَن مثل الحزن
الضّغن والضَّغَن کینه ورشدن
الضَّمان والضَّمانه مثل الزمان والزّمانه
الطّبانه مثل اللّبانه
العطن پوسیده شدن پوست در پیراستن
العفن پوسیده شدن درنم
الغبن ضعیف رای شدن
الفطنه مثل اللّبانه
اللّبن دردکردخاستن ازبالش وبسیار شیرشدن
اللحن مثل الفطنه
اللخن کنداشدن
اللّسن چیره زبان شدن
اللّقن یادکرفتن

(ه)

النّمه کنداشدن روغن
السّفه والسّفاهه والسّفاه نادان وتنك خردشدن
الشّره حریص شدن
العله والعمه سرکشته شدن
الفوه دهن کرفتن
الفقه دریافتن
الفکاهه خوش منش شدن

الکراهه والکراهیه دشخوار شدن
النبه بیدار شدن
النزهه خرم شدن زمین بنبات
اللقه کند شدن و مانده شدن
النقه دریافتن و از بیماری به شدن

ومما جاء النعت منه علی افعل

(ب)

الاجرب گرگین
الاحدب کنج
الارقب بزرگ گردن
الارکب آنکه یک زانوی او از دیگری بزرگتر باشد
الاشعب آنکه سروهاش از یکدیگر دور باشد
الاشنب آنکه دندانش روشن و آبدار بود
الاشهب سپید
الاعضب آنکه درون سروش شکسته بود
الاغلب ستبر گردن
الاکهب تیره رنگ و کبود فام
الانصب راست سرو
الانکب آنکه کژ رود از لنگی

(ث)

الثلثاء آن زنی که خضاب نکند
الالفث آنکه سروهاش بر هم پیچیده بود
الاهرث فراخ دهن

الابجر سرخ چشم
الاسمر گندم گون
الاشتر آنکه پلک چشمش درگردیده بود
الاظفر دراز ناخن
الاعجر بزرگ شکم و خوبی بسیار گره و کیسهٔ پر
الاعسر چپ
الاعفر خاک رنگ و آهوی سرخ فام
الافزر آنکه لکی بزرگ دارد در پشت
الافدر کوتاه
الاقشر سخت سرخ
الاکدر تیره رنگ
الامعر ریزنده موی
الاهبر بسیار گوشت

(س)

الاحمس سخت دلیر
الاحرس سخت دلیر
الاخرس گنگ
الاخنس بینی واپس جسته
الاطلس کهنه دیرشه و جامهٔ گران شوخ خاکستر گون شده باشد
الاقطس چپن بینی
الاقعس آنکه پشتش درشده باشد و سینه بر آمده
الالعس سیاه فام لب

(ش)

الابرش رخش

الاخفش تنك چشم
الاعمش خوجیده چشم
الاغطش باریك چشم

(ص)

الابرص پیس
الارمص ژنگین
الاعقص آنکه سروش باپس گوش پیچیده باشد
الاغمص مثل الارمص

(ط)

الاضبط چپ راست
الامرط والاملط والامعط ریخته موی

(ع)

الاتلع دراز گردن
الاجدع گوش یا لب یا بینی بریده
الاجلع آنکه لبش بهم نیاید در سخن گفتن
الاخضع آنکه سرافکنده گاو از خلعت باشد
الاربع مثل الاربح
الاسطع دراز گردن
الاصلع داغ سر
الاصمع خرد گوش و تیز خاطر
الاخدع خرده دست یا پای از سوی کالوج
الافرع انبوه موی
الاقرع کل

الاقطع بریده دست
الالطع دندان با گونه افتاده و سپید بام
الانزع آنکه موی از پیش سر او بشده بود

(غ)

الالثغ آنکه سین را ثا گوید و را را با غین یا با لام

(ف)

الاحنف آنکه بر پشت پای رود و آنکه هر دو انگشت
سترك او بسوی انسی چسپیده باشد
الاذلف آنکه سر بینی او دراز باشد و باریك
الاسقف دراز کنج
الاعجف الاغر الاعرف آن اسپی که لپی بزرك دارد
و دراز گردن
الاغضف آنکه گوش او بر رود و سپیده باشد
الاغلف والاقلف آنکه او را ختنه نکرده باشند
الاکثف آنکه موی او از دو سوی او بشده باشد

(ق)

الاحمق ابله
الاخرق آنکه هیچ نداند کرد
الخرقاء آن گوسفند که گوش او را سوراخ کرده باشند
الاخلق نو
الرتقاء آن زنی که با او مجامعت نتوان کرد
الازرق کبود چشم و صافی از چیزها
الاشدق فراخ گوشهٔ دهن

الشرفاء آن گوسفند که گوش او را بدرازنا شکافته باشند
الاطرق سست زانو
الاعنق دراز گردن
الافرق آن خروهی که دو خوجه دارد

(ک)

الاعفك الاحمق

(ل)

الاثجل بزرگ شکم
الاثعل آنکه دندانی افزونی دارد یا دندانی در پیش دندان دیگر بر آمده باشد
الاحدل آنکه یک دوشش از دیگری برافراشته تر باشد
الاخطل آویخته گوش
الارجل بزرگ پای و آنکه یک پایش سپید باشد از تهیگاه
الارغل مثل الاقلف
الاشکل سرخ چشم و آنکه تهیگاهش سپید باشد
الاشهل میش چشم
الاعزل بی سلاح و آن ستوری که دنبالش راست باشد
الاعصل آنکه دندان نیشترش کژ باشد
الاعقل آن ستور که اندک مایه خم دارد
الاغرل مثل الارغل
الافتل آن وارنی که دور باشد از پهلوی ستور و آن وارنی که سخت باشد
الاقبل آنکه چشمش در پیش گردد

القبلاء آن گوسفندی که سروش پیش در آمده باشد
الاقزل مثل الاکسح
الاکحل سیاه پلک چشم از خلقت
الانجل فراخ چشم
الاهدل آویخته لب

(م)

الابکم گنگ
الاثرم شکسته دندان
الاثلم رخنهٔ دندان
الاجذم بریده دست
الاخشم چغز بینی
الاخرم دیوار بینی بریده
الادرم آنکه پژول او یا وارن او از بسیاری گوشت پنهان شده باشد
الاشرم سر بینی بریده
الاضجم کژ دهن
الاصلم گوش از بن بریده
الاعصم آنکه یک دستش سپید باشد و یکی سیاه از بز کوهی و جز آن
الاعلم شکافته لب زورین
الافقم آنکه دندانهای زیرینش پیش دندانهای زورین آمده باشد
الاقصم دندان از نیمه شکسته و سرش شکسته

الافعم کژ بینی
الاکزم خرد انگشتان
الاهتم دندان پیش شکسته
الاهضم آنکه سر پهلوش بهم درشده باشد

(ن)

الاهبن آنکه علت استسقا دارد
الاجن کوژ
الاقرن پیوسته ابرو سر و آور
الاخن شمغند
الالکن کند زبان
الامثن آنکه بول باز نتواند داشت

(ه)

الابله م
الاجبه فراخ پیشانی
الاجله داغ سر
الاسته بزرگ بن
الاسنه دیرینه
الاکمه آنکه از مادر نابینا زاید

و من المعتل الواوی

(ب)

الوَدَب تباه شدن
الوصب دردمند شدن

(ح)

الوذح خشک شدن بول بر گوسفند

(خ)

الودخ تنک شدن خمیر
الوسخ شوخگین شدن

(د)

الومد گرم شدن و خشم گرفتن

(ر)

الوبر بسیار پشم شدن شتر
الوجر ترسیدن
الوحر کینه گرفتن
الوضر مثل الوسخ
الوعر درشت شدن راه و النعت منه وعر بسکون العین
الوغر کینه ور شدن و سخت گرم شدن
الوقر گران شدن گوش

(ع)

الوجع دردمند شدن
الوسعه فراوسیدن و فراخ شدن والغابر یسع بحذف الواو
الوقع دردمند شدن پا از برهنه پای رفتن
الولع سخت حریص شدن

(غ)

الوثغ هلاک شدن

(ف)

الوکف بزه مند شدن

(ق)

التربوق هلاک شدن

(ل)

الوجل ترسیدن
الوحل دروحل افتادن
الوهل ترسیدن وفراموش کردن وخطا وغلط کردن

(م)

الوحام والوحم برآبستنی آرزو خواستن
الوخامة ناگوارشدن
الوغم کینه ورشدن
الوهم غلط کردن

(ن)

الوسن فاخواب شدن وبیهوش شدن ازدم چاه
الوهن سست شدن

(ه)

الوبه پاک داشتن
الوله شیفته شدن وپناه بکسی دادن

ومن اللفیف المقرون

(ج)

الوجی سوده شدن سم ستور
الوری بیرون آمدن آتش از آتش زنه ووَرَی یَرِی لغة فیه (ر)

ومن المعتل الیائی

(س)

الیبس خشک شدن
الیقظه بیدارشدن (ظ)

(م)

الیَتْم بی پدرشدن مردم وبی مادرشدن چهارپایی

ومن المعتل المضاعف

(د)

الوُدّ والوَداد والمَوَدّة دوست داشتن
الوَدّ والوَداد والوَدادة آرزو کردن

ومما النعت منه علی أفعل

(ص)

الاوقص کوتاه کردن

(ع)

الاوکع آنکه انگشت سترگ او بر دیگری افتاده باشد
وآن را کژ کرده باشد

(ف)

الاوطف انبوه موی مژه (ه)
الاوَرَه الاحمق

ومن الاجوف الواوی

(ت)

مات یَمات لغة فی مات یموت

(ح)

الرَّوح سبک دل شدن وبوی یافتن ووزیدن باد

(د)

الدَّوَد کرم درافتادن (ر)
الهور ریخته شدن

(س)

التَّوَس شپشه درافتادن

(ف)

الخوف ترسیدن

(ك)

الشّوك بخاردرر فتن وخاردرپای شدن وازجای برخاستن پستان وتمام شدن سلاح

(م)

النّوم خفتن وکهنه شدن جامه وکاسد شدن بازار

ومن الاجوف الیائی

(ب)

الهیبه ترسیدن وشکوه داشتن

(د)

الصّید شکارکردن ونزدیك شدن بکار

(ر)

الحیره سرگشته شدن

الغیره رشك بردن

(ع)

الهیع بددلی کردن

(ف)

العیاف منش بردن

(ل)

الخَیل والخَیلوله والمخیله پنداشتن

النّیل یافتن ورسیدن

(م)

العَیم والعَیمَة آرزومند گشتن بشیر

(ه)

المیه بسیارآب شدن چاه

ومن النعت منه علی افعل من الواوی

(ث)

الالوث ضعیف وابله

(ح)

الادوح آنکه سرپایش ازیکدیگر دور باشد وپاشنه نزدیك

(د)

الاقود مثل الاعنق

(ر)

الاحور آنکه سیاهی چشمش سخت سیاه باشد وسپیده سخت سپید

الاصور کژوچسبیده وآرزومند

الاعور یك چشم

(س)

الادوس تاریك چشم ازعلّتی که دارد

الاشوس آنکه بگوشهٔ چشم نگرد وشجاع

(ش)

الادوش مثل الادوس

(ص)

الاحوص تنك گوشهٔ چشم

الاخوص آنکه چشمش در مغاک افتاده باشد

(ع)

الادوع آنکه جمال او مردم را خوش آید و تیز ذهن

الاکوع آنکه خرده دستش کژ شده باشد

(ف)

الاصوف گوسفند بسیار پشم

(ق)

الادوق دراز دندان

الاسوق نیکوساق

الافوق تیر سوفار شکسته

(ك)

الأنْوَك احمق

(ل)

الأوْثَل گوسفند دیوانه

الاحول کج چشم

(م)

الکوماء ناقهٔ بزرگ کوهان

(ه)

الافوه فراخ دهن و دراز دندان

ومن الیائی

(ح)

الافیح فراخ

(ذ)

الاجید مثل الافوه

الاصید کژ گردن و متکبر

الاغید نازک خلق

(س)

الاکیس دلیر

(ف)

الاخیف آنکه یک چشمش سیاه باشد و دیگر سبز

الاهیف باریک میان

(ل)

الامیل بی شمشیر و آنکه بر پشت اسب نتواند بود

(ن)

الاعین فراخ چشم

ومن الناقص

(ب)

الصباء والصبی کودکی کردن

الغباوه در نایافتن و یعدی بعن و ابله شدن

(ت)

الفتاء جوان شدن

(ث)

العثی فساد کردن

اللثی تر شدن جامه و جز آن

(ج)

الجی حریص شدن و ملازم گرفتن و یعدی بالباء

الشجی اندوهگین شدن و استخوان در گلو گرفتن

(ح)

الضّحی خواری کردن وبآفتاب آمدن

(خ)

السّخاوه جوانمرد شدن

(د)

الرّدی هلاك شدن
السّدی نمکین شدن
الغدی خوشبوی شدن طعام
الندی نمك شدن وجوارمد شدن

(ذ)

القذی خاشه درچشم افتادن

(ر)

الثّری بسیار شدن
الشّری بنك رفتن ستور وبسیار جستن برق وبرشیها خرد باتبش درپوست مردم برآمدن وسخت خشم گرفتن
الضّراوه خوکردن وحریص شدن وبعدی بالباء
العری برهنه شدن
الغری حریص شدن ومولع شدن
الکری اندك خفتن

(ز)

الخزی رسوا شدن وخوار شدن
الخزایه تشویر خوردن

(س)

النّسیان فراموش کردن
النّسی درد کردن رك ران

(ش)

الحشی دمابر افتادن
الخشیه ترسیدن
الغشیان برامدن ومجامعت کردن وبرزودچیزی درآمدن
النّشوه بوی یافتن

(ص)

العَصی والعَصی شمشیر زدن وبعدی بالباء
القَصی دور شدن

(ض)

الرّضی خشنود شدن وپسندیدن

(ظ)

الحُظوة والحِظه دولتی شدن زن از شوهری وظفر یافتن بجیزی

(غ)

الصّغی بچسبیدن
اللّغی مولع شدن وبیهوده گفتن

(ف)

الحِفوَة برهنه پای رفتن
الحَفی سوده شدن سم ستور
الحفاوه مهربانی کردن وباستقصا از حال کسی پرسیدن
الخفاء پوشیده شدن

(ق)

البقاء ماندن
الرقی ببالا برشدن
الشقاء والشقاوه بدبخت شدن
اللقاء دیدن ورسیدن وکارزار کردن
النقاء والنقاوه پاک شدن

(ک)

الکی مولع شدن

(ل)

البِلیٰ والبلاء کهنه شدن وپوسیدن
الشِلیٰ مثل السُلوِّ
الصَّلیٰ والصِّلیٰ والصِّلاء سوخته شدن بآتش و
گرم شدن بآن
الطَّلا زرد دندان شدن
العلاء بزرگوار شدن

(م)

الحمی گرم شدن
الدّمی خون آلود شدن
العمی کوردل شدن

(ن)

الخنی فحش گفتن
الضّنی بزار شدن
الطّنی سپرز بپهلو وادوسیدن از غایت تشنگی

العناء رنجور شدن
الغِنا والغُنیَة توانگر شدن وبی نیاز شدن ومقیم
شدن وزیستن
الفغاء نیست شدن
القُنیان ملازم شدن

(ه)

البَهی دربه شدن
البهاء والبهی زیبا شدن
الشّهوه آرزو کردن

ومن الناقص

(ج)

الفجواء آن کمانی که زهش از دسته دور باشد

(خ)

الالخی بسیار سخن وبیهوده گو وآن شتر که یک زانوش از
دیگری بزرگتر باشد

(ذ)

الاخذی سست گوش

(ز)

الازی بزرگ شست

(ز)

الابزی پشت در شده وسینه بیرون آمده وخصمی که دیگر
خصم را مقهور کند

(ش)

الاعشی شب کور

الغشواء ان گوسفند که رویش سفید باشد

(غ)

الاشغی بن دندان کژ شده وآنکه دندانی افزون دارد

(ف)

الادفی آنکه سروش سوی گوش گردیده باشد
الاسفی اندک موی پیشانی

(ل)

الاجلی داغ سر

(م)

الاظمی سیاه بام لب
الاعمی نابینا
الالمی مثل الاظمی

(ن)

الاقنی آنکه میان بینی او بلند باشد

(هـ)

الاجهی خانهٔ بی سقف

ومن الاجوف

(ث)

الثوی هلاک شدن

(ج)

الجوی تباه شدن دل از درد یا از عشق یا از اندوه

(خ)

الخوی تهی شدن شکم از بچه

(د)

الدوی بیمار شدن وکینه ور شدن

(ر)

الری سیراب شدن

(ض)

الضوی نزار شدن

(ط)

الطوی گرسنه شدن وباریک میان شدن

(غ)

الغوی هوشان شدن شتر بچه از بسیار شیر خوردن

(ق)

القوه نیرومند شدن

(ل)

اللوی درد کردن درون

(هـ)

الهوی دوست داشتن

ومما النعت منه على افعل

(ح)

الاحوی مثل الالمی

(ل)

الالوی سخت خصومت

ومن اليائی

(ح)

الحیاة زنده شدن

الحیاء شرم داشتن

(ع)

العیّ درماندن

ومن المضاعف

(ب)

الحبّ گرامی کردن والنعت منه حبّ
الصبابه آرزومند گشتن والنعت صبّ
الطبّ دانستن والنعت طبّ وطبیب
اللبابه واللبّ خردمند شدن

(ح)

اللحّ چشم برهم نهادن

(د)

الجدّ خداوندبخت شدن وبزرگ شدن وتوانگر شدن

(ذ)

البذاذه بدحال شدن
اللذاذه واللذّه مزه یافتن

(ر)

البرّ نیکوئی کردن وراست شدن سوگند وپذیرفتن طاعت
الغزاره پرگوشت شدن
الحروریه آزاد شدن
الحرّه سخت تشنه شدن

(ش)

البشاشه گشاده روی شدن وخوش طبع شدن

المشش ازلنگ ستور بیامدن
الهشاشه مثل البشاشه

(ص)

الغصص طعام در گلو بماندن وسخت تنگ شدن جای از مردم
المصّ مکیدن

(ض)

العضّ بدندان گرفتن
الغضض ریگ آلود شدن
المضّ والمضض سوخته شدن دل از اندوه ومصیبت وخشم

(ط)

القطط سخت پیچ شدن موی والنعت قطّ وقطط

(ظ)

الحظّ بهره مند شدن
الفظاظه زفت خوی شدن والنعت فظّ

(ف)

النّف پست خشک وآنچه بدان ماند در دهن انداختن

(ک)

الفکّه احمق شدن

(ل)

البلّ والبلل ظفر یافتن
الظلول روز گذاشتن
الملال والملاله والملل والمله سیر
برآمدن

(م)

الحمم گرم شدن آب

(ه)

الفهاهه عاجز شدن از سخن گفتن

وتما النعت منه على افعل

(ب)

الاحب بریده کوهان

الادب بسیار موی

الاقب باریك میان

(ث)

الارث آنکه زبانش درآویزد در سخن گفتن

(ج)

الازج کمان ابرو

الاشج شکسته سر

الافج الافحج

(ح)

الابح گران آواز

الاروح فراخ سم و پهن پای

(د)

الابد بزرك خلق و پهن سرون

الجداء آنکه شیرش منقطع شده باشد از زنان یا
از گوسفندان یا از شتران و آن بیابان که در
او آب نباشد و زن خرد پستان

الالد سخت خصومت

(ذ)

الاحذ سبك دست و اندك موی و دم بریده

(ر)

الاسر میان تهی و آنکه نافش را علتی رسیده باشد -

الاعر خرد کوهان

الاغر سپید روی

(ز)

الاضز آنکه کام زبرینش بر زبرین نزدیك باشد وقت
سخن گفتن

(س)

الاکس خرد دندان

(ش)

الاحش بلند آواز

(ص)

الاحص آنکه مویش ریزنده باشد

الارص والالص ناگشاده دندان

(ض)

الافض درشت

(ط)

الانط کوسه

الالط آنکه دندانش بیفتاده باشد

(ف)

الاکف گران زبان و ستبر دهان

(ق)

الاشق والامق دراز

(ك)

الاسك خرد گوش

الاصك آنکه زانوهاش درهم کوبد در رفتن

(ل)

الابل سخت شوخ

الاذل لاغر سرین ران

الاسل چنك

الافل شمشیر رخنه شده

(م)

الاجم گوسفند بی سرو و مرد بی نیزه و بنای بی کنگره

الاشم مرد بلند بینی

الاصم سخت کر

الاغم آنکه بسیار مو دارد بر پیشانی و قفا

(ن)

الادن آنکه گردنش بدوش فرو شده باشد

الاذن آنکه آب از بینی او روان شده باشد

الاغن آنکه سخن در بینی گوید

ومن المهموز الفاء

(ب)

الارب دژم شدن روزگار

الاشب هم در شده بیشه

(ج)

الارج والاریج خوشبوی شدن

(د)

الابد خشم گرفتن

الافد نزدیك شدن و شتاب کردن

الامد خشم گرفتن

(ر)

الاشر دنه گرفتن

الامر بسیار شدن

(س)

الانس انس گرفتن

(ض)

الارض تباه شدن ریش

(ف)

الازف والازوف نزدیك آمدن

الاسف اندوهگین شدن و خشم گرفتن

الالف والالفة الفت گرفتن

الانف والانفة ننگ داشتن

(ق)

الارق بیخواب شدن

الانق شاد شدن

(ل)

الابل استاد شدن در شتر چرانیدن

الاجل دردمند شدن کردن

(م)

الاثم والإثم بزه‌مند شدن
الاجَم منش بزدن
الاضم خشم گرفتن
الالم دردمند شدن

(ن)

الاحنة کینه گرفتن
الاذن گوش فراداشتن وبدانستن
الإذن دستوری دادن
الادن نشاطی شدن
الاسن بیهوش شدن از دم چاه
الامنة والامن والامان آمن شدن

(ه)

الأمَه النسیان

ومما النعت منه على افعل (ر)

الادر دبه

ومن الناقص (ذ)

الاذی رنجه شدن
الاسی اندوه خوردن

ومن المهموز العین (ب)

الصأب رشك در موی افتادن
الكأبه اندوهگین شدن

(ر)

الذأر خیره شدن
الفأر بسیار موش شدن جای

(ن)

الشأن بی‌آرام شدن
البأس سخت دلیر شدن

(ف)

الشأف بجکیدن ناخن ودشمن داشتن وریش برآمدن
از کف پای

(ق)

اللأق پرشدن وخشم گرفتن
المأق گریستن

(م)

الرئمان مهربانی کردن
السأم سیر آمدن

ومن المهموز اللام (ت)

ما فتئ یفعل كذا ای ما زال
الفتأ دست بداشتن وفراموش کردن

(ج)

الجأ مولع شدن

(د)

الصدأ زنگار گرفتن
البراءة بیزار شدن

 الخزائة غايط كردن

(ف)

الطفوء فرومردن چراغ وآتش

(م)

الظماء تشنه شدن

(ن)

الشنأن والشناء والشنأ والشنائة دشمن شدن

(هـ)

النهوءة خام شدن كوشت

ومن الاجوف المهموز اللام (ش)

المشيئه خواستن

وثما النعت منه على افعل من الناقص (ب)

الابى آن كش نر كه بول بويد

(ل)

الالى بزرك دنبه

ومن المهموز اللام (د)

الاهداء كنج

الاذداء سياه وسپيد كوش

(ن)

الاحناء والادناء

باب فعل يفعل بضم العين في الماضي والغابر

كلما جاء النعت منه على فعيل وحده من هذا الباب لا نذكر النعت منه وما لم يجئ على فعيل او جاء عليه و على غيره نذكر النعت منه من السالم .

(ب)

الجنابة جنب شدن والنعت منه جنب وجنيب

الخطابة خطيب شدن

الحسب كوهري شدن وخداوند نژادنيك شدن

الرحابة والرحب فراخ شدن والنعت رحب ورحيب

الرطوبة تر شدن والنعت رطب ورطيب

الرغابة والرغبة فراخ شكم شدن

الصعوبة دشوار شدن والنعت صعب

الصلابة سخت شدن والنعت صلب وصليب

العذوبة خوش طعم شدن آب والنعت عذب

العزوبة بى زن شدن وبى شوهر شدن والنعت عزب

العزوبة بران شدن والنعت عزب

الغروبة غريب شدن

القرب نزديك شدن

اللجوبة اندك شير شدن كوسفند والنعت لجب

اللحوبة اندك كوشت شدن

النجابة نجيب شدن

(ث)

البحوثة ويژه شدن والنعت بحث

الثخونة باريك ميان شدن والنعت ثخن وثخين

(ث)

الخبث پليد شدن

(ج)

البهجة زيبا شدن

السّماجة نازيباشدن والنعت سَمِج وسَمِيج وسِمج

(ح)

السّماحة جوانمردشدن والنعت سمح
الصّباحة نيكوروی شدن
الصّراحة ويژه شدن والنعت صُراح وصَريح
الفصاحة شيوازبان شدن
القبح والقباحه زشت شدن
الملاحة نمكين شدن والنعت مليح

(خ)

الملوخة بی چاشنی شدن گوشت

(د)

البرودة سردشدن والنعت بارد
البعد دورشدن
البلادة كندشدن
الجعودة پيلك شدن موی والنعت جَعْد
الجلد والجلاده جلدشدن والنعت جَلْد وجليد
الرّغادة فراخ عيش شدن والنعت رغد ورغيد
المجد بزرگوارشدن
النجدة دليرشدن والنعت نجِد ونجُد ونجيد
النّهودة بزرگ شدن اسب والنعت نهْد

(ر)

البصارة بيناول شدن
الجهارة بلندآوازشدن
الحدورة فربه شدن وضخم شدن والنعت حادر

الحقارة حقيرشدن
الخطارة والقدروجاه شدن
الصّغر خردشدن
الصُّغر والصّغار خوارشدن والنعت صاغر
العُقر والعقاره نازاينده شدن والنعت عاقر
الغزارة بسيارشدن شير وباران وعلم
القصر كوتاه شدن
الكبارة بزرگ شدن
الكثرة بسيارشدن
المزارة ظريف شدن
النزارة اندك شدن والنعت نزر
النَّضارة والنِضره تازه روی شدن والنعت نَضر ونَضير وناضر

(س)

الفراسة والفروسه سوارشدن والنعت فارس
النّفاسة عزيزشدن

(ش)

الفحش سخن زشت شدن والنعت فاحش

(ص)

الرّخص ارزان شدن

(ض)

البغاضة بغيض شدن
العرض پهن شدن
الغراضة تازه شدن گوشت

الغموضة دور شدن از فهم وسخت پنهان شدن والنعت غامض

المحوضة ویژه شدن والنعت محض

(ط)

السلاطة دراز زبان شدن

(ظ)

الغلظ سطبر شدن

(ع)

البراعة تمام شدن در بزرگی وزیرکی والنعت بارع

البزاعة ظریف شدن

الرقعة والرقاعة احمق

السرعة والسرع زود شدن

الشجاعة دلیر شدن والنعت شجاع وشجیع

الشناعة زشت شدن

الصلاعة چلو آور شدن

الفظاعة هول وگران شدن کار

(غ)

البلاغة بلیغ

الرفاغة فراخ عیش شدن

(ف)

الثقافة زیرک شدن وسبک روح شدن والنعت ثقف

الحصافة تمام خرد شدن وقوی رای شدن

السخافة تنک خرد شدن

الشرف بزرگوار شدن

الضعف والضعف سست شدن

العنف درشت شدن

الظرافة ظریف شدن

القضافة خشک شدن ونزار شدن

الكثافة کثیف شدن

اللطافة لطیف شدن

النحافة نزار شدن

النظافة نظیف شدن

(ق)

الخلوقة کهنه شدن والنعت خلق

الرشاقة نیکو بالا شدن

السحوق دور شدن

الطلاقة گشاده روی شدن وخوش وآرامیده شدن شب وروز وگشاده شدن زبان والنعت طلق وطلیق

العتق گوهری شدن ونیک نژاد شدن

العتاقة کهنه شدن

العماقة ژرف شدن ودور شدن

(ك)

النهاكة دلیر شدن

(ل)

البسالة سخت دلیر شدن وکارزاری شدن والنعت باسل

البطولة سخت دلیر و کارزاری شدن والنعت بَطَل
الثقل گران شدن
الجزالة تمام شدن وزفت شدن والنعت جزل وجزیل
الجمال خوب شدن
الرذالة والرذولة ناکس شدن والنعت رَذل
السّفالة دون شدن والنعت سافل
السهولة نرم شدن وآسان شدن والنعت سهل
العبالة سطبر شدن والنعت عبل
الفسالة والفسولة ناکس وفرومایه شدن والنعت فسل
النبل والنّبالة نیك شدن وفربه شدن
النذالة خیس شدن والنعت نذل

(م)

الجزامة والجسامة تناور شدن
الجهامة والجهومة سخت ترش روی شدن والنعت جهم
الحرمة والحرام ناروا شدن والنعت حرم وحرام
الحلم خردمند شدن وبردبار شدن
الرخامة نرم وباریك آواز شدن
الشئامة نشت شدن
التحامة فربه وبسیار پیه شدن
الشهامة زیرك دل شدن والنعت شهم
الضخامة والضخم تناور شدن والنعت ضخم
العظم والعظمة بزرك شدن
الفخامة ضخم شدن والنعت فخم

القدم دیرینه شدن وهمیشه بودن
القسام والقسامة نیکوروی شدن
الکرم کریم شدن
اللحامة گوشت آور شدن

الثخانة ستبر شدن
الحسن نیکوروی شدن والنعت حَسَن
الحصانة استوار شدن حصار وجز ن
الحصن والحصانة عفیفه شدن زن والنعت
حاصِن
الرزانة بآرام شدن والنعت رَزانٌ
الرصانة محکم رای شدن
الرکانة مثل الرزانة
السخونة گرم شدن
القتانة کم خورش شدن
المتانة استوار شدن
المکانة جایگیر شدن
المهانة خوار شدن وحقیر شدن
النتن گندا شدن والنعت مُنتِن ومِنتِنٌ

الفراهة سخت زیرك شدن ونیك رو شدن ستور
والنعت فارِه
الفقاهة فقیه شدن

النباهة بزرگوار شدن

التُمْرة گندم‌گون شدن

العجف لاغر شدن

الحمق والحماقة احمق شدن
الخُرق ابله شدن

العجمة گنده‌زبان شدن

الرعونة كالیو شدن

الوعوثة دشوار شدن راه از ریگ نرم والنعت وعث

الوناحة انداک شدن وحقیر شدن والنعت وَنِحٌ وَوَنِحٌ
الوَقاحة والوُقوحة والقِحة سخت شدن سم وروی شوخ شدن والنعت وقاحٌ ووَقِحٌ

الوَرودة گلگون شدن والنعت ورد

الوغادة ناکس شدن والنعت وغد

الوثارة نرم شدن والنعت وِثر ووثیر

الوجازة کوتاه شدن سخن

الوَساطة بزرگوار شدن والنعت وسط

الوَداعة والدِعَة مثل الترفاعة
الوَراعة والوُروع بددل شدن وخرد وحقیر شدن والنعت ورِع
الوَساعة فراخ‌کام شدن والنعت وساعٌ
الوَضاعة والضِعَة فرومایه شدن

الوَحافة والوُحوفة بسیار شدن موی والنعت وَحْف

الوثاقة استوار شدن
الوَداقة آبستن شدن

الوَبال والوَبالة دژگوار شدن

الوَسام والوَسامة مثل القسام والقسامة
الوَجاهة روی‌شناس شدن

الیُسر آسان شدن و اندک شدن

السرو مهتر شدن

الادب والادابة فرهنگی شدن و ادیب شدن

الارابة خردمند شدن

الاسالة کشیده روی شدن
الاصالة اصیل شدن

الضئالة والضؤولة نزار و حقیر شدن

اللؤم ناکس شدن

الرداءة بد شدن
الجرأة والجراءة دلیر شدن

المُرُوءَة مردم کن شدن
المَراءة گوارنده شدن

البُطوء درنگی شدن

الدّفاءة گرم شدن

القماءة خوار شدن

الوَضاءة روشن شدن

الوَطِئَة والطِئَة نرم شدن فراش و مرکب

الحِسبان والمِحسَبَة پنداشتن و الغابر یحسِب

النعمة خوش عیش شدن و الغابر ینعِم

الوِراثة میراث یافتن

الورع پرهیزکار شدن

الثقة اسنوار شدن
الوَفق والوِفاق سازوار آمدن
المِقَة دوست داشتن

الورم براماهیدن

الولی نزدیك شدن وباران دوّمین باریدن
الولایة والاشدن وولی شدن

الیأس نومید شدن والغابر یَیْئَس ویَیْئِس تم
والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب تمّت الکتاب بعون الله
وحسن توفیقه فی شهر مبارك شوال یوم الخمیس وقت الظهر
تاریخ سنة اربع وثمانمائه من الهجرة النبویة
علیه الآف الثناء
والتحیة
کتبه عبرت فی یوم الاربعاء سابع عشر شهر رجب المرجب
سنة ثلثه واربعین وثلاثمائه
بعد الالف
من الهجرة
النبویة